

SYDTHY ÅRBOG
2022

Udgivet af:
Egnshistorisk Forening for Sydthy

Redaktionsudvalg:
Jenny Kobberø, Syrenvej 3, 7755 Bedsted Thy, tlf. 51 31 64 35
E-mail: jennykc47@yahoo.dk

Helge Thinggaard, Klostergade 34, 7770 Vestervig, tlf. 97 94 12 42
E-mail: helge.thinggaard@hotmail.com

Britta Nielsen, Ingeborgs Alle 18, 7770 Vestervig, tlf. 20 33 06 95
E-mail: brittabjarne365@adslmail.dk

Tage Holdgaard Andersen, Klostergade 38C, 7770 Vestervig, tlf. 24 43 28 30
E-mail: tage-holdgaard@hotmail.com

Egnshistorisk Forening for Sydthy
(se side 111)

EAN 978-87-88919-44-8
ISSN 0900 2103

Forsidemotiv:
Helligsø Teglværk
Maleri af Knud Eel - venligst udlånt af Per Hansen

Bagsidemotiv:
Kunstværk ved Næssund Teglværk - udført af Erland Knudssøn Madsen
Foto Jenny Kobberø

Bogens typografiske tilrettelægning, sats, tryk og reproduktioner
er udført af Dantryk A/S - 97 95 20 00
Skriften er 10,6 punkt Focus

Omslaget er Antik Cover og papiret Profi Silk 115 gr.

Indbinding er udført af Centrum-gf

SYDTHY ÅRBOG

2022

Udgivet af

Egnshistorisk Forening

for Sydthy

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forord	
<i>Redaktionen</i>	5
Ungmanden fra Ørting	
<i>Jimmy Munk Larsen</i>	6
Peter von Scholten	
<i>Niels Høj</i>	12
Oprøreren fra Thy	
.....	18
Det var dengang...	
Bedsted Elektricitetsværk 1908 - 1914 / Thy Højspændingsværk 1914 - 2000	
<i>Poul Martin Kjær</i>	20
Udflugt med Egnshistorisk Forening	
<i>Jenny Kobberø</i>	62
N. C. Christensen og Sønner A/S	
<i>Jens F. Munksgaard</i>	65
Rejsen til Thy	
<i>Tage Holdgaard Andersen</i>	80
Teglværkstur i Sydthy	
<i>Helge Thinggaard</i>	90
Herredsfogedens fortrædeligheder	
<i>Bjarne Madsen</i>	93
Fire Thyboer kæntræde i uvejr på Krik Fjord og de to druknede	
<i>Thisted Amts Tidende</i>	100
Fra museets arbejdsmark	
<i>Jytte Nielsen</i>	101
Pigeroer sidst i 60'erne	
<i>Britta Nielsen</i>	107
Egnshistorisk forening for Sydthy	
<i>Henrik Eriksen</i>	110
Kontakt til foreningen	
<i>Redaktionen</i>	112

Forord

Redaktionsudvalget

Den prangende sol, der står højt på sommerens himmel, er nu blot en erindring. Efteråret er her, og septembers skarpe lys ligger i skrivende stund lavt over landskabet.

Spover og hjejler flyver over markerne, trænere spankulere på en bakketop, og i engene skræpper grågæssene. Vi kender billedet med hundreder af måger bag bondens plov.

Det er, som det plejer.

Året har sin rundgang, og nu venter vinterens grafiske verden, hvid, sort og grå.

Men ethvert medlem af Egnshistorisk Forening for Sydthy ved også, at årbogen 2022 er i vente, og her er den!

Fyldigere end sidste års coronatynde udgave. Med artikler og billeder og emnemæssigt vidtspændende.

Jens Munksgaard fortæller i sit bidrag om vognmandsfirmaet i Hurup, N. C. Christensen & Sønner.

Det er en historie om et firma, der fra en spæd start i 1933 ekspanderede til det, det er i dag, nemlig en transport- og speditionsvirksomhed af format; med 70 medarbejdere og mere end 30 vogntog.

Det er på én og samme tid både erhvervs- og slægtshistorie, skabt i konkurrence og ved talent, hårdt arbejde og vedholdenhed gennem årene.

I dette nummer af Sydthy Årbog 2022 kan vi også læse anden del af Poul Martin Kjærs beretning om Bedsted Elektricitetsværk 1908 - 1914 og Thy Højspændingsværk 1914 - 2000.

Artiklen er faktamættet, men indeholder også snurrige detaljer om og portrætter af en række medarbejdere, som Kjær mødte gennem sit lange virke på dette sted.

Begge artikler lejr sig i det 20. århundrede, og det gør turen – arrangeret af Egnshistorisk Forening for Sydthy og Museum Thy – til Helligsø Teglværk for så vidt også. Men denne odysse, som aftenuren var, bragte også de 60 deltagere rundt til tidligere og nu nedlagte teglværker, og så er vi tilbage i det 19. århundrede.

Om denne tur kan der læses i Helge Thinggaards artikel, Teglværkstur i Sydthy.

Denne ekskursion og busturen til Ringkøbing og Strandingsmuseet i Thorsminde var en genoptagelse af de sociale arrangementer efter coronarestriktionerne. Velgørende at smygge dem af sig!

Hver fugl synger med sit næb, og hvert menneske skriver på sin facon.

I redaktionen glæder vi os hver gang, en ny artikel - underfundig, oplysende, dramatisk eller på anden vis værdig til publikation - følger sig til skatkammeret af viden om Sydthy.

Disse beretninger og artikler er årbogens åndedrag, og vi takker alle bidragydere for deres indsats.

Tilbage er kun at sige: Nu er katten ude af sækken, og vi håber, den spinder ved nærmere bekendtskab.

God læselyst!

Ungmanden fra Ørting

af Jimmy Munk Larsen, Vorupør

Går man en tur på Hvidbjerg Vesten Aa Kirkegård, vil man se, at sognet er præget af såvel livet på land som livet til søs. Etableringen af fiskerlejet Lyngby i 1864 gjorde udflytterne fra Agger til sognebørn ved Hvidbjerg Vesten Aa Kirke. Strandfogeder og redningsfolk fulgte i deres kølvand. Det maritime har også sat sig andre spor på kirkegården. Ilanddrevne krigere fra de to verdenskrige er samlet nord for kirken. Her står også en revnet mindeplade over ungmand Kristian Rasmussen fra Ørting, der i 1911 drev i land og blev begravet på den stedlige kirkegård.

først fremstillet i kirken 2. juledag. Kristian blev altså født som en landkrabbe fra Ørting mellem Aarhus og Horsens, men havet var dog ikke længere væk, end at han kunne spadserere de knap ti kilometer til Hou. Juelsminde var heller ikke frygtelig langt væk, ligesom havnene i Aarhus og Horsens kunne friste en ung mand. Det blev dog Odense, der blev Kristians skæbne – i hvert fald et odenseansk skib.

Anna Breum

Kristian Rasmussen påmønstrede skonnertbriggens Anna Breum, der var et førsteklasses

Mindetavlen i Svankjær. Mellem den og kirken ligger allierede og tyske soldater fra de to verdenskrige.
Foto: Jimmy Munk Larsen.

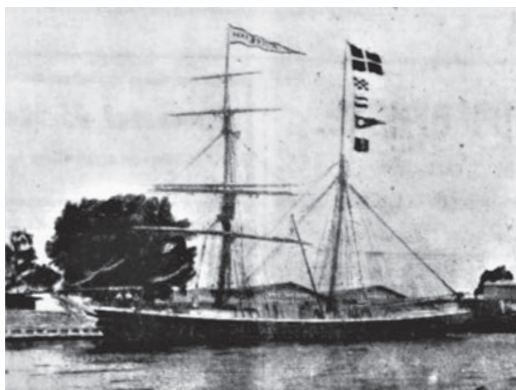
Kristian Rasmussen kom til verden den 2. juni 1894. Forældrene var købmand Rasmus Peter Rasmussen og Mettelene Kristine Andersen, der var 41 år gammel. Kristian blev hjemmedøbt af sognepræsten den 28. juli og

sejlskib på 175 bruttoregistertons – 149 netoregistertons. Det var bygget i Vejle i 1872. Skonnertbriggens tilhørte et konsortium i Odense, der egentlig var et andelsselskab, og blandt andet talte købmanden Ignatz Breum, der lod

*Ørting Kirke. Her blev Kristian Rasmussen fremstillet 2. juledag 1894. Tårnet var blevet tilføjet i 1891.
Foto: Jimmy Munk Larsen.*

skuden kalde ved sin kones navn. De øvrige parthavere i selskabet var fornemme folk som etatsråd Carl Henrik Schnakenburg, forlags-

*Anna Breum af Odense fotograferet i Szczecin.
Foto: Gengivet efter Fyens Stiftstidende,
7. november 1911.*

boghandler Carl Christian Milo, grosserer P. Simonsen, sagfører Christian Theodor Valdemar Krarup, kaptajn Møller samt kaptajn Villadsen, der var tidligere fører af Anna Breum. Korresponderende reder var skibsmægler Hans Alfred Hansen fra Thurø. Skibet blev vurderet til cirka 15.000 kroner, men var så gammelt, at det ikke kunne optages i Svendborg Søassurance. Det var derfor ikke forsikret. Ombord på sin sidste rejse var en besætning på seks mand inklusive ungmanden fra Ørting.

Ungmand

Betegnelsen ungmand – eller jungmand – dækker over en sømand med mindst ét års sejltid på et skib. Sejltiden kan også kaldes dækstjeneste eller mønstring. Havde man under et års erfaring, blev man kaldt dæksdreng – eller skibsdreng. Efter et år som ungmand blev man

forfremmet til letmatros. Herefter kunne man blive forfremmet til matros og dermed fuldbereden.

Ombord var de seks besætningsmedlemmer samt en last bestående af 85 stander fyrrestaver, der skulle fragtes til London, hvor ce-

Skibsdreng på S.M.S. Elsass som motiv på tysk postkort fra 1912. Foto: Privateje.

Fra Reposaari til London

Den 14. oktober 1911 afsejlede Anna Breum fra Reposaari nordvest for Pori i det vestlige Finland.

Øen og landsbyen Reposaari kaldes på Svensk Räfsö, mens Pori kaldes Björneborg.

*Reposaari i begyndelsen af 1900-tallet
Foto: www.marinefinland.fi.*

mentfabrikken *The Associated Portland Cement Manufacturers Ltd.* skulle bruge dem til cementtønder.

Dødt skib

Om formiddagen den 5. november 1911 blev Anna Breum fanget i en vældig orkan ud for Thyborøn, som kastede skonnertbriggen ind mod Jernkysten. Anna Breum stødte antageligt på en af revlerne, og en af de hushøje bølger er så styrtet ind over det dødsdømte skib med en sådan kraft, at det er væltet helt rundt og forlist. Det døde skib drev videre. Natten til den 6. november inddrev Anna Breum med kølen i vejret på Harboøre Tange et par kilometer syd for Thyborøn Kanal. Der herskede ikke megen tvivl om, hvilket skib det drejede sig om: Navnebrætter med "Anna Breum" og "Odense" drev således i land. Siden drev også skibspapirerne i land, og bekræftede, hvad man allerede vidste.

Andægtig påklædt men i øvrigt fuldstændig ukendelig

Den 14. november 1911 blev ungmand Kristian Rasmussen fundet i havstokken på Hvidbjerg Vesten Aa Strand. I kirkebogen står der lakonisk: *"Ubekendt mandsperson. Uden særlige kendemærker. Ligets højde 190 cm. Andægtig påklædt men i øvrigt fuldstændig ukendelig. Legemsbygning ret spinkel. 16 á 18 år. Distriktslægens Dødsattest, Politimesterens Begravelses Tilladelse og Skifterets Attest, alle dateret den 17. November 1911."* Kristian Rasmussen blev 17 år, fem måneder og tre dage gammel. Fem dage efter, han drev i land, den 19. november 1911, blev han begravet på Hvidbjerg Vesten Aa Kirkegård.

ressant har formentlig været de 10.000-12.000 kubikfod staver, der var bestemt for London, men nævnes skal også to skibsbåde, ti bundter tovværk, fem længder ankerkætting, to afbrækkede master samt selve skibsskroget, der var af egetræ.

Kaptajnen vender hjem

Mens ungmanden fra Ørting fik sit sidste hvilested i Thy, kunne man den følgende sommer læse i Thisted Amts Tidende, at kaptajnen vendte hjem til Tåsinge. Den 24. juli skriver Thisted Amts Tidende, at det var kaptajn Markus Rasmussen, der den 31. marts 1912 drev ind som lig på Stenbjerg Nordre Strand og jordes på Stenbjerg Kirkegård den 2. april. I kirke-

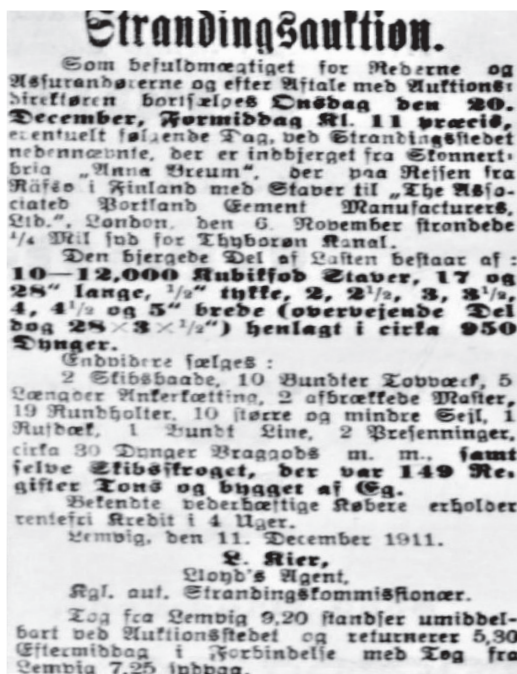
Hvidbjerg Vesten Aa Kirke fra nordøst. Ungmandens mindeplade ses længst til højre.

Foto: Jimmy Munk Larsen.

Strandingsauktion

Den 20. december 1911 blev der klokken 11:00 om formiddagen afholdt strandingsauktion over bjærget last, vraggods og selve skibsskroget. Det foregik ved strandingsstedet. Mest inte-

bogen blev den døde beskrevet som *"Ukendt Mandsperson – er 170 Centimeter lang, kraftig Legemsbygning – sandsynligvis Sømand. 30-40 Aar."* Skipper Rasmussen af Troense blev af familien genkendt på tøjet. Med ministeriets

Advisering af strandingsauktionen.
Foto: Gengivet efter Holstebro Avis,
13. december 1911.

tilladelse blev liget gravet op. Da kisten var taget op, blev liget lagt i en zinkkiste og derefter i en stor, kransesmykket egetræskiste, inden det blev bragt til stationen i Snedsted for med toget at blive ført hjem, så det kunne jordes på Bregninge Kirkegård på Tåsinge. Klokken 17:30 på ankomstdagen blev liget ført fra baggården til kaptajnens sidste hvilested. Hvad, der blev den øvrige besætnings skæbne, vides ikke.

Kildemateriale og litteratur

Avisartikler fra www.mediestream.dk.

Isaksen, Birger 1971: "Ignatz Breum – En Odense-købmands liv og virke med illustrationer". Odense Ny Bogtrykkeri 1971.

Kirkebøger fra www.arkivalierononline.dk.

Statistisk oversigt over de i aaret 1911 for danske skibe i danske og fremmede farvande samt for fremmede skibe i danske farvande indtrufne søulykker. Bianco Lunos Bogtrykkeri, København, december 1912. Ministeriet for handel og søfart.

Sommeridyl i Troense, der er præget af bindingsværk og maritime traditioner. Her findes ingen kirke, så kaptajn Rasmussen blev naturligt nok begravet i Bregninge. Foto: Jimmy Munk Larsen.

Peter von Scholten

I en Vestervigdrengs fodspor som slavernes befrier

Af Niels Høj, Vestervig

Peter von Scholten var søn af Casimir von Scholten (1752-1810) og Catherine Elizabeth (1764-1804), og hun var datter af Peder de Moldrup (1735-1787), der ejede Vestervig Kloster. Peter von Scholten blev født 17.5.1784 på Vestervig Kloster og døbt i Vestervig. Fejlagtigt tror nogen, at han var født i Sct. Mogensgade 3, Viborg, idet der er monteret en plade på huset med budskabet, at her er Peter von Scholten født. Men dåbsattesten siger noget andet. Her bor i dag formanden for det konservative folkeparti, Søren Pape.

hvor øerne blev besat af englænderne og igen fra 1803 til 1807, hvor øerne igen blev besat af englænderne.

Peter kom første gang til De Vestindiske Øer i 1804, vist nok fordi faren mente, at sønnens militæruddannelse gik lidt for langsom, der var for meget levemand i Peter. Faren mente ikke, at det var nok at se godt ud, der skulle også arbejdes. Peter var ikke boglig interesseret, men var et naturtalent som administrator og en slider, når det gjaldt kulørtes rettigheder. Han brugte aldrig ordet neger eller slave. Han

Vestervig Kloster. Her blev Peter von Scholten født, døbt og viet.

Peter fulgte i farens fodspor og gik allerede som otteårig på Landkadetakademiet i København. Faren var guvernør på Sct. Thomas og Sct. Jan i to perioder, først fra 1800 til 1801,

kom så under farens vinger som fændrik, men juledag 1807 blev øerne igen besat af englænderne, og både far og søn sad i engelsk krigsfangenskab i Reading (vest for London) indtil

1808. Her gjorde Peter et uudsletteligt indtryk på løjtnant Hans Dahlerup, som også sad der som krigsfange fra slaget ved Sjællands Odde.

Dahlerup fortæller, at de sad som en flok fortabte får, da den unge Peter kom ind med sit smittende humør og fik vendt stemningen til det positive. Dahlerup beskriver Peter således: fuld af liv og lystighed, fiffig, en libertiner, men med selvbeherskelse. Han var begavet og sømmelig, havde ikke lyst til at erhverve kundskaber ved uddannelse, men respekterede andres kundskaber, et naturtalent og med et forunderligt skarpsyn og en formidabel evne til at finde de rette folk, som han havde brug for, havde gode lederegenskaber, elskede pragt og glimmer, han var gæstfri, men mådeholden, han var godhjertet og forsonlig både af natur og klogskab. Ja, så er det svært at få et bedre skudsmål, men læserne vil opdage, at beskrivelsen passer meget godt.

Den amerikanske historiker Georg Tyson havde et andet syn på Peter, han mente: at det eneste, Peter gjorde, var at oplæse slavernes frihedsbudskab, han var hverken god eller sympatisk, han var korrump og stjal penge fra staten og via sin elskerinde Anna Elizabeth Heegård fik han et godt forhold til mombaerne, som var kulørte, der holdt de ufrie i arbejde.

Det er mit ærinde i denne artikel at beskrive Peters livsgerning så nøjternt som muligt ud fra de kilder, jeg har støttet mig til. Så er det op til læserne at vurdere, om det er Dahlerup eller Tyson, der har mest ret!

I Reading tog Peter de danske krigsfanger med til skrædderen, hvor de blev ekviperet med frakke, vest, bukser og silkestrømper, hvorefter de spiste middag med Peter og hans far. Det må have været en behagelig form for krigsfangenskab. Englænderne er jo gentlemen. Men Peter var ikke thybo for ingenting: han solgte et lommeur til Dahlerup for 5 pund, og da Dahlerup siden kom i pengenød, måtte han sælge det for 2 pund. Dahlerup blev siden admiral for den østrigske flåde og fik såvel herhjemme som i Østrig en glørværdig karriere.

Allerede i 1808 blev Peter og Casimir løsladt og vendte tilbage til Danmark. I 1810 blev Peter gift med Anna Elizabeth Thorsen (1786-1849) i

Vestervig kirke. Peter avancerede til adjutant for general Franz Bülow, formentlig godt hjulpet på vej af sin yngre bror Frederik, der allerede i 1812 blev adjutant for kong Frederik VI.

Frederik havde købt Skovgård i Ordrup, formentlig med støtte fra Frederik VI, idet kongen installerede sin elskerinde fru Dannemand på godset. Peter fulgte Frederik VI hjem fra fredsforhandlingerne i Kiel i 1814 sammen med generaladjutant Bülow, en østrigsk gesandt og kongens nevø prins Ferdinand. Det var en hård vinter, så de ville krydse Storebælt på isen, og de kom også velbeholdent til Sprogø, men da de skulle videre herfra og var kommet et stykke ud, brød isen op. Det fortælles, at Peter, der havde rang af kaptajn i hæren, tog kommandoen og ved snarrådighed fik selskabet tilbage til Sprogø. Uheldigvis havde englænderne under krigen brændt samtlige huse på øen på nær en pesthytte, som søfolkene brugte til at sætte søfolk i karantæne, hvis de havde en smitsom sygdom. Her søgte de ly og havde kun det brændsel, de kunne finde på stranden. En skrøne vil dog fortælle, at de gravede en kiste op for at få brænde at varme sig ved. Af mad havde de kun lidt, men rigelig med brændevin. Netop som de var løbet tør for brænde og var døden nær af sult og kulde, blev der vindstille og bæltet frøs til, så de nåede levende til Sjælland. Kongen var så taknemlig, at han lovede at opfylde et ønske fra hver især, altså inden for rimelighedens grænser. De fleste ønskede sig penge, og gesandten en personlig udtalelse fra kongen. Peter ønskede at få job som kongelig vejermester på Sct. Thomas. Han fik på stedet jobbet og kunne rejse, så snart farvandene var isfrie igen. Onde tunger vil vide, at kongen havde brug for en pålidelig person, som kunne kanalisere kontanter uden om systemet tilbage til kongen, så han kunne holde fru Dannemand på Skovgård. Her mente han, at Peter og Frederik von Scholten var de rigtige folk. Det forholdt sig nemlig sådan, at selv om der var en vejerstation, så var der ingen vægt. Det var altså op til vejermesteren og skipperne at blive enige om toldafgiften, og det gjorde det selvfølgelig nemmere at fylde lidt i en ekstra kasse til fru Dannemand.

I 1814 rejste Peter og Anna Elizabeth til Sct. Thomas for at tiltræde sit nye job - nu både som vejermester og postmester (Peter syntes godt om ordet biindtægter). Senere blev han både øverste leder for militæret, toldinspektør og øverste chef for brandvæsenet og blev også kammerherre. Det ser ud til, at kongen og han havde fundet melodien, så der kunne sendes rigeligt til fru Dannemand.

Allerede i 1816 rejste Anna Elizabeth tilbage til Danmark og vendte aldrig retur til Vestindien, men de forblev gift og fik tre døtre. Det kan lyde underligt, men der fandtes ingen vægt, hvorpå skibenes last til fortoldning kunne vejes. Peter fik købt en vægt, og den skulle ikke stå udendørs, så der blev opført et vejerhus til vægten. Nu skal man ikke tro, at vægten blev brugt af Peter, men den var der som trussel, hvis han havde mistanke om, at en skipper ikke oplyste mængden af fortoldningspligtigt gods så nogenlunde rigtigt. Hans løn bestod af et fast beløb samt 10% af tolden og overskud af frimærkesalg i kraft af sin stilling som postmester. Han havde tillige fri bolig beliggende på en stor grund. Peter fik nu den ide, at han ville købe grunden, og staten skulle låne ham penge til både grund og opførelse af en mere passende bolig. Det fik han held af og fik af staten et forskud på 9000 rdl. Han solgte straks grunden,

og den nye ejer overtog lånet. Summa summarum - Peter stod nu med 9000 rdl. i hånden. Var han korrump, eller havde han bare handelstalent? Han gik straks i gang med at bygge en bolig i Dronningensgade, en bolig som var en kommandant værdig, og kommandant blev han. Nu vil skæbnen, at en orkan blæser den oprindelige kommandantbolig omkuld, og Peter tilbyder derfor staten, at den kan købe Peters hus i Dronningensgade for 44.000 rdl. Det afslår staten, men Peter kan låne 40.000 rdl. af staten til 3% rente, og staten vil så leje huset for 3.000 rdl. om året i 20 år. Det gav for det første 40.000 rdl. i Peters hånd, som med renter skulle betales tilbage med 52.000 rdl, men han modtager over 20 år 60.000 rdl. i leje, og så har han stadigvæk huset - uvægerligt noget bedre end at sælge. Stjal han statens penge, eller var han bare fiffig?

Trods disse gode handler og indtægter fra sine vellønnede poster, var han i konstant penge nød, men han sendte også årlig 6.000 rdl. til kone og børn i Danmark. Den 14. juli 1827 opnåede han den højeste post på De Vestindiske Øer, nemlig at blive generalguvernør over alle tre øer og fik tilnavnet "den sidste enevældskonge", og han flyttede nu til Sct. Croix.

Det var selvfølgelig ikke muligt for Peter at bestride alle disse poster. Det blev kla-

Guvernørboligen Dansk Vestindien.

*Generalguvernør for Dansk Vestindien,
Peter von Scholten.*

ret ved, at han ansatte en fuldmægtig til en mindre løn, og så fik Peter resten, hvoraf en del formentlig gik til Frederik VI. Ved dennes død var der en beholdning på 1 mill. rdl, som der regnskabsmæssigt ikke kunne gøres rede for! Beløbet skulle formentlig forsørge fru Dannemand og kongens børn med hende.

Nok om Peters økonomiske transaktioner. Mit ærinde med artiklen er som sagt at redegøre for Peters behandling af de ufrie kulørte og deres frigivelse den 3. juli 1848. Det første, man lægger mærke til, er, at Peter ikke bruger ordet neger, men kulørt og ikke bruger ordet slave, men ufri. Slavehandlen begyndte i 1660-erne, og i alt blev der ført ca. 111.000 slaver fra Dansk Guinea i Afrika til De Vestindiske Øer indtil begyndelsen af 1800-tallet. Danmark var det første land til at forbyde slavehandel i 1792 med virkning fra den 1. januar 1803. Slaverne var krigsfanger fra interne krige mellem afrikanske stammer, som blev solgt til danskerne

for et gevær, lidt brændevin og måske tekstiler. Det var altså ikke danskerne, der bevægede sig ind i junglen for at fange slaverne. De blev så sejlet til De Vestindiske Øer for at arbejde i sukkerrørsplantagerne.

Skibet tog herefter rom og sukker med tilbage til København - den såkaldte trekantshandel. Københavns velstand byggede på sukkerimporten fra De Vestindiske Øer. Det var denne guldgrube, Peter var øverste administrator for, og det gjaldt om at holde tungen lige i munden, for i 1835 var der 39.455 ufri kulørte og kun 3.723 hvide på øerne. Selvom Peter i hele sin tid på øerne arbejdede for bedre forhold for de ufrie, var det en svær opgave. Plantørerne havde jo købt de ufrie på auktioner, og man kunne ikke uden videre frigive dem uden erstatning.

Peters kongstanke var at forberede de ufrie til at blive frie, for det erkendte nogle af de mest fremsynede, ville ske på et eller andet tidspunkt. Dertil kom de frikulørte - kulørte som havde købt sig fri eller var resultatet af hvide og kulørtes samkvem. De var en torn i øjet på de ufrie, så det var ikke let at navigere i, for de frikulørte havde samme rettigheder som de hvide!

Øerne blev først erhvervet af Vestindisk-Guineisk Kompagni: Sct. Thomas i 1672, Sct. Jan i 1718 og Sct. Croix i 1733, men overtaget af staten i 1755, hvor der blev lavet strenge regulativer omkring de ufrie, deres menneskerettigheder og ejernes pligter. Guds ord skulle prædikes for dem, og de skulle undervises i den kristne religion og deres børn døbes. De skulle holde fri på helligdage og ejerne straffes, hvis de lagde hindringer i vejen derfor. Ejerne måtte ikke tvinge dem til giftermål, som ikke var passende, og hvis ejerne plejer kønslig omgang med en ufri og avler børn med dem, idømmes de en bøde på 2.000 pund sukker, og kvinden og barnet fratages dem uden erstatning. Ufrie, der er gift, må ikke adskilles, ligesom mindreårige børn ikke må adskilles fra forældrene. Ejernes forpligtelser gik på mad og tøj, og at de skulle behandles anstændigt og menneskeligt. Ufrie, der slog sin herre, dennes hustru eller børn, straffes med døden. Der var altså ret så håndfaste regler, men det var op til general-

guvernøren at håndtere dem, ligesom det var generalguvernøren, der bestemte hvilke regler, der skulle offentliggøres. Det vides, at Peter fyrede én af sine gode venner som sherif, fordi denne havde pisket sin slave. Peter havde lært sig de ufries sprog - kreolsk - og han talte til dem på en ligefrem måde på deres eget sprog. Han var ikke paragrafrytter og løste mange problemer på en praktisk og retfærdig måde. De ufrie elskede ham og tiljublede ham "massa Peter", og da han forlod Sct. Thomas for at flytte til Sct. Croix, samlede befolkningen ind til en gave, som var en sabel i guld og 5.000 rdl. Han følte sig blandt venner hos de ufrie, men blandt plantørerne havde han mange fjender. Også hans undersåtter, som ofte havde en højere uddannelse, efterstræbte ham med retssager, som han altid klarede frisag i.

Peter besatte ledende stillinger med frikulørte, hvoraf der var 8.800 svarende til 20 % af befolkningen, hovedparten var mulatter. De blev ansat som adjudanter i guvernørhuset, og som løjtnanter i hæren og ved brandvæsenet. Han inviterede også de kulørte til middag sammen med plantørerne og hvide officials, men da han også inviterede de kulørtes familier med til sine fester, så gik de hvide hustruer hjem. Med tiden erkendte de, at det var Peters stil, og så kom de til hans fester uden at vende ansigtet bort, når de mødte kulørte kvinder.

I 1854 fik Peter gennemført en reform, så slaverne kunne frikøbe sig mod at holde ejerne skadesløse. De kunne også skifte ejer, hvis den nye ejer holdt den tidligere ejer skadesløs. Dersom en ufri blev maltrakteret, kunne Peter overflytte ham til en anden ejer. De ufrie kunne nu beholde, hvad de måtte tjene ved frivilligt søndagsarbejde, gaver eller arv. Dette kunne før inddrages af ejeren. Peter kunne ligeledes afkorte ejernes ret til at straffe ufrie mænd med 12 piskeslag og kvinder med 6 piskeslag.

Ligeledes kunne Peter afkorte arbejdstiden i sukkermarkerne, og han kunne oprette skoler, hvor børn kunne fritages for arbejde mod at gå i skole nogle timer. Han kunne også forbyde, at gravide kvinder skulle deltage i de hårdeste arbejder i sukkermarkerne.

I 1839 blev det besluttet at opføre 8 skoler på

Sct. Croix, 5 på Sct. Thomas og 4 på Sct. Jan. For ikke at træde plantørerne for meget over tæerne, var skolegangen begrænset til 3 timer hver dag om formiddagen undtagen lørdag for børn under 9 år og derefter til det tolvte år 3 timer hver lørdag. Børnene elskede "massa Peter", når han én gang om året kom for at overhøre, hvad de havde lært.

I 1841 fik Peter gennemført, at de ufrie fik fri hver lørdag året rundt. Her kunne de så tjene til deres eget frikøb. 98 ud af 161 plantører kunne stemme for, og de repræsenterede 10.000 ufrie mod 6.000 ufrie.

Et tiltag med hospitaler på plantagerne og lægeligt opsyn med spædbørn reducerede dødeligheden fra 225 pr. år til 137 pr. år blandt de ufrie. I 1847 vedtoges det, at de ufrie skulle være fri om 12 år, dog således at børn efter 28. juli 1847 var født frie. Dette var til stor frustration, at forældrene var ufrie, mens deres børn var frie. Men Peter fik endnu 12 år til at oplære dem i at være frie, idet han havde erfaret, at frigivelsen i de franske og engelske kolonier var endt i ragnarok og blodsudgydelser. Von Scholten havde dog ønsket en overgangssperiode på 16 år.

I løbet af 1848 spidsede urolighederne til blandt de ufrie, og de truede med at afbrænde byer. Peter ønskede ikke, at det skulle udarte sig som i de franske og engelske kolonier, hvor mange hvide mistede livet. Han havde en allieret blandt de ufrie, nemlig den kulørte "general" Buddo, som havde lovet, at ingen hvid mand ville miste livet. Da situationen spidsede til, mener jeg ikke, Peter havde andet valg end at frigive de ufrie, hvilket skete den 3. juli 1848. Efter at han havde råbt til mængden, at de nu var frie, blev han hjulpet ind på fortet, hvor han sank sammen pga. det hårde psykiske pres, han havde været udsat for. Den 14.7.1848, nøjagtig 21 år efter at han var tiltrådt som generalguvernør, forlod han øerne for aldrig mere at vende tilbage. Han var da en nedbrudt mand. Efterfølgende blev han dømt af en undersøgelseskommission for at have udvist fejhed og ikke indsat militæret og for ikke at have modtaget en tilbudt støtte fra det spanske militær til at slå opstanden ned. Han blev frataget alle

sin stillinger og frtaget sin pension. Peter ankede sagen til Højesteret og blev pure frifundet af en enig højesteret og kunne altså beholde sin pension. På øerne var der underskriftsindsamlinger, som blev sendt til kongen om at få "massa Peter" tilbage. Også blandt plantørerne var der tilfredshed, da de ikke havde fået deres ejendomme brændt af, selv om nogen mente, at geværrets tale var bedst.

Peter havde en elskerinde, Anna Elizabeth Heegaard, hvis far var kgl. fuldmægtig Jacob Heegård og moderen var kulørt.

Anna Elizabeth ledsagede Peter til såvel officielle som private arrangementer. I øvrigt blev der ikke set skævt til den slags forhold, idet flere andre mænd ikke var ledsaget af deres ægtefæller til så afsides liggende destinationer. Anna var frikulørt, og der er vel ikke noget at sige til, at en lækker mulat kunne friste, når hustruen var tre måneders sejlads borte.

Anna var velhavende, og sammen ejede de Bülowsminde, formentlig opkaldt efter hans ven fra opholdet på Sprogø. Bülowsminde var en flot luksusbolig, som var deres domicil, hvor de holdt deres private fester, hvorimod guvernørboligen, som Peter havde ladet opføre, blev brugt til officielle arrangementer. Onde tunger vil påstå, at det var Anna, der styrede Peter m.h.t. frigivelsen af de ufrie. Især den liberale avis, Fædrelandet, skrev konstant negative artikler om Peter, og i deres nekrolog skrev de kun udover navn og dødsdatoen, den 26. januar 1854, at ved dødsfaldet sparede den danske stat 12.000 rigsbankdaler i årlig pension!

En ufri ved navn Martin fulgte sin herre til København og efterlod et brev til en ven, hvori han skrev: "jeg er søn af en afrikansk konge, men solgt som slave for to kasser te og et gevær, og at vi har fået ny generalguvernør, Mr. Von Scholten, og alt er forandret til det bedre. Jeg har set, hvad en god mand kan gøre for sit land, når han har magten i sine hænder og viljen og evnen, og derfor skal hans minde ikke hugges i forgængeligt marmor, men bestå i hjerterne på hengivne sorte. Peter von Scholten har bekendtgjort, at der ikke skal være slaver fremover, men tjenestefolk". Smukkere kan det vel ikke siges?

Peter von Scholtens mausoleum på Assistens Kirkegård, København.

Som nævnt døde Peter i 1854 hos en datter og svigersøn i Altona og hviler sammen med sin hustru i et gravmausoleum på Assistens Kirkegård i København. Hans bror Frederik, der var stråmand for kongen ved købet af Skovgård, blev toldforvalter på Sct. Croix og borgmester i Frederikstad. En utrolig karriere for Peder de Moldrups to børnebørn.

I 1973 blev der opsat en mindeplade ved Peters grav med følgende tekst:

PETER VON SCHOLTEN / 1784 – 1854 / GENERALGUVERNØR OVER DANSK VESTINDIEN FRA 1827 TIL 1848 / ÆREFULDT BRAGTE HAN VED SIN PROKLAMERING DEN 3. JULI 1848 / SLAVERIET TIL OPHØR I VOR TROPEBESIDDELSE. / DEN 3. JULI 1973 BLEV DETTE GRAVKAPEL AF KØBENHAVNS MAGISTRAT / ERKLÆRET HISTORISK GRAV SOM MONUMENT OVER PETER VON SCHOLTEN / OG HANS HUMANITÆRE VIRKE I DANSK VESTINDIEN. / KAPELLET ER I 1973 RESTAURERET AF DANSK VESTINDISK SELSKAB / MED STØTTE FRA FONDEN TIL FÆDRELANDETS VEL.

Kilder:

Carlo Christensen, Peter von Scholten.

a. Herman C. J. Lawaetz (præst i Christianstad Sct. Croix 1889-1914) Peter von Scholten

b. Mich Wraa. Peters kærlighed.

Oprøreren fra Thy

Dette års Fyrspil blev afviklet på den gamle herregård "Kovstrup" i Sønderhå, hvor den senere stifter af "Ryslinge Højskole", Christian Kold i 1831 startede som huslærer med det formål at undervise proprietærens børn, indtil han blev optaget på seminariet i Snedsted i 1834. Christian Kold var søn af en skomager fra Thisted, men det viste sig hurtigt, at han ikke egnede sig til at gå i faderens fodspor. Brian Wind-Hansen har forfattet "Oprøreren fra Thy", og stykket blev instrueret af Flemming Lodberg Jensen og Jesper Krogh.

De to sidstnævnte skriver:

I 1850 var undervisningen i landsbyskolerne indrettet, så børnene havde mulighed for at hjælpe til hjemme på gården, hvilket betød, at der kun var skolepligt hver anden dag. Disciplinen var streng og straffen for den enkelte elev, ved manglende kunnen, var hård og fysisk korporelig. Pædagogisk var der tale om udenadslære og overhøring af datidens lille katekismus »Balles Lærebog«.

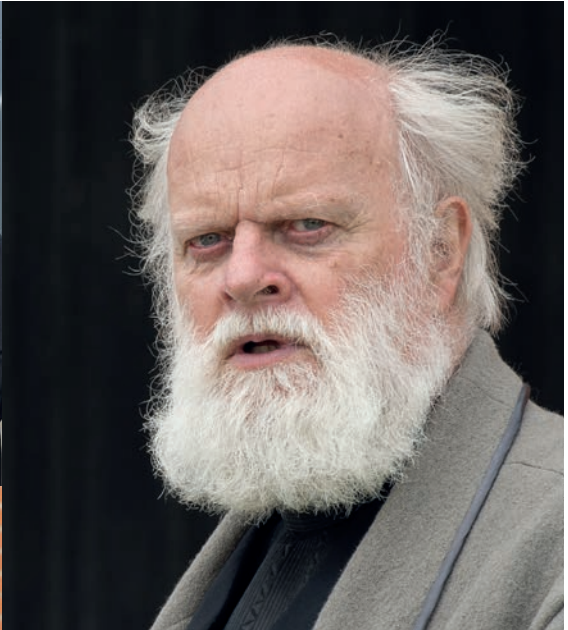
Alt efter ens præstation fik man ved konfirmationen en udtalelse - »skudsmålsbog« - til alles skue. Christen Kolds tanker om undervisning og indlæring gik i en hel anden retning, hvilket gjorde ham til en oprører inden for dette fag. Christen Kold mente, at hvis den enkelte elev skulle blive klar til at modtage lærdom og viden, »skulle børnene først oplives, før de kunne oplyses«. Blev eleverne først oplivet, fik de også lyst til indlæring og dermed søgen efter mere viden. Den hidtil benyttede metode med »udenad læring og oplæsning fra en bog, gjorde ikke nogen klog«, mente Christen Kold. Han indrettede undervisningen, så eleverne kom ind i intimsfæren. Her brugte han naturen som læringsrum og tog eleverne med ud i haven under den blå himmel, hvor de virkelig kunne se, føle, sanse naturen og fællesskabet omkring dem, og derved blive oplivet til at modtage og forstå indlæring. Han legede med eleverne, inkluderede dem i undervisningen, dramatiserede historierne i

bøgerne sammen med dem i form af teater. Han spiste sammen med eleverne, fik nedbrudt den formelle og ekskluderende afstand mellem lærer og elev, hvilket resulterede i en gensidig respekt og lyst til læring. Netop forholdet mellem lærer og elev har vi talt meget med vores skuespillere om under vores prøver, samt vigtigheden af børnenes forhold til læreren Christen Kold i stykket, og hvilken betydning det får, når sådanne forhold afbrydes og ændres af udefra stående højere magter.

Og hvad skete der så for læreren Christen Kold, da han som gammel og syg sad der i sin stol og tænkte tilbage på tiden som huslærer på gården »Kovstup« og alle de andre oplevelser, han havde haft gennem livet.

Alt dette og meget mere kunne man blive klog på i "Oprøreren fra Thy".

Det var dengang...

Bedsted Elektricitetsværk 1908 - 1914

Thy Højspændingsværk 1914 - 2000

Af Poul Martin Kjær, Bedsted

Fortsat fra Årbog 2021.

Nogle tog imod Svend og Alfred med åbne arme, medens andre var godt sure, når makkerparret dukkede op på gårdspladsen. Sure, fordi Svend og Alfreds besøg kunne koste dyrt, hvis elinstallationen ikke levede op til kravene, idet der via en sirlig håndskrevet rapport i tre eksemplarer: en til ejeren, en til Thy Højspændingsværk og en til brandforsikringen, blev det pålagt ejeren inden for en given tidsfrist at få installationen bragt i orden.

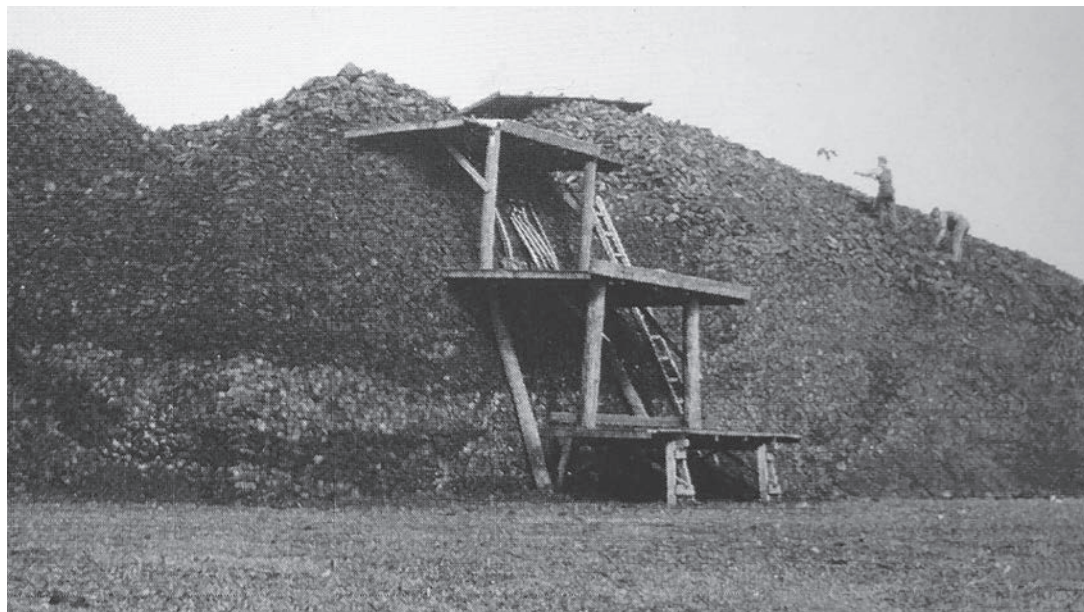
Ikke alle steder blev Svend og Alfred forståeligt nok budt på kaffe!

Svend var en meget omhyggelig og sirlig medarbejder i alt, hvad han foretog sig. Hans

håndskrift var legendarisk, men han havde så sandelig også muligheden for at øve sig, for utallige er de rapporter, han gennem årene har skrevet.

Svend og Alfred var vidt forskellige i væremåde. Svend - alvorlig og fattet - vel vidende, at han "kunne noget", hvilket gav ham en udstråling af selvsikkerhed. Alt, hvad Svend rørte ved, blev afleveret i skønneste orden; intet var overladt til tilfældigheder. Alfred var lattermild, livlig og hurtig til at flikke et eller andet sammen.

Han var i sin fritid ivrig radioamatør og fuskede lidt med bl.a. reparation af radioer. Jeg husker fra drengeårene, at han fortalte om strandingen af "M/S Mulan" ved Lyngby i 1953, som han fulgte via sin hjemmelavede radio.

"Tørvebjerget" på idrætspladsen ved det gl. idrætshus.

Driftsbestyrer, Anton Jensen.

Alfred var gift med Betty. De havde tre drenge, hvoraf en, Jørgen, blev mig en meget god kammerat, idet han blandt meget andet også var flink til at låne mig datidens kulørte drengeblade "Kong Kylie" og "Hopalong Cassidy" og nu og da store broderen Peters mandeblad "Variete", som var noget af den tids mest vovede, hvis man (i tolvårsalderen) ønskede at se nærmere på, hvordan lækre tøser virkelig så ud indenunder!

Om morgenen, når Svend og Alfred skulle køre ud i forsyningsområdet, foregik der et lidt specielt optrin, syntes vi andre. Det var Alfreds daglige opgave hver morgen at hente Svends lædermappe og bringe den ud i bilen, selvom Svend skulle samme vej. Optrinnet gentog sig ved fyraftenstid, når mappen nu skulle anbringes ved Svends skrivebord.

Denne rytme havde de to oparbejdet over en årrække, og der blev ikke rokket ved den, før Alfred lod sig pensionere, hvorefter Svend selv måtte bære på sin mappe begge veje!

Linjeafdelingen

Den ansvarlige for linjeafdelingen var i min drengetid kabelmester, Emil Nielsen, som uofficielt gik under navnet, "den tyk". Han var en ren kæmpe, ikke i højden men i omfang. Man sagde, at han bar sin mave i en sele. Nogen har set den, ikke jeg. Hvad Nielsen vejede må have været omkring 125 – 150 kg, måske mere!

Nielsen yndede at fortælle denne lille tildragelse, som er blevet mig fortalt, fra engang, hvor man var ude for at syne etableringen af et el-anlæg til en landbrugsejendom:

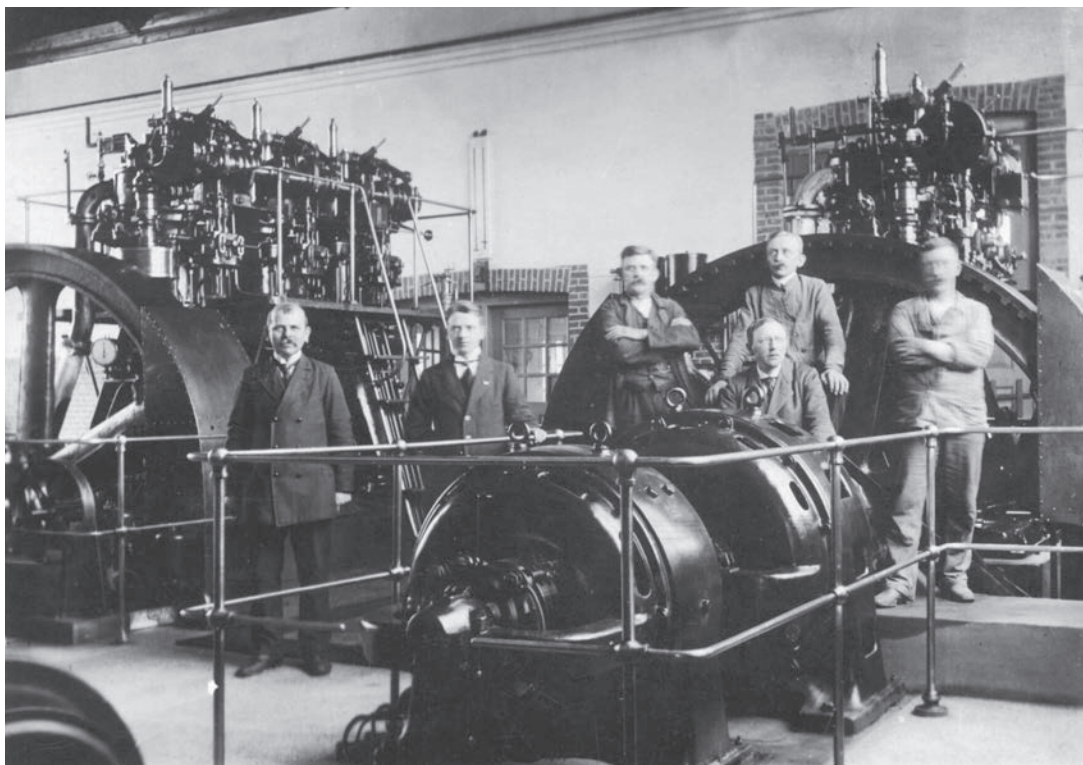
Nielsen stod og overvågede mandskabets opsætning af master, da en lille gut fra gården kom hen og i længere tid kiggede interesseret på den omfangsrige mand. Til sidst kom han helt hen til Nielsen, pegede på hans mave og sagde med overbevisning: "Do hår spist for møj". Efter sigende holdt Nielsen efterfølgende meget af at fortælle denne lille historie, særligt i festligt lag!

Mit bekendtskab med maskinmester Buus åbnede muligheden for også at lære andre af Højspændingsværkets medarbejdere at kende og således også kabelmester Emil Nielsen. Han var som nævnt laskefed, rund og rar. Hans kone hed "Hanse", nej naturligvis ikke, men det blev hun kaldt af sin runde Emil. De blev gift i 1919 i Bedsted, ikke i kirken men i præstegården. Der var forinden indløst kongebrev, sikkert fordi vielsen foregik et andet sted end i kirkebygningen.

Hansine Josephine, som var hendes rigtige navn, havde en kunstnerisk åre, idet jeg husker hende som medlem af en gruppe lokale borgere, der trofast spillede dilettant på Bedsted Kro, hvor hun med stor succes sang et af 50-ernes hits, "Solitudevej".

Kabelmesterparret boede i kabelmesterens funktionærlejlighed i den østre ende af funktionærboligen på Thy Højspændingsværk, indtil han lod sig pensionere.

Emil Nielsen var som beskrevet en mand af dimensioner. Nu og da fik jeg og også andre drenge lov til at komme med kabelmesteren ud at køre i hans grå Opel med trinbræt. Hans distrikt dækkede en stor del af Thy, så det kunne være længere køreture, vi fik. Det skete nu

Fra maskinhallen i perioden 1916-1920. Fra venstre, Driftsleder, Frederik Eriksen, Maskinmester, Karl Christensen, Maskinmester, Chr. Christensen, Smører, Jens Sørensen, (siddende person længst til højre er ukendt).

og da, når Nielsens rute gik gennem Morup Mølle, at han benyttede lejligheden til på hjemturen at få sig en svalende øl på den dengang "verdensberømte" Morup Mølle Kro, og selvfølgelig vankede der en sodavand til hvem som helst dreng, som var med på turen.

Emil Nielsen var også kendt for andet end sit volumen - heriblandt hans kraftige røst. Det fortælles, at da man fremførte nedgravede højspændingskabler mellem Værket og den nyetablerede 60 kV station, som dengang lå/ligger i udkanten af Bedsted, da kunne medarbejderne tydeligt høre Nielsens taktfaste råb på hele strækningen, når der i takt skulle trækkes i kablet!

Han var en glad mand, et selskabsmenneske og efter udseendet forsynet med en ustyrlig hang til bordets glæder. I Bedsted var han i en periode formand for idrætsforeningen BIF og lagde et frivilligt arbejde i en bestyrelsespost i

Håndværker og Borgerforeningen. Jeg så i en gammel avis, at han også aktivt deltog ved den årlige i Bedsted afholdte ringridningsfest - dog ikke som rytter - men til alt held for hesten som populært medlem af dommerpanelet.

I mangel af politi under 2. Verdenskrig oprettedes i næsten alle småbyer et vagtværn. Dette bestod sikkert af lokale mænd. Et sådant blev også oprettet i Bedsted med kabelmester Nielsen som formand og håndhæver. Jeg vil tro, at alene hans volumen kunne bringe enhver uromager ned på jorden. Det være sig måske også værnemagtens tyskere.

Han fejrede sit 25års jubilæum den 12-10-1943 som kabelmester ved Thy Højspændingsværk, så selskabet var rimelig ungt, da han blev ansat. Det fortælles af medarbejdere, som for længst er borte, at kabelmesterens jubilæumsfest var en, der taltes om blandt gæsterne i nogen tid derefter!

En avisomtale den 2-12-1943 af jubilæet var refereret således:

25 år ved Thy Højspændingsværk Kablmester Nielsen, Bedsted fejrer jubilæum

En af Thylands kendte mænd, kablmester Nielsen, Bedsted, kan den 10. december fejre sit 25-års jubilæum ved Thy Højspændingsværk.

Nielsen, der stammer fra Århus, hvor han også har fået sin uddannelse, fik ansættelse ved Thy Højspændingsværk et par år efter virksomhedens start, og han har således været med ved udførelsen af de store ledningsarbejder ved de mange udvidelser, der er gennemført i de 25 år.

Kablmester Nielsen er ikke alene kendt som en dygtig og energisk fagmand, men også respekteret og afholdt af alle inden for det vidtstrakte selskab. Fra nord til syd er han en kendt skikkelse og værdsat for sit joviale og humørfyldte væsen.

Ikke mindst i sin hjemby, Bedsted er han en populær mand, skattet for sin store interesse for byens sport og har såvel i Idrætsforeningen som i Håndværker og Borgerforeningen arbejdet støt for byens interesser.

I anledning af jubilæet har vi haft en samtale med kablmesteren og spørger:

"Har Værket gennemgået en stor forandring i de 25 år"?

"Ja, Værket, Centralen som vi kalder det, har jeg jo intet med at gøre ud over samarbejdet, som altid har været godt; men ud over landet har det taget stor forandring. Da jeg kom her, havde vi 55 transformatorstationer; nu har vi 94. Af de 55 var de 32 åbne, monteret på mast, af disse er der kun en tilbage. Resten er anbragt i murede tårne, og det har som regel haft til følge, at lavspændingen skulle ombygges, hvad der selvfølgelig har været et stort arbejde, og mange tons kobber har vi måttet lægge op for at forstærke ledningen til de mange større belastninger, vi nu har".

"Er der ellers sket noget særligt i disse år"?

"Ja, selvfølgelig er der sket meget i de 25 år, både af godt og ondt, mest dog af det første.

Når isslag, snestorm og spærreballoner satte ind, kan det give nogle drøje ture, men det har altid gået godt, vi har alle taget det med godt humør. Men kedeligt er det, når der sker ulykker, som da vi for nogle år siden fik to af vores dygtigste folk slået ned i Refs. Den ene døde, den anden er da fuldt arbejdsdygtig igen, selvom det tog lang tid; og så nu for nylig den sidste ulykke i Sundby. Ja, der kan jo altid være fare på færde; men det kan ikke nytte at gå og spekulere på det".

"Har De ellers noget ønske i dagens anledning"?

"Ja, jeg ønsker det samme, som alle danskere ønsker, og kan vi komme godt over dette her (besættelsen), så er jeg vis på, at Thy Højspændingsværk nok skal klare sig til gavn og glæde for såvel andelshaverne som os funktionærer, der nu igennem mange år har tjent vores brød her".

Samme model som Grurup nr. 1. Viste står som adopteret i Ørum.

Den 19. september 1937, skrev Emil Nielsen nedenstående ansøgning til bestyrelsen for Thy Højspændingsværk:

Til

Bestyrelsen for Thy Højspændingsværk

Jeg tillader mig herved høfligst at anmode den højtærede bestyrelse om lønforhøjelse.

Som støtte for min anmodning skal jeg tillade mig at fremføre, at maskinmester Karl Christensen har 7-800 kr. mere i løn som jeg, og dog har jeg meget længere arbejdstid.

Installationsmester Hansen, der aldrig har tid over normal arbejdstid oppebærer, samme løn, så hans fritid benyttes til at skaffe ekstra indtægt, hvad jeg på grund af min tjenestetid vil være afskåret fra.

Jeg har sommerferie, fridage (søgn- og heligdage) 20 - 25 dage om året, den øvrige tid er tjeneste; når man så forinden har fuld normaltid har 350 - 400 aften- og nat timer, (omtrent lige så mange overtimer, som de øvrige funktionærer tilsammen), synes det ikke

vil behandle min anmodning med velvilje, tegner

Med højagtelse
Kabelmester E. Nielsen

Kabelmester Emil Nielsen fyldte 60 år den 20. april 1952.

Han overlod i 1958 ansvaret til sin assistent, Knud Mygind Madsen. Samme år forlod Nielsen Bedsted for at flytte til København, hvor han døde i 1959, fulgt af sin kone som døde 3 måneder senere, har man fortalt mig.

Men der har været flere kabelmestre. Kabelmester C. Frantzen, som kun var ansat et år, 1918-19, på Thy Højspændingsværk, hvorefter han flyttede til Nordthy Strømforsyning som kabelmester.

Tidligt efter Thy Højspændingsværks opstart ansatte man, jævnfør nedenstående håndskrevne aftale, overmontør Karl Christensen, som firmaets første officielle kabelmester muligvis. Man må sige, at der i Værkets opstart var "run" på denne stilling.

Bestyrelsen har antaget Overmontør Christensen som Kabelmester for en løn af 1600 TH plus 200 TH. Arbejdstidstilleg dertil kommer 100 TH til Pension og 100 TH af den anden indtækt 2 nye Løn til Kåstør-eykle. Kabelmesteren får den anden 50 % af den Indtægt Værket modtager for m. at Kabelmesteren bidrager tilføjet af Underkøkken. Lønnen er afregnet med 100 TH. pr. måned. Nav.

L. Lorenzen Mr. Friglaug, Liefholt
J. Christensen

et urimeligt krav, om jeg fik samme løn som Christensen. Særlig da mine kollegaer på de andre værker har større indtægter.

Idet jeg håber, at den højtærede bestyrelse

Den sidste kabelmester var Jesper Kjær. Jesper var thybo og gift med en af vores lokale piger, Rita Nørgaard, Bedsted. Han havde tidligere været ansat i installationsafdelingen,

hvilken han forlod for senere at vende tilbage, da en anden stilling blev ledig. Han søgte og overtog stillingen efter kabelmester Knud Madsen. Jesper blev her i alt for kort tid; han kunne Værket og kolleger have haft megen, daglig glæde af.

Da Knud Madsen havde været ansat 25 år, holdt han og hans kone, Anna, en dejlig fest på Bedsted Kro. Alle var med, familie, venner, bekendte og kolleger samt de, som boede tæt på, og selvsagt medarbejderne på Thy Højspændingsværk, ja, sådan var det dengang.

Heldigvis blev der taget en masse billeder fra festen, som det gør godt at kunne finde i scrapbogen, især også da mange ikke lever længere.

"Forsoningstårnet" som stod på Elvinesvej i Sundby Thy, var ejet af Thy Højspændingsværk, Morsø Elforsyning og I/S Thisted Elektricitetsværk. Ejerne TAE-logoet er markeret over døren.

På daværende tidspunkt var jeg assistent hos Madsen, hvorfor jeg fandt det rimeligt at holde en "lille" tale for ham. Om den var god vides ikke, men den var i hvert fald lang, ser jeg!

Madsen var meget omhyggelig med, hvad han end foretog sig. Når repræsentanter kom og præsenterede sidste nye "dingenot" til brug inden for elforsyning, hændte det, at han blankt udtalte til den stakkels sælger: "Det er noget værre rammel, du vil sælge til mig. Det kan ikke bruges i det barske Thy!"

Han havde en meget bestemt og oftest rigtig vurdering af, hvad der duede, og hvad der ikke duede.

Kabelmester Knud Madsen, opnåede at være ansat på Thy Højspændingsværk i 40 år. I den anledning skrev installationsmester Børge Simonsen denne lille notits om sin kollega:

Det er ganske utroligt, at ledelse eller bestyrelse ikke indstillede Madsen til en eller anden 40 års fortjenstmedalje for "Lang og Tro Tjeneste". Er der nogen medarbejder, der har gjort sig fortjent til dette hæderstegn, så er det Madsen. Han lagde hele sin sjæl i at fremme driftssikkerheden på forsyningsnettet og vogtede strengt over daglig sikkerhed for alt mandskab i linjeafdelingen. Han krævede det bedste udstyr og driftsmateriel, så enhver akavet, indtruffet driftssituation kunne afvikles uden fare for mandskabet.

*Driftsbestyrer, Torben Andersen,
Thy Højspændingsværk.*

Maskinhallen (Centralen)

Centralen blev ledet af 1. maskinmester Karl Christensen, som boede sammen med sin familie på Thy Højspændingsværk i den funktionærbolig, som hørte med til jobbet. Christensen havde to sønner, Svend B. Christensen og den senere nok så kendte Bedsted-købmand, Poul Christensen. Svend har jeg tidligere nævnt. Han var ansat i installationsafdelingen. Far og søn var således i en kortere årrække ansat på Værket samtidigt.

Det var aldeles forbudt, at andre end ansatte og kyndige personer måtte opholde sig i maskinhallen uden opsyn. Dette påbud måtte jo være 1. maskinmesterens lod at vogte, men Christensen accepterede tilsyneladende, at han nu og da så mig som dreng på forbudt område, hvad jeg jo var. Det er/var jeg ham evig taknemmelig for.

Han var en lille, altid smilende og meget pligt-opfyldende, rettænkende og altid alpehuebærende mand, som sikkert har pålagt min gode ven, maskinmester Buus, at se ordentligt efter mig, når jeg var med på "vagt".

Da jeg som dreng kendte ham, ejede han en Ford 39 som privatbil. Det var nu ikke særligt bemærkelsesværdigt, thi dem var der dengang stadigvæk nogle stykker af på egnen. Bemærkelsesværdigt var, at Christensens Ford motor ikke blev kølet af vand, som jo var det normale for en bils kølesystem dengang, men ved brug af transformatorolie. Genialt syntes jeg som gryende tekniker!

Christensen opnåede at holde 40års jubilæum. Han varetog i 1915 monteringsledelsen af det splinternye Thy Højspændingsværk, hvilket han havde stor erfaring i, idet han tidligere havde forestået monteringsarbejdet af ca. 20 elektricitetsværker rundt i Danmark. Da de elektriske installationer og maskiner var på plads, blev han af selskabets bestyrelse tilbudt stillingen som Værkets først kabelmester og senere som 1. maskinmester, hvilken han tiltrådte i 1916 og varetog med stor akkuratess i årene fremover. Hans årsløn ved ansættelsen udgjorde 1800 kr. samt 100 kr. til benzin og to nye dæk til motorcyklen!

I anledning af 40års jubilæet blev Karl Chri-

stensen interviewet af en lokal avis. Her følger et uddrag, bragt i Thisted Amts Tidende fra 1946 med Karl Christensen. Redaktøren var en skattet Børge Steffensen fra avisens Hurup afdeling: (citāt)

I en jubilæumssamtale fortæller 1. maskinmester, Karl Christensen, at han i årene, før han kom til Thy, var ansat i et odensefirma, hvor han gennem seks år udførte montagen på 20 nye elektricitetsværker landet over:

Så kom jeg til Thy for at lede arbejdet med monteringen i maskinhallen, og det blev mig, som første gang satte spænding på ledningsnettet den 26. februar 1915 – men det blev jo ikke den sidste gang. Året efter kom jeg tilbage for at gennemgå anlægget inden garantiårets udløb, hvorefter bestyrelsen henvendte sig til mig og spurgte, om ikke jeg kunne tænke mig at blive ansat.

Det blev til fast ansættelse fra 1. marts 1916. I grunden havde jeg kun tænkt mig, at denne stilling skulle vare nogle år, men jeg blev glad for Thy og for mit arbejde her på Værket.

Jeg fik for øvrigt et godt indtryk af den thylandske gæstfrihed, da jeg kom hertil første gang. Det skete i en snestorm, som fik toget til at køre fast mellem Hurup og Ydby. Vi sad i kupeerne natten over. Tidlig næste morgen fik vi øje på en høj mand, der stred sig frem langs toget og råbte, om der var nogen, der ville have kaffe.

Det lod vi os ikke sige to gange, hvorefter passagere myldrede ud og fulgtes med manden hjem til "Korsgaard" i Refs, hvor der var dækket et dejligt bord i storstuen.

Det blev da for øvrigt indledningen til et mangeårigt venskab med "Manden på "Korsgaard", nuværende rentier, P. Pedersen i Hurup.

Også 1. maskinmester Christensen blev på behørig vis højtidelig ansat jævnfør viste aftale øverst side 27:

Der blev blinket med lyset, før folk skulle i seng

- Det er jo en stor udvikling, De har været i inden for Thy Højspændingsværk?

1916
Torsdag d. 24 Febr holdt Ordstyreren et Møde
paa Thisted Afholdshjem. Til Bude var kun V. M. Løinsen
Thaliamaide og M. Kristiansen, Kjølborg.

Mødets Formaal var at sige en Omsætningsbragt
island med Montbr. Christensen, Lamsø om, at han
efter formaal Tilbud blev knyttet til Vorket som
Assistent paa Centralen.

Forholdet er nu orant paa den Maade, at Christensen
shakes gaar ind paa Centralen som fast ansat, og at
Vorket fra dato hænges ham en Løn af 1800 Kr aarlig,
stigende hvert andet Aar med 100 Kr indtil 2400 Kr;
deruden ydes det ham en ^{Indtægts} Hæstegodtgjørelse af
75 Kr aarlig, dog ikke ud over det Tidrum
da det første Pensionat forfalder til Udbetaling.
Oplæs og vedtaget.

M. Kristiansen J. N. Sørensen Carl Christensen

Maskinpersonalet har altid skullet sørge for, at hjulene snurrede rundt, og der har unægtelig været mange spændende timer, ikke mindst under de to verdenskrige, hvor vi måtte bruge tørvegass. Det har også tit været vanskeligt at klare de store belastninger på grund af for lidt maskinkraft, men nu, hvor vi har fået forbindelse med de store Værker i Aalborg og i nær fremtid med "Midtkraft", bliver ansvaret for strømforsyningen jo fordelt noget. Men med det mindre ansvar forsvinder også meget af den charme, der lå i at holde maskinerne i gang under alle forhold. Et ansvar er en smuk gave, som man må sige tak for.

- Tørvegassen voldte mange bryderier?

- Ja, men det gik egentlig forbausende godt, særlig under den første Verdenskrig, hvor vi lavede gas af enorme mængder tørv. Det sidste besættelsesår af ca. 6500 tons og brugte dertil ikke mindre end 45 tons vand i timen, alene til gassens afkøling. Under den første Verdenskrig var det hele meget mere småt og primitivt. Vi kørte i aften timerne med en olie

drevet maskine, som blev standset præcis kl. 22. En halv snes minutter senere blinkede vi med lyset nogle gange, for at minde folk om at nu var det på tide at komme til køjs.

- Hvad siger De så til udviklingen?

- Når man gennem 40 år har arbejdet for at holde vores maskiner i gang under alle forhold, gennem alle vilkår og vanskeligheder, er det lidt vemodigt at være vidne til, at de nu skal stoppes. Men jeg er taknemmelig for de gode år, jeg har haft i Bedsted. Vi har altid haft fortræffelige arbejdsforhold på Thy Højspændingsværk, og jeg kan kun sige tak til de mange, jeg har arbejdet sammen med i tidernes løb.

Nedenstående foto viser en gammel skifertavle og griffelstump, foræret til mig for nogle år siden af Karl Christensens barnebarn, Kim Christensen. Den har tilhørt Karl Christensen og antagelig været benyttet til at gøre notater på, når han gik sin daglige inspektionsrunde blandt maskinerne og dertil hørende anlæg og installationer.

Driftsbestyreren

Som daglig ansvarlig leder havde Værkets første driftsbestyrer, Anton Jensen, alle ansattes bevågenhed og respekt. Jensen bestred stillingen i perioden 1-1-1920 til 1-4-1953.

I Ingeniøren fra 2-11-1918 søger man en direktør og ansætter efterfølgende Anton Jensen. Der er ikke set dokumentation på, at A. Jensen bar titlen "direktør" i hele sin ansættelsesperiode. Stillingsbeskrivelsen "driftsbestyrer" benyttedes; ligeså til hans efterfølger Torben Andersen.

Jeg husker ham som en bestemt, stille mand med en udstråling af autoritet, absolut ikke en mand, man i utide diskuterede vejrliget med! Det gjorde indtryk på mig at opleve, at mødte en ansat Jensen i Værkets gård, så hilste den ansatte på Jensen med et diskret lille nik og med kasketten eller hatten i hånden! Jensen var foruden chef også en dygtig havemand, ivrig jæger og hønseejer. Han boede sammen

med sin kone i "Driftsbestyrerboligen", (Vestervigvej 76) som i ydremål eksisterer her i skrivende stund også med dens haveanlæg, men omme bag ved maskinhallen havde familien Jensen deres urtehave og tilhørende drivhus.

Maskinerne efterlod jo en masse overskudsvarme, som man havde besvær med at få "brændt af". Til afhjælpning heraf havde man bl.a. nedgravet kølerrør under mulden i Jensens have og drivhus, hvilket selvsagt havde en fremmede virkning på Jensens kartofler med mere, fortaltes der. Ligeledes blev hele garageanlægget opvarmet til stuetemperatur - selv i den hule vinter. Ak ja, det var måden at løse overflod af energi på dengang!

Jeg har læst gamle referater fra afholdte generalforsamlinger afholdt i Værkets første år, hvor Jensen deltog. Det ses, at kritiske røster fra salen vedrørende dårlig spænding prompte blev afvist af Jensen, thi noget sådant eksisterede ikke i Jensens net, basta!

1. maskinmester, Karl Christensens "huskeseddel", (forstenet i-pad). På sedlen er noteret: 600 Hk. maskine: (ulæseligt Hk. Maskine: 180 Hk. Maskine: 130 Hk. Maskine: 750 Hk. Maskine: Tavleanlæg: Højspændingsrum: Batterium: Forskelligt:

Ikke desto mindre fik det en ukendt "forbruger" (med lune) til at indrykke nedenstående lille vers i Thisted Amts Tidende i 1920.

Nærliggende ville det have været at etablere et lokalt fjernvarmerørsystem i Bedsted. Ifølge ældre medarbejdere havde dette været på tegnebordet, men der blev kun etableret en rørforbindelse fra maskinhallens kælder til administrations- og funktionærbygningen, som herefter kunne modtage "gratis" energi i overflod. Beboerne skruede ikke ned for varmen; man åbnede i stedet for et vindue.

*O, herlige lysværk det bedste på jord
Du kaldes af alle, i syd og i nord.
Når sol er på himlen din strøm bringer bud,
Men når aften er mørk, går sgu lyset ud.
Det er med din strøm, som med en der har
hikke,
At li'som det var der, så var det der ikke.
O, send nu din strøm, herud os til gavn,
og husk at det endnu, ej er fastelavn,
men send os den lige så sikkert herud
som din årlige regning, på driftsunderskud.*

Gennem årene har der været flere driftsbestyrere. I perioden 1914 til 1915 var driftsbestyreren I. B. S. Stauning, efterfulgt af H. Bonde, som kun var ansat i et år. Han forlod sin stilling fordi, som der står skrevet i selskabets protokol fra 1916, "han ikke kunne få 14 mand til Værkets drift".

Han blev efterfulgt af Frederik Erichsen, som bestyrede selskabet fra 1916 til 1920, og afløstes af Anton Jensen. Efter ham ansattes i 1953 civilingeniør Torben Andersen, der efter sin død i 1976 efterfulgtes af den første leder med officiel direktørtitel, Kurt Thiessen, som bestred posten til 1995.

Om en af fortidens driftsbestyrere, Frederik Erichsen, findes der en smule viden. Et familiemedlem af ham har forsynet mig med en del billeder fra perioden, hvor Erichsen var ansat og boede i driftsbestyrerboligen, som dengang som nu var beliggende på Vestervigvej 76 i Bedsted.

I en rosende anbefaling fra 1926, skrevet af den daværende formand for "Snedsted

Formand, teglværksejer, Verner B. Dam.

Andels Elektricitetsværk", købmand Jens Olsen, skrives, at Erichsen forlod stillingen ved Thy Højspændingsværk for efter august 1921 at bestride stillingen som driftsbestyrer ved elværket i Snedsted, hvor han også blev en værdsat leder.

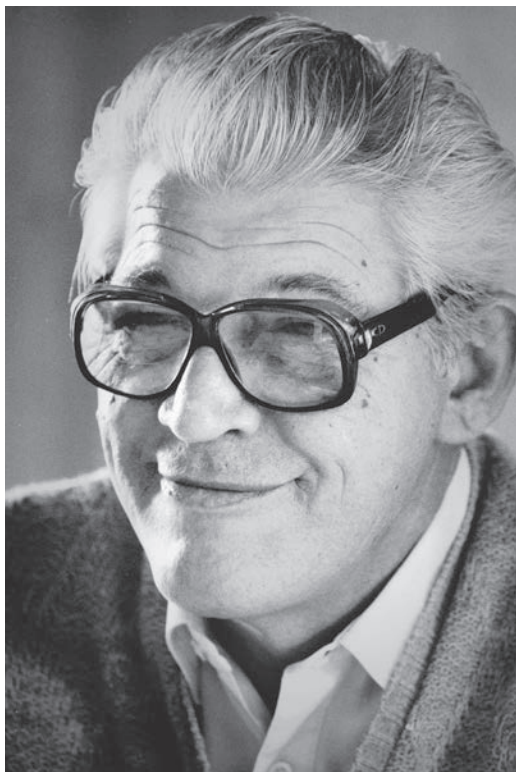
Den første udbygning

Efter at det nystartede selskab An/S Thy Højspændingsværk havde opnået interessenternes godkendelse til at etablere en driftscentral og dertil tilslutte et forgrenet elnet til forsyning af de forbrugere, som havde tegnet sig som aftagere, skulle man forvente, at der omgående blev travlhed for mange mennesker. Imidlertid satte 1. Verdenskrigs rasen i Europa en stopper for starten på det hele, idet det kneb med leverancerne af materiel, og den megen uro gav sikkert også søvnløse nætter til foretagendes økonomisk ansvarlige, men i gang kom man.

Travlheden koncentreredes om at få etableret generatoranlægget og sideløbende hermed udbygge elnettet. Den første transformatorstation, som blev opført og navngivet, var nr. 1 Grurup. Den var placeret på nordsiden af nu-

værende Grurup Kirkevej, tæt på Gammelby Skole og Gammelby Telefoncentral! Den var bygget af røde mursten og forsynet med et tegltag. Der findes i skrivende stund (2005) endnu enkelte af typen. De fleste er ikke i drift, men er "adopteret" af lokale, som heldigvis har fundet dem bevaringsværdige.

Nr. 1 Grurup er antageligt bygget af murer-mester Vester, Bedsted, som i mange år var Højspændingsværkets faste murer. Der fandtes i selskabets arkiv sirlige, håndgjorte tegninger og materialebestykninger, hvorefter stationerne blev bygget. Af den allerældste type murede transformatorstationer var der kun nogle få tilbage, medens jeg var ansat. En af de allersidste stod dengang ubrugt, placeret til venstre for hovedindgangen til gården "Rosvang". Her fungerede den til opbevaring af haveredskaber, men også den findes ikke mere. En anden var placeret i Barslev på Thyholm ved kommunevejen mellem Lyngs og Hvidbjerg, en tredje i Øster Vandet.

Direktør, Kurt Thiessen, Thy Højspændingsværk.

Etableringen af luftledningerne blev ikke fra selskabets opstart udført af lokale luftledningsfolk, idet sådanne ikke fandtes heromkring. Dette arbejde var blevet udbudt til udførelse, hvorfor de første net blev etableret af importeret mandskab, men man har sikkert ansat lokal hjælp til nedgravning og udkørsel af træmaster og kobberledninger og måske endog oplært nogle til dette helt specielle og farlige arbejde, som det er at være luftledningsmontør.

Den højspændingsledning, som tog sin begyndelse i Bedsted og via master blev ført til nr. 1 Grurup, valgte man at kalde "Gruruplinjen". Som årene gik, blev der udbygget syv linjer ud fra driftscentralen i Bedsted. Alle var de af praktiske og sikkerhedsmæssige grunde navngivet med navne, som antydede i hvilken geografiske retning, linjen var ført. En hed "Elstedlinjen", en anden "Visbylinjen", en tredje "Refstorplinen", en fjerde "Morup Møllelinjen", en femte "Landbolystlinjen" samt "Heltborglinjen".

Som et vejssystem bredte elnettet sig over hele Thy for at slutte i den nordligste transformatorstation nr. 84 Ørhage (Klitmøller) og den sydligste nr. 72 Oddesund. Thy Højspændingsværk har også leveret elektricitet søndenfjords til Thyborøn via et kabel, som var ført under Thyborøn Kanalen.

Imellem disse geografiske yderpunkter er der fra Thy Højspændingsværks opstart til skrivende stund etableret ca. 800 transformatorstationer. Ikke alle er så bevaringsværdige,

Hængelåse, sikrede i hundrede vis, utidig adgang til Thy Højspændingsværks el-anlæg.

som Grurup nr. 1 var, men den er desværre nedrevet. Alle stationerne og koblingsorganer var aflåste med flere tusind hængelåse af viste type. Låsen til venstre er den ældste.

Her kan der være grund til at oplyse, at der i et protokollat fra et bestyrelsesmøde berettes, at Thy Højspændingsværk officielt startede sin produktion til thyboerne d. 20. maj 1915 kl. 21. Højspændingsnettet var ca. 175 km i udstrækning, og det forsynede 65 transformatorstationer.

Kabelmester, Knud M. Madsen.

I mange år klarede generatorerne på Centralen i Bedsted thyboernes stigende efterspørgsel af elektricitet, men på et tidspunkt blev det nødvendigt at indlede et samarbejde om leverance af energi med naboselskaberne i Thisted og på Mors, som også led af leveringsmangel.

Ser man tilbage, er der gennem især de første driftsår blevet foretaget mange udvidelser af net, generatorkapacitet og maskinhal. I visse perioder var tilslutningsiveren meget stor, meget større end forventet, hvilket bevirkede, at der i mangel en generalforsamlings dagsorden indgik bestyrelsernes ansøgning om bevilling af midler til enten den ene eller den

anden udvidelse. Bastant tro på bestyrelsernes vurderinger af situationen gjorde, at midler blev bevilliget, uden at der var behov for de store armbevægelser. Som årene gik, fødtes tanken om, at Værkerne "kunne hjælpe hinanden".

Montør, Svend Hove.

Samarbejdet blev etableret via et nydannet selskab TAE. (I/S Thisted Amts Elektricitetsforsyning). For at dette kunne lade sig gøre, udbyggede man et net mellem de tre selskabers driftscentraler, der gjorde dem i stand til at kunne forsyne hinanden med elektricitet, når behovet i eget net overskred egne generators formåen.

Formanden for dette TAE var konsul Richard Hove, Thisted, et sandt guldæg for en elforsyning, absolut min favorit, når det kommer til klart og sagligt at forklare sig.

Det er en sand fornøjelse at læse hans formandsberetninger, om end de er lange, nu og da dræbende lange, men forstandige og enormt fremsynede, og de er, vel at bemærke, fostret og skrevet af ham selv og efterfølgende afleveret til aviserne, hvorfor de er den "rene

vare", men nu nok om Richard Hove, selvom han ikke er nem at slippe!

På bedste tekniske måde havde de tre selskaber sikret sig, at man kunne kommunikere udover på telefon niveau, idet man havde etableret sig med et radioanlæg af anseelig fysisk størrelse. Anlægget stod endnu på Højspændingsværket, da jeg blev ansat, uden dog dengang at være i drift.

Nettet, som blev benyttet til samkørslen, endte i et fælles knudepunkt, et stort koblingstårn, som lå i Sundby Thy i nærheden af gården "Elvinesminde".

Montør, Anders Pedersen.

Det fortælles, at det nu og da var så som så med samarbejdet; man skændtes bravt, som refereret i de lokale aviser, de tre selskaber imellem, hvorfor et vittigt hoved på Thy Højspændingsværk døbte tårnet i Sundby til, for god ordens skyld, at blive omtalt som "Forsoningstårnet".

Vestkraft eller Nordkraft?

Da forbrugsstigningen gennem 50-60'erne tiltog, slog samarbejdet TAE ikke længere til.

Montør, Holger Pedersen.

Generatorene i Bedsted, Nykøbing og Thisted kunne ikke længere levere nok af "varen". Det førte til, at man i Thisted, efter meget snørklede forhandlinger og efterfølgende afstemninger, valgte, at det skulle være Nordkraft, som skulle være leverandør af elektricitet til Nordthy Strømforsyning og Thisted Elektricitetsværk.

Morsø Elforsyning og Thy Højspændingsværk valgte derimod, at Vestkraft fremover skulle levere energien. For Thy Højspændingsværks vedkommende besluttedes det på et bestyrelsesmøde, afholdt på Morup Mølle Kro den 19. februar 1962, at Vestkraft for fremtiden skulle være Værkets elleverandør. Leveringen skulle fremtidigt ske via en ny 150 kV luftledning ført fra Struer til Bedsted, dog i første omgang kun til Thyholm og kun som 60 kV forsyning.

150 kV Luftledningen (den på de høje stålmaster) blev i 2017 nedtaget og erstattet af et jordkabel, sikkert til behagelig glæde for mange gennem årene berørte lodsejere.

Ny Driftsbestyrer

Som nævnt blev driftsleder Anton Jensen i 1953 afløst af driftsbestyrer/civilingeniør Tor-

ben Andersen, som forblev selskabets daglige leder, indtil han alt for tidligt døde i 1976. Han var uddannet civilingeniør og forlod en stilling i Haslev, hvor han var ansat i forsyningsselskabet SEAS. Andersen var yngste ansøger, kun 30 år. Både han og hans kone Lise kom fra "det københavnske" og talte trofast dets dialekt hele livet igennem. Der blev ikke gjort noget forsøg på at skifte til de "indfødtes" lyde, (som de udtrykte det). Begge ligger begravet på Hurup Kirkegård.

Det er lykkedes mig at bevare Andersens imponerende eksamensprojekt fra studietiden til civilingeniør, hvilket i skrivende stund opbevares på Egnshistorisk Arkiv i Hurup.

De boede med undtagelse af nogle få måneder i direktørboligen på Vestervigvej 76 i Bedsted, men erhvervede sig på et tidspunkt en fritidsejendom, beliggende på den yderste spids af Boddum. Dette dejlige sted blev kun brugt som "slappe af sted" og til Andersens glæde ved jagt. Andersen var en meget rar mand, som kun ønskede de bedste forhold for sine ansatte medarbejdere. Han var levende interesseret i Bedsteds udvikling.

Den 4. september 1952 skrev avisen:

Ny driftsbestyrer på Thy Højspændingsværk

Bestyrelsen for Thy Højspændingsværk har antaget civilingeniør Torben P. Andersen som driftsbestyrer fra 1. april næste år. Civilingeniør Andersen, der er 30 år og uddannet som elektroingeniør, har for tiden ansættelse ved Sydøstsjælland's Elektricitetsforsyning og tiltræder for øvrigt uofficielt fra nytår for at blive sat ind i arbejdet, inden Thy Højspændingsværks mangeårige driftsbestyrer, A. Jensen, tager sin afsked fra april.

Den 23. januar 1953 kunne thyboerne læse i avisen:

Ny formand for Thy Højspændingsværk.

Bestyrelsen for Andelsselskabet Thy Højspændingsværk har på et møde i går valgt teglværksejer Verner B. Dam, Bedsted som formand i stedet for afdøde propr. P. Eriksen, "Søvang". Højspændingsværkets nye formand

var for få år siden ansat på Værket som maskinassistent.

Begge var de dygtige og ansvarsfuldt involveret i selskabets virke. Dam var således medlem af I/S Vestkrafts bestyrelse fra 1963 til sin død i 1979. Han var født i Hurup som søn af Peter Dam, hvis far ølbrygger Peder Pedersen Dam på et tidspunkt var formand for Hurup Gadebelysningselskab!

Montør, Mads Daniel.

Verner Dam, var også formand for Vestkrafts byggeudvalg og tillige en værdsat og kontant fungerende dirigent for Vestkrafts bestyrelse og repræsentantskab. Avisreferater fra V. Dams formandsperiodes generalforsamlinger i Thy Højspændingsværk vidner om en veltalende og vel forberedt formand. Det var der brug for, idet hans periode var i en tid, hvor der foregik sikkert "knudrede" forhandlinger med den ene dag Nordkraft og den anden Vestkraft.

Da jeg var dreng, drev Dam sammen med sin hustru, Ragnhild, biograf i Bedsteds kro sal. På et tidspunkt sidst i 50'erne, hvor jeg var elektrikerlærling, byggede han en ny biograf (KINO) med tilhørende privatlejlighed, der

hvor Bedsted Kros vognstald og købmand Skaarups gamle købmandsforretning lå. Begge bygninger blev nedrevet for at give plads til biografen og en tilstødende parkeringsplads. Jeg var som elektrikerlærling med til at udføre biografens elinstallationer, hvorunder jeg lærte Dam lidt at kende.

Montør, Svend Hesselund.

Jeg må være faldet i hans smag, idet han senere, da biografen var kommet i drift, gav mig jobbet som afløsende billettør. Dem har der været nogle stykker af, men jeg var vistnok den første i rækken.

Det var skam et meget ansvarsfuldt job, syntes jeg dengang, som først og fremmest bestod i at kontrollere, at publikum nu også havde betalt for adgang til biografstykket, men mest af alt at det var mig, der gav signalet til, hvornår forestillingen skulle tage sin opstart, hvilket blev gjort ved et let tryk på et ringeapparat. Her ved ringede en klokke oppe hos vagthavende operatør, mejerist ved Bedsted Andelsmejeri Frede Nielsen eller portør ved DSB i Bedsted Evald Lauersen, som derefter startede maskineriet. Privat drev Evald sit eget radio- og TV reparationsværksted i Bedsted, og Frede var

kendt for sin frimærkeinteresse og værende ivrig smalfilmsfotograf.

Dam tilbød at betale omkostningerne, hvis jeg ville lade mig uddanne som operatør, men nogle få prøvebesøg i operatørrummet kurerede mig. Kedeligere oplevelse kan ikke beskrives, men Frede og Evald levede med opgaven og underholdt os alle i Bedsted og opland med datidens film.

Jeg fortsatte mit job med at betjene ringeklokken, betalt med biografbilletter, indtil næste stop var aftjening af min værnepligt, ved Livgarden, skam!

Byens mest trofaste biografgængere dengang var absolut brøndborer Chr. Hornstrups kone, kaldet (Mille) og altid glade Oda Facius gift med isenkræmmer H. C. Facius. I hælene på dem var der en halvgammel karl, som tjente på gården "Lyngholm", hvis kammer lå tæt på svinene. Det kunne lugtes, især efter knallertkørsel helt til Bedsted i regnvejr!

Biografen var åben måske to til tre gange om ugen. Lækre, bløde stole fandtes ikke; ej heller et skrånende gulv, kun knirkende træbænke, som skulle fjernes fra krosalen, når den skulle bruges til kroens gæstebud. Til gengæld kostede en børnebillet vist nok kun, højt sat, 75 øre.

De to forreste rækker nærmest lærredet var til børnene. Luksus var det at erobre en plads på den bagerste af de to! Senere, da man som bydreng og lærling blev "kapitalist", kunne man ikke komme langt nok væk fra lærredet. Men tilbage til direktør, Torben Andersen.

Andersens godhed kunne og blev sikkert misforstået og måske misbrugt. Han var levende interesseret i teknik, ikke bare el teknik. Det huskes, at han og en af hans gode venner, civilingeniør Gunnar Andreasen, grundlæggeren af Cheminova, inviterede lokalbefolkningen til et møde på Bedsted Kro. Emnet er gået i glemmebogen, men der blev bl.a. talt om "at lave græsmåtter" som skulle kunne købes i metermål. Vildt dengang!

Til fremme af driften og økonomien af motorens driftsegenskaber eksperimenterede Andersen på sin egen bil, hvordan man kunne tilsætte forstøvet vand til bilers karburator.

Sammen købte de to herrer for egne midler

to store flymotorer, som blev stillet "på lager" på Thy Højspændingsværk, hvor de stod, da jeg blev ansat. De forblev opmagasineret der i mange år. Hvad de skulle have været brugt til, havde kun Andersen og Andreasen viden om. Motorerne blev først solgt og fjernet fra lageret efter Torben Andersens død.

Diplomatiet sættes ind

Andersen havde en dejlig, men alt for tyk labrador, som lød navnet Sassi. De to var uadskillelige. Når han var på rejse, kunne man se Sassi vandre hvileløst rundt i gården i dårligt lune over savnet af sin ven og herre. Når han i sin bil nærmede sig hjemmet, var det synligt på Sassis hale, længe inden han ankom!

Andersen havde på sit kontor et rimeligt stort skrivebord forsynet med en såkaldt tunnel til plads for benene. Sassi var altid med på kontoret, og dens faste opholdssted var i denne ben-tunnel. Der var ikke mulighed for at se Sassi, når han blundede der.

Efterhånden som Sassi blev ældre, blev den efterfølgende også mere "utæt" forårsaget af sikkert usund kost med deraf følgende bøv

med maven. Havde man behov for at aflægge Andersen et besøg, blev man nu og da mødt af Sassis efterhånden genkendelige "utætheder", hvorfor første replik ved besøget kunne være: "Det er Sassi, der fiser"!

Montør, Peder Sloth. Ansat ved Thy Højspændingsværk, derefter i en periode tankvognschauffør, derefter genansat ved Thy Højspændingsværk

Montør, Reinhard Breum.

Andersen har fortalt, at han engang havde fået uventet besøg af en meget utilfreds elforbruger, som sad over for ham ved skrivebordet og udgød sin galde. Hvad, gæsten ikke vidste, var, at Sassi lå på sin sædvanlige plads i tunnelen i skrivebordet med overskud af indeklemmt luft i maven. Under samtalens harske forløb bredte der sig pludselig en af Sassis "sædvanlige" på kontoret. Andersen kunne se på gæsten, at også han fornemmede et eller andet, hvilket fik ham til at se gæsten fast i øjnene og udbryde: "Ja, det er sgu ikke mig".

Trykket blev hermed mildnet til et fornuftigt niveau blandt de to, som efterfølgende fik sig et godt grin.

Når Andersen fortalte historien, hvad han elskede at gøre, sluttede han den af med: "Jo, Sassi er sgu en klog hund. Den ved, hvornår diplomatiet skal sættes ind".

Værkets første lommeregner og kogt torsk

Da jeg startede på Thy Højspændingsværk, brugtes udelukkende kobberledninger som ledermateriale. Kobberprisernes himmelflugt gjorde, at vi begyndte at bruge en speciel type aluminiumsledere. Som for kobber gælder også for aluminium, at det udvider og trækker sig sammen afhængigt af den omgivende temperatur. For kobberets vedkommende havde man tekniske tabeller, hvori der var anskueliggjort denne temperaturfølsomheds funktion, men vi manglede denne for aluminium.

At beregne disse tabeller er ikke bare lige noget, man gør. Det er rimelig kompliceret, når alle formlerne skal "fodres" ret. Selvsagt fandtes der traditionelle regnemaskiner på Thy Højspændingsværk, men dengang ikke nogen, der forstod formler. Imidlertid havde jeg set, at "Texas Instruments" lige havde sendt en lommeregner på markedet, hvilket jeg beregnende gjorde Andersen opmærksom på. Som sæd-

vanlig blev han fyr og flamme og gav mig lov til at købe Thy Højspændingsværks første lommeregner. Den blev købt hos boghandler Rølle, og den kostede knap 1200 kr.!

Den blev slidt op gennem årene, ikke dens "hjerne", men tastaturet.

Igennem en årrække havde jeg for vane en gang årligt at invitere selskabets lagermand, Herluf Gravesen og smørerne, Jens Daniel og Richard Bang, på kogt torsk og dertil hørende "brændstof". Middagen blev indtaget på Værket, da jeg boede der. Den blev altid afholdt en fredag, startende kl.12, men eftersom vi først havde fyraften kl.13, var det nødvendigt, kollektivt, at få Andersens tilladelse til denne lille selvbestaltede afkorting af arbejdsdagen, hvorfor jeg gennem flere år højtideligt havde aflagt besøg på hans kontor for at få denne tilladelse, og som hvert år prompte blev givet, hvilket efterhånden blev en rutine, indtil han et år svarede: "Ja, men hvorfor fanden er jeg ikke inviteret". Det blev han herefter!

Direktør, Kurt Thiessen

Efter Andersens alt for tidlige død ansatte man Kurt Thiessen som direktør for selskabet. Han

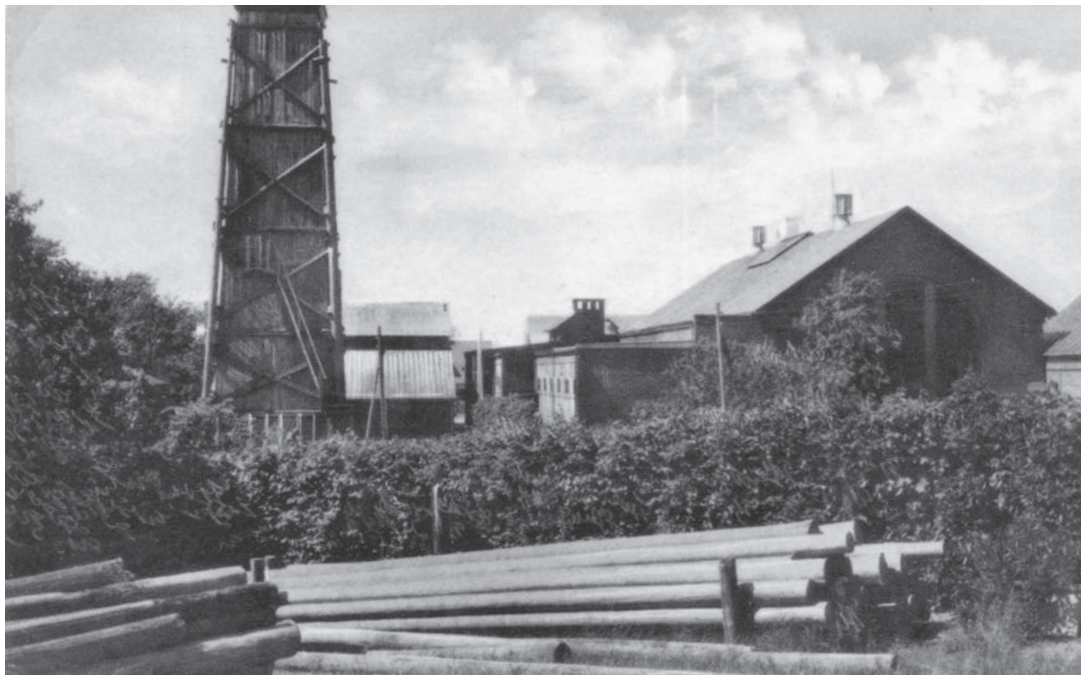

Ældre model fra Thy Højspændingsværks vognpark. Montørerne i kabinen blev nu og da søsyge under kørsel.

kom fra en stilling som direktør fra det kommunale Struer Elværk. I perioden inden Thiessens ansættelse havde jeg store problemer i den afdeling, jeg var ansat i. Så store, at jeg pure nægtede at være til stede på mit oprindelige kontor. Dette var status, da Thiessen blev ansat

i, at jeg prompte fik det, som jeg gerne ville, nemlig overflytning til driftsafdelingen, hvis leder dengang var 1. maskinmester Niels Høgild.

Ham havde jeg ikke gjort mig bekendt med i drengeårene, men senere da jeg kom i lære som elektriker, fik jeg Høgild som lærer på

Masteplads, køletårn og bagved hækken, funktionærernes små haver. Bygningen bagved køletårnet er gasværket som producerede gas til driften under 1.- og 2. verdenskrigene. Katastrofalt nedbrændte det den 1. januar 1945 men blev på rekordtid igen idriftsat

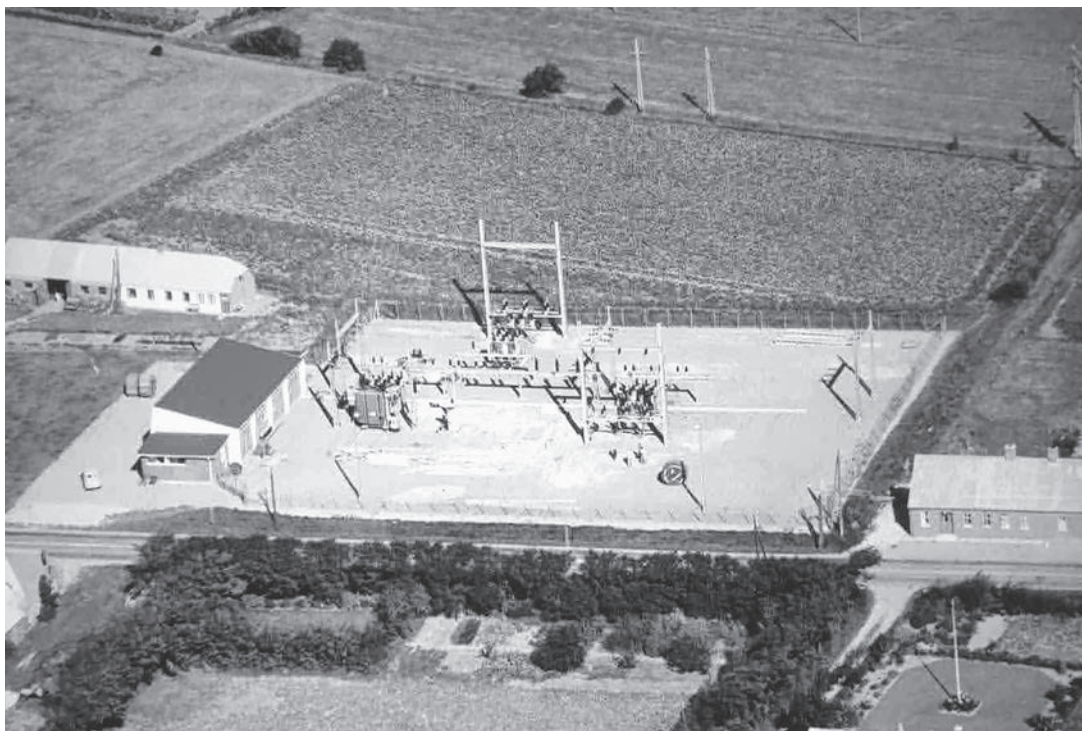
Nogen må have hvisket min "obsternasighed" i øret på Thiessen, for dagen efter hans opstart som direktør for Thy Højspændingsværk blev jeg pr. telefon kontaktet af Thiessen, som bad mig her og nu give møde på hans kontor. Graden af Thiessens temperament havde nået Thy Højspændingsværk inden hans ankomst, så jeg forventede at miste min stilling, men jeg var indstillet på, at det ikke skulle blive, uden at retfærdigheden helst måtte sejre!

Jeg kan med sandhed sige, at jeg som den første medarbejder i selskabet med Thiessen som chef fik en kæmpe, meget lang "skideballe" afsluttende med, at der ikke var mere at "tale om i dag". Imidlertid bad jeg ham lytte til min fremlægning af sagen, hvilket resulterede

den daværende Bedsted Teknisk Skole, som havde sit domæne og virke som aftenskole på Bedsted Stationsby Skole. (Det nuværende HOPLA).

Allerede her lærte jeg ham at kende som en dygtig tekniker og teoretiker. Han var grundigheden selv uden forståelse for at "kravle over, hvor gærdet var lavest".

Grunden til, at jeg så let gled over i selskabets driftsafdeling og ikke blev fyret, var, at selskabet så småt bevægede sig imod EDB-alderen, i første omgang fjernstyring af dets anlæg. Høgild var så småt i gang med de indledende tiltag, men desværre pådrog han sig en knæskade samtidig med, at han nærmede sig pensionsalderen, hvorfor Thiessen tilbød

Thy Højspændingsværks første 60 kV station (Bedsted). Bygningen til højre for området var engang Bedsted sogns jordemoderbolig.

mig at forestå fjernstyringsopgaven, til hvilket jeg sagde ja og efterfølgende kunne fortælle Susan, min hustru, at vi alligevel blev boende!

Læretid – uddannelse - ansættelse

Efter endt skolegang på Hurup Realskole havde jeg kun et i hovedet, nemlig at komme i lære som elektriker. Som skoledreng fik jeg et job som bydreng hos isenkræmmer Hans Christian Facius i Bedsted. I dagligtale blev han kaldt "Tud", fordi han som nyfødt var udstyret med en aparte næse, hvilket hans mor så og derefter udbrød: "Det er da en mærkelig tud, den dreng har", hvilke ord blev skæbnesvangre for Hans Christian. (Sådan har jeg fået fortalt historien om Tud og hans næse).

Bydrengsjobbet ved Tud blev indgangsvinklen til en læreplads som elektriker her i Bedsted.

Tuds far, elinstallatør Johannes Phillip Facius, kom dagligt i isenkræmmerforretningen, hvilket gav mig mulighed for at få luftet mit ønske

om en læreplads. Bekendtskabet bar frugt, og jeg blev tilbudt en læreplads, som kom til at strække sig over perioden 1956 til 1960. Mine forældre havde således ingen viden om mine fremtidsplaner, men en dag kunne jeg fortælle dem, at vi om aftenen var inviteret til kaffe og "underskrift af lærekontrakt" hos min kommende læremester.

At jeg også spillede lidt elendig fodbold, fremmede måske også, at jeg kom i lære, idet min kommende mester - som sine sønner - var bindegal med fodbold. Havde vi tabt søndagens kamp, fik man mandag morgen indprentet, hvad man havde gjort forkert.

Det var fire, vel de bedste, unge, dejlige år jeg efterfølgende tilbragte som lærling i firmaet Facius. Mange unge mennesker har startet deres løbebane her, i elektricitetens tjeneste, hvoraf nogle stykker som jeg endte som medarbejdere ved Thy Højspændingsværk.

Dengang gik man på teknisk skole efter fyraften i Bedsted Stationsby Skole. Her lærte

jeg også at ryge pibe. Underviserne var lærer Carl Overgaard, tømrermester Svalgaard og maskinmester Niels Høgild, alle boende i Bedsted. Som tidligere nævnt skulle maskinmester Høgild for en periode blive min nærmeste chef på højspændingsværket.

Storleverandør af læringe til den tekniske skole i Bedsted var så absolut Villerslev Maskinfabrik, hvis ejer Uhrbrand huskes altid at være god for levering af 5-6 læringe!

Undervisningsformen gennemgik ændringer i de fire år, jeg stod i lære. Den blev for mit vedkommende afsluttet med aflæggelse af svendep prøve på Hadsten Håndværker Skole, nabo til en husholdnings- og sygeplejeskole, ak ja!

Efter endt militærtjeneste ved Livgarden arbejdede jeg i nogle få år som elektriker, inden jeg valgte at få en uddannelse som elinstallatør. Forinden havde jeg været ansat hos elinstallatør J. Krogh Nielsen, Hvidbjerg og senere ved elinstallatør Poul Friis, Bedsted, som overtog firmaet efter vores fælles læremester J. Ph. Facius. Han blev senere ansat som installationsassistent i Thy Højspændingsværks installationsafdeling.

Medens jeg læste i Århus, boede jeg i Gylling syd for Odder. Under et besøg ved mine forældre i Bedsted sendte min mor mig på mejeriet efter flødeskum, som man dengang hentede i en medbragt glaskande. Her mødte jeg driftsbestyrer Torben Andersen, som også var ude med kanden! Han havde jævnligt spurgt til mit læseri og skulle nu vide, om jeg havde afsluttet min eksamen. Jeg kunne fortælle, at min eksamen var i hus, og at jeg havde søgt en stilling som assistent ved Himmerlands Elforsynings driftsafdeling i Ålborg.

Efter hjemkomst til Gylling blev jeg kontaktet af den venlige dame på Gylling Central. Hun havde modtaget en telefonopringning fra Andersen, som bad mig kontakte ham. Det var før mægtige, komplicerede TDC eksisterede. Jeg kontaktede Andersen, der spurgte mig, om ikke jeg kunne tænke mig at blive ansat på Thy Højspændingsværk. Jeg bad overrasket om betænkningstid, hvilket jeg fik, men kun indtil næste dags eftermiddag, fordi han skulle

have et bestyrelsesmøde om aftenen, så hvis jeg kunne "rubbe mig" med at sige ja, ville han orientere bestyrelsen om min ansættelse.

Jeg forklarede, at vi ville komme til at mangle en lejlighed, men det afslog Andersen pure, idet han oplyste, at der til stillingen hørte en funktionærlejlighed, hvor huslejen androg 37,50 kr. pr. måned, med varme! Til gengæld var lønnen absolut ikke i nærheden af Silicon Valley fræseri. Enden på samtalen blev, at jeg sagde ja til stillingen og efterfølgende fik annulleret ansøgningen ved Himmerlands Elforsyning.

Sammen med min familie flyttede jeg først i september 1968 ind i den anviste lejlighed, hvorefter jeg startede mit job 9. september 1968 på Thy Højspændingsværk. Det bør nævnes, at jeg ikke havde haft i tankerne nogensinde at vende tilbage til min hjemby Bedsted, men det gjorde jeg, idet jeg vel undskyldte mig med, at jeg jo altid kunne flytte...

Jeg var blevet ansat i Linjeafdelingen som kabelmesterassistent, hvis leder var kabelmester, Knud M. Madsen, Emil Nielsens efterfølger, som jeg skulle samarbejde med. Madsens kontor udgjordes af et meget lille hummer, langt fra det lokale, kaldet "Henriksens gamle lejlighed", som blev mig tildelt som kontor. Lejligheden befandt sig på 1. sal i administrationsbygningen stødende op til vores soveværelse. Efter tapetmønsteret vil jeg tro, at jeg opholdt mig ca. hvor tidl. medarbejder Chr. Henriksen (far til Karen Therkildsen, Bedsted) havde haft sit soveværelse. Her sad jeg den efterfølgende vinter og tegnede kort over selskabets lavspændingsnet.

Kortene blev tegnet med sort og rød tusch på et specielt papirformat. Flotte var de, men dyre, da det var en langsommelig affære at tegne med tusch, en enkelt klat og alt skulle laves om. Ingen spurgte, om hvor lang tid det tog at lave et kort, kun forlangtes der, at det skulle passe og være i orden. Min første tegning hed Transformator nr. 228 Hørdum, der dækkede en del af byen Hørdums forsyningsnet.

I 1968 var der 246 transformatorstationer tilsluttet i forsyningsområdet og ca. 750 i 2002.

Senere blev linjeafdelingens organisation udvidet med en tegnestue, hvis første ansatte var

Thy Højspændingsværks personale i 75-års jubilæumsåret 1990.

Tove Christensen. Gennem årene har der været ansat yderligere tekniske tegnere. Firmaet fulgte selv sagt trop med den nationale tendens, nemlig at kabellægge hele høj- og lavspændingsnettet med krav om trace dokumentation og ikke som i gamle dage med målebånd og markeringssten, men elektronisk via satellit. Det var en hel ny verden, der fik sit indtog på Thy Højspændingsværk.

Min modtagelse i Linjeafdelingen var ikke, som når jeg selv senere i livet modtog en ny medarbejder. Min kølige modtagelse skyldtes måske, at jeg var kommet "ind ad bagdøren" og ikke ad den sædvanlige vej. Lykkelig var jeg ikke, men et nyt kontor i helt nye omgivelser dulmede mine flyttelængsler. Kiggede jeg på tidshorisonterne for ansatte kabelmestere-assisterter i selskabet sås, at nogle stykker var kommet og gået, en enkelt var kun ansat en måned.

Men jeg blev glad for mit arbejde, meget glad, det var et meget frit liv, som for en stor del foregik ude i naturen blandt en masse venlige thyboere og et par enkelte, kantede københavnere. For en stor dels vedkommende

var meget af min tid optaget af projektering, udstikning af høj- og lavspændingsanlæg samt erstatningsforhandlinger med lodsejere.

Opgaverne

Det var lidt af en styrkeprøve at skulle overtale en thybo - landmand - til at lade selskabet opstille et antal master igennem hans elskede landbrugsjord. Ingen lod sig her og nu overtale. Ofte skulle man "sove på det", men oftest gik forhandlingen i orden, og vi fik papirerne underskrevet. Enkelte sager blev næsten afgjort med livet som indsats; trusler og bortvisning fra matriklen er oplevet! Når tingene var ved at gå helt skævt i en forhandling, var det nu og da konen, der trådte til, hvor hun i stuen ved siden af fik udredt trådene og bragt sin mands temperament ned på jorden igen.

I flere dage gik jeg i hælene på en af de rigtig genstridige, olme landmænd, inden han godtog projektet og erstatningen. Problemet var, at vi skulle etablere en forsyning over hans marker til naboen, som han i sandhed ikke kunne døje, fortalte han mig senere over kaffen. Jeg har aldrig oplevet, det blev nødvendigt at eksproprie-

re for at få etableret et el anlæg. Alle projekter, som jeg havde med at gøre, blev forhandlet på plads efter gældende regler.

Anlægsproceduren var dengang rimelig nem. På en god dag kunne jeg afsætte og forhandle et mindre projekt igennem, udføre en arbejdstegning og sende et hold ud næste dag for at rejse masterne. Det lod sig gøre, idet der ikke dengang var det omfang af "løftede pegefingre" som centralmyndighederne senere flittigt, måske med rette, løftede.

God hjælp udefra

Arbejdsområdet blandt ca. 14.000 el forbrugere strakte sig fra Klitmøller i nord til Oddesund i syd og mellem Vesterhavet og Limfjorden. Man kom til at lære en masse mennesker at kende i forbrugerskaren, men også i staben af medarbejdere i kommune, amt, blandt leverandører og medarbejdere ved andre forsyningsselskaber. Skal nogle lokale fremhæves, må det blive Inga Kjær og Jytte Therkildsen, som begge sad i Sydthy Kommunes tekniske forvaltning. De var os en stor hjælp til tydning af kommunale kringledede tekniske og administrative finurligheder. Det gik nu og da lidt nemmere, når de to damer tog fat!

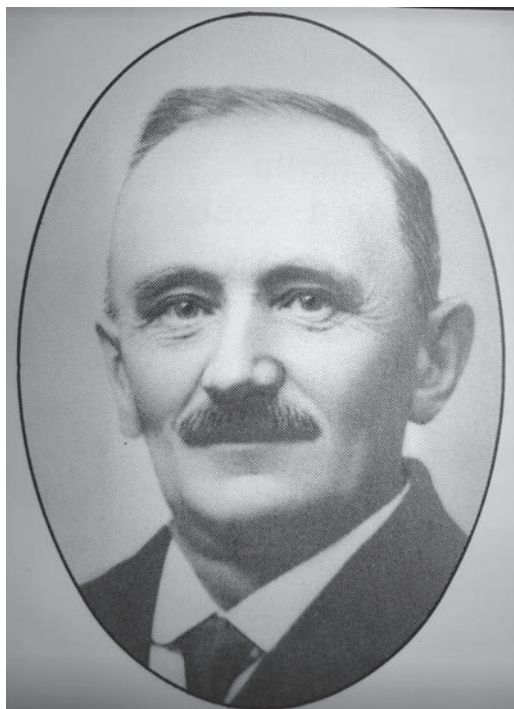
Driftspersonalet på I/S Vestkrafts driftscentral i Herning, hvorfra elforsyningen til Mors og Thy blev drevet, var i mine første år ledet af driftsingeniør Espe Pedersen, Vestkraft; senere overtaget af overingeniør/civilingeniør Poul Thomsen, Vestkraft. I driften indgik der en meget kompetent vagt- og do. montørstab, som der flittigt blev samarbejdet med og trukket på. Især elektromester Henning Pedersen, som senere for en periode blev formand for FDM, civilingeniør Jørgen Holm, anlægsingeniør Ole Kirkegaard og mange, mange flere medvirkede alle til at gøre dagligdagen lidt nemmere, når god professionel og teknisk viden var nødvendig.

Det var sjældent, at der forelå regninger for det gode samarbejde med Vestkrafts medarbejdere, som morsingboerne også trak på, hvorfor driftsleder Svend Erik Damgaard og jeg fik bevilling til at afholde en hyggelig julefrokost, altid på Mors, sammen med de af Vest-

kraft ansatte, som vi godt og grundigt trak på.

Menuen blev nu og da sammensat af min hustru Susan, og vinen dertil var generøst sammensat af elektromester Henning Pedersen, Vestkraft, der havde et eminent kendskab til især franske vine

For højspændingsværket på Mors og i Thy var det kvitteringen for godt købmandskab på teknikerniveau!

*Thy Højspændingsværks første formand,
Ole Hedegaard.*

Første projekt

Mit første, større opgave var, da Jegindø nedlagde sit privatejede jævnstrømselværk og lod dets forbrugere overgå fra en lokal forsyning af jævnstrøm til en elforsyning af vekselstrøm. Opgaven var påbegyndt tidligere af min forgænger i jobbet, afdøde elinstallatør N. C. Nielsen, Bedsted, som i nogle år var ansat på Thy Højspændingsværk som kabelmesterassistent, inden han valgte at nedsætte sig som elinstallatør i Bedsted.

Elværksejeren på Jegindø var Chr. Knudsen. Han havde i mange år leveret en lind forsy-

ning af jævnstrøm til øens beboere, men den sluttede, da Jegindø efterfølgende skulle have etableret et højspændingsanlæg. Thy Højspændingsværk skulle forsyne øens beboere fra 4-5 transformatorstationer. Det blev min opgave at afslutte etableringen af disse anlæg.

Mine middagspauser tilbragte jeg ofte i Knudsens med læder tapetserede "vagtstue" ved siden af hans "tøffende", velholdte jævnstrøms-generatorer og overvåget gennem et vindue med udsyn til hans maskinhal. I vagtstuen hang bl.a. et lille vægskab. Her opbevarede Knudsen sin snaps, som han nu og da generøst bød af; han var en rigtig hyggelig el mand.

Hans søn, Svend Erik Knudsen blev senere ansat på Thy Højspændingsværk, hvor han i en del år fungerede som måleraflæser, kendt af alle og hver mand i forsyningsområdet.

Faktisk var Svend Erik engang min chef, idet han som elinstallatør på Jegindø fik til opgave at installere el i Sognegården på Jegindø. Til denne opgave krævedes hjælp, hvorefter jeg fra en anden ansættelse med et dugfriskt svendebrev blev "udlånt" til Svend Erik Knudsen, hvor vi sammen etablerede de elektriske installationer.

Der skulle passes på

Linjeafdelingens personalestab var den største af selskabets afdelinger. Montørerne havde for de flestes vedkommende - inden deres ansættelse på Thy Højspændingsværk - været beskæftiget i andre fag, hvorfor de alle blev oplært til dette specielle stykke arbejde, der kræves af en luftledningsmontør.

Da jeg startede på Thy Højspændingsværk, blev elektricitet hovedsageligt distribueret via luftledninger. Kabellægning var kun i sin spæde opvækst. Montørerne var derfor alle fortrolige med at etablere og revidere luftlednings- og stationsanlæg. Kursusoplæring var ikke så almindelig dengang, hvorfor megen oplæring foregik ved, at ældre mere erfarne medarbejdere oplærte nye ansatte i håndværket.

Maskinparken var meget beskeden. Selskabet ejede kun to køretøjer bestykket med kraner, hvoraf kun det ene havde mulighed for nedboring af master. Ingen af selskabets vogne

var særlig egnet til kørsel ude i terrænet, så TH var en god og flittig kunde på den lokale Falck station i Hurup.

Var der behov for at føre et rør under en vejbane, blev det gjort med skovl, mand og et særligt håndbetjent skubbegrej. Dette grej blev senere udskiftet med et hydraulisk apparatur.

Hvis rørspiden under sin vej under vejbanen ramte en stor sten, kunne det ske, røret bøjede og, rørspiden forræderisk dukkede op midt i en asfalteret vejbane. Det hændte engang i et af mine projekter. Den tilkaldte amtslige, kasketførende og velpolstrede, vejformand var ond, meget ond, da han så, hvad der var sket med hans fine, glatte og asfaltbelagte vejbane. I flere år efter kunne man selv efter reparationen stadigvæk mærke et lille bump, når man i bil passerede åstedet, til stor morskab for mine børn!

Helikopterflyvning

Det er lovbestemt, at et højspændingsnet skal efterses med fastlagte intervaller. Disse eftersyn blev normalt udført ved, at man gik langs luftledningerne og observerede eventuelle fejl, hvilket er en meget tidskrævende opgave.

I 1973 valgte selskabet at efterse højspændingsledningerne fra en lejet helikopter. Den blev ført af en pilot ved navn Visti Kjær, med hvem jeg jo delte efternavn, men vi var aldeles uden slægtsforbindelse. Jeg, som led alvorligt af flyskræk, fik til opgave at ledsage piloten på disse inspektionsture. Vi gennemføj ca. 200 km højspændingsnet, i et væsentligt højere tempo end man ellers ville kunne på den gammeldags maner.

I begyndelsen var jeg hunderød, idet vi fløj temmelig tæt på ledningerne, men inspektionen krævede megen koncentration, hvilket dulmede flyskrækken.

Inspektionen blev foretaget i vinterhalvåret. Det skete, at vi blev overrasket af en snebyge. Skete det, gjaldt det om hurtigst muligt at komme ud af byen eller lande, idet helikopterens plastkuppel på kort tid blev klasket til af sne, som totalt hindrede piloten i at navigere, hvilket ikke var ufarligt, når man flyver ved siden af tre næsten usynlige kobbertråde.

Tåge stiftede vi også bekendtskab med. Når

det skete, bad piloten mig om at navigere ham til et plant område, hvor han kunne lande sikkert. Når vi fløj, havde piloten ingen nøjagtig viden om, hvor han var, udover at han var i Thy. Han beskæftigede sig kun med at flyve. Mit indgående kendskab til selskabets net gjorde, at jeg altid vidste, hvor vi befandt os og derfor kunne dirigere til en sikker landingsplads.

Når benzintanken skulle fyldes op, gik turen til lufthavnen i Tved (Thisted Lufthavn). På turene derop og tilbage yndede piloten at demonstrere helikopterens vilde evner. Jeg bad til, hvad der nu var at bede til, at han bare ville "tøffe" derudad, men sådan skulle det ikke være. Han demonstrerede gerne, hvordan det gik til, når helikopteren blev brugt til marksprøjtning, hvilket var en afskyelig oplevelse!

I fortrolighed fortalte piloten mig engang: at han vidste at han ville ende sine dage i en helikopter!

For nogle år siden så jeg ham på TV. Da "tøffede" han mandskab fra Esbjerg ud til boreplatformene, i et helt andet tempo, end der blev mig forundt, men han var jo også blevet ældre!

Arbejdsholdene

Hver vogn var bemanded med to eller tre mand, og hver af dem havde en holdleder, som regel en ældre og mere erfaren montør i faget.

Vognene havde hver et nummer f.eks. var der Vogn 712, hvis holdleder var Mads Daniel med montørerne Niels Hove og Peter Kjærgaard som medhjælpere. De tre blev i en månedstid i vinteren 1969 mine læremestre, da jeg skulle deltage som montør for at lære faget "helt fra bunden af".

Det første, jeg lærte, var at iklæde mig "det rigtige" varme tøj; det næste var at spille "Fedtmule", i sandheden et ord, der passede perfekt til kortenes udseende, idet disse var usandsynligt fedtede. Kortbunken havde ca. dobbelt tykkelse af en normal bunke.

De lærte mig også det, der var ledelsens agt, at jeg skulle lære, ikke mindst hvor meget man skulle passe på, når man i alt slags vejr sad i toppen af en mast og var klemmt inde mellem spændingsførende ledninger. Når tøjet var fugtigt, var man helt "elektrisk" og kunne ind imel-

Lagerforvalter, Herluf Gravesen.

lem føle en kildrende fornemmelse, hvor tøjet ved hals og håndled rørte ved kroppen.

Mads var gift med Marie, som i flere år var rengøringsdame i administrationsafdelingen.

Mads var bror til Jens Daniel. Mads og Marie var nærmeste naboer til mit hjem på Morup Møllevej. De boede i et lille hyggeligt træhus, som Mads havde bygget. Marie hjalp gennem mange år min mor med ugentlige huslige sysler og til fester, når der var behov herfor.

Mads og Marie solgte på et tidspunkt deres hus og flyttede ind i en funktionærlejlighed, som var blevet ledig på Værket. Herefter boede familien Andersen, de to familier Daniel og min familie sammen på Thy Højspændingsværk i nogle år.

Krista Breum var rengøringsdame i administrationsafdelingen, indtil hun på grund af sygdom måtte opgive. Krista var gift med Reinhard Breum, tidligere nu pensioneret montør på Thy Højspændingsværk.

Efter Krista overtog Marie Daniel jobbet. Hun efterfulgtes af Alice Hunsbjerg, som forestod rengøringen her og i den tekniske afde-

Thy Højspændingsværks montører ca. 1989-90. Bagerste række fra venstre: Møller Nørgaard, Per Andersen, tømrer, Ove Hansen, Svend Hove, Verner Larsen, Niels Chr. Kjærgaard og Poul Erik Nielsen.

Forreste række fra venstre: Knud Jacobsen, Svend Hesselund, Knud Erik Hunsjær, Jørn Alstrup, Leon Sørensen, Peder Sloth, Reinhard Breum og Mads Chr. Foldager.

ling. Alice var gift med elektriker Knud Erik Hunsjær, som var den første faguddannede el montør i TH's linjeafdeling. Af rengøringsdamer har der i tiden bagud været endnu flere.

Fodbold, "fedtmule" og tobak

Niels Hove, bror til Svend Hove, boede i Hurup. Han var som den øvrige Hove familie bindegal med fodbold og havde spillet i Bedsted i min drengetid. Hektisk kunne snakken gå, når søndagens fodboldresultater blev gennemgået over madpakken og fedtmulespillet. Favoritterne var ikke ens hos Mads, Peter og Niels.

Peter Kjærgaard var den, hvorunder bilens kørsel og drift sorterede. Peter varetog passeringen af lastbilen mønsterværdigt, som det ordsmenneske han var. Det var en gammel lastbil, men den skinnede, som var den ny. Det

mindste ophold i luftledningsbyggeriet brugte han på at pudse på bilen. Bilens interiør var derimod en skændsel mod vore dages indstilling til tobaksrygning. Man kunne skrabe røgpartikler af bilens indre, men løst snavs fandtes ikke i Peters Vogn nr. 712.

Peter Kjærgaards søn, elektriker Niels Christian Kjærgaard, blev år efter Peters, desværre alt for tidlige død, ansat på Thy Højspændingsværk.

Nettet og driften af det

At etablere og drive el anlæg kræver omtanke og sikkerhed. Der er stadfæstet skrappe love og regler for, hvorledes montøren skal forholde sig, hvis han arbejder på eller i nærheden af spændingsførende anlæg. Megen næsten daglig instruktion foregik, når arbejdet skulle udføres.

res. Med til at højne sikkerheden for personskader var, at alle selskabets biler blev udstyret med et Storno-radioanlæg, hvis hovedbase var hjemmenværende på Thy Højspændingsværk.

I 1960 blev der i direktørens have rejst en 43 meter høj gittermast. Masten skulle sikre radio-dækning mellem Klitmøller i nord og Oddesund i syd. Man havde i forvejen et antenneanlæg, men dets højde på 21 meter slog ikke til. Masten blev monteret af en udefra kommende montør, der som medhjælper blev tildelt vores egen medarbejder Jens Daniel. At arbejde i 43 meters højde rørte ikke Jens.

Da masten var opført, besluttede man, at den skulle forsynes med et ret stort neonskilt; det første og sikkert også det eneste af slagsen i Bedsted. Selvsagt blev neonrørene konstrueret, så de dannede Thy Højspændingsværks kendte logo TH.

Byens manufakturhandler Jens Emil Jepsen, det vittige hoved, som boede som nær-

meste nabo til masten, fortalte vidt og bredt, at logoteksten stod for: "Torbens Højspændingsværk", spøgefuldt refererende til højspændingsværkets direktør Torben Andersen.

Logoet kunne i mørke ses, før man nåede bygrænsen og kunne derved med rette kaldes Bedsteds vartegn.

Allerede i 1938 fik Bedsted sit første vartegn i form af et 20 meter højt køletårn til køling af maskinernes kølevand. Tårnet var bygget i træ af tømremester P. C. Christensen, Bedsted, mens dets fundament blev udført af murermester Vester, Bedsted. Tårnet prægede, som neonskiltet, Bedsteds silhuet, indtil det blev destrueret i 70'erne.

Driften og dens personale

Alle tilsigtede drifts- og fejlsituationer gik gennem det vagthavende driftspersonale. Han/de stod med et stort ansvar for, at ingen medarbejdere kom til skade, når de i rygende sne-

Personalet i 1923. Stående fra venstre: Maskinass. af 2. grad, Otto Olsen, maskinass. af 1. grad Karl C. Christensen, Christian Morsing, smører, Martin Kappel Madsen, maskinass. Lars Klemmesen Lauersen, smører, Christen Karl Christensen, linjemontør, Christian Henriksen, lagerforvalter, Otto Thomsen.

Siddende fra venstre: Kabelmester, Hans Emil Nielsen, driftsbestyrer, Anton Jensen, Bogholder, Nielsen, maskinass. Nielsen og installationsmester, Karl Gustav Hansen.

storme, ofte i mørke, skulle finde og reparere nedfaldne ledninger.

Loven krævede, at alle hændelser skulle protokolles.

I selskabets arkiv fandtes stadigvæk dramatiske fejlrapporter, som anskueliggør fejlsituationer forårsaget af storme og andet thylandsk uvejr, som Thy Højspændingsværks mandskab og elnet gennem tiderne har skullet lægge skuldre til.

Når mange forbrugere var uden strøm, gik megen kostbar tid i driftsafdelingen med at besvare telefonopkald fra utrygge mennesker. Især var landmændene selvsagt bekymrede for deres dyrs velbefindende.

Før de elektroniske velsignelser som fjernstyring blev et begreb på Thy Højspændingsværk, benyttede man sig af simple overvågningsmetoder. Højspændingsnettet var opdelt i og forsynet fra fem primære kilder i form af 60-kV-stationer, hvis beliggenhed var i Sjørring, Snedsted, Bedsted, Hurup og i Hvidbjerg.

I Sjørring og Hvidbjerg var indrettet et system, hvor det var en lokal håndværker, som

overvågede, at elforsyningen i de respektive områder var i orden. En snedig telefonforbindelse fra selskabets el anlæg på henholdsvis 60-kV-stationerne i Sjørring og Hvidbjerg udløste, at en alarmklokke ringede hos henholdsvis smedemester Landbo i Sjørring eller hos tidligere elværksbestyrer Stendorf i Hvidbjerg, hvis et eller andet ikke fungerede ude i højspændingsnettet i disse områder. Fik disse en alarm, begav de sig nat som dag til stationen i deres område, hvorefter de pr. tlf. kontaktede vagthavende driftspersonale på Thy Højspændingsværk, som efterfølgende brugte Landbo, henholdsvis Stendorf til aflæsning af diverse relæoplysninger. Herved kunne vagthavende tekniker på Thy Højspændingsværk danne sig et billede af, hvorfor og hvor driftsforstyrrelsen havde sit arnested.

På to af de øvrige 60-kV-stationer havde man ingen personer på vagt, hvorimod et simpelt relæ videregav en alarm over telefonnettet til vagthavende, hvorefter det var nødvendigt at sende en mand til stationen og via telefonen rapportere fejlen til vagthavende.

Thy Højspændingsværks lagerbygning fungerede oprindeligt som lade i Lodbjerg Plantage (Lortpøt). Den blev nedtaget, solgt, og opført på Værket hvor den i første omgang fungerede som tørrelade for tørv, senere som garage for vognparken, samt som lagerbygning.

For 60-kV-stationen i Hurup havde Hurup Elværks driftspersonale vagten, men med besked om at kontakte TH's driftspersonale, hvis alarmen lød.

Systemet virkede udmærket, så længe vejene til stationerne var fremkommelige. Var de ikke det, kunne driftsforstyrrelsen og dermed de perioder, forbrugerne var uden elforsyning, være af længere varighed.

Derfor meldte ønsket sig om at få etableret et fjernstyringsanlæg til betjening af stationerne. Med et sådant anlæg ville det være muligt fra Thy Højspændingsværks vagtlokale, her og nu, at se, hvor og hvad der var årsagen til, at et større eller mindre antal forbrugere var uden strøm.

Thiessen lagde et ihærdigt og objektivt arbejde i at modne den siddende bestyrelse til at beslutte sig for at bevillige anlægget. Bevillingens udstedelse trak i langdrag, idet det var en uhyre vanskelig opgave for ham at "sælge varen" til bestyrelsen.

Omsider lykkedes det; bevillingen var hjemme, og det blev min opgave at få anlægget idriftsat, hvilket åbnede en helt ny verden for selskabet og også for mig.

Elselskabet NOE ved Holstebro havde også fået bevilling til indkøb af et fjernstyringsanlæg, hvorfor vi indgik et samarbejde med dem om krav til og selve indkøbet af anlægget. Tre leverandører var på tilbudslisten, hvoraf Århus firmaet Bruun & Sørensen blev foretrukket.

Thy Højspændingsværks funktionær- og administrationsbygning, bygget i 1918 for 35.580 kr. Der var fire funktionærljigheder samt diverse kontorer, alt opvarmet med varmt kølevand fra Værkets maskiner.

Thiessen, Høgild og jeg arbejdede ihærdigt med at finde ud af hvilke anlæg, der passede til Thy Højspændingsværk, og hvad der ikke duede, alt sammen inden der forelå en bevilling til at indkøbe anlægget.

Imidlertid kom dette firma i vanskeligheder, og opgaven blev videregivet til Odense firmaet Thrige Titan, hvorfor projektet blev så meget forsinket, at der fra start til idriftsættelse gik et par år.

Alt var nyt og slet ikke noget, som jeg tidligere havde beskæftiget mig med; nu og da kostede det uro i nattesøvnen, men det kom til at køre med god hjælp fra leverandørens dygtige medarbejdere og Vestkrafts teknikerstab.

Kort tid efter, at vores fjernstyringsanlæg var kørende, blev vi en dag kontaktet af den daværende direktør/civilingeniør Andr. Atzen fra Morsø Elforsyning. Morsingboerne havde valgt at indkøbe et fjernstyringsanlæg, som de brændende ønskede idriftsat inden et forestående firmajubilæum.

Enden på henvendelsen blev, at Thiessen bad mig hjælpe Morsø Elforsynings direktør Andreas Atzen med at få klaret opgaven, hvorfor Atzen kvitterede med en overraskende personlig gave til mig!

Sidst jeg så anlægget på Mors, men det er meget længe siden, kørte det endnu efter de præmisser, som også var anvendt på TH anlægget. Indførelse af fjernstyring både på Mors og i Thy kom efterfølgende til at fylde meget af

min tid, idet den type isenkram også kan fejle og kræver udbygning, vedligeholdelse samt løbende uddannelse.

Net beregninger

Vi havde et ønske om at få hele Thy Højspændingsværks højspændingsnet bragt på et niveau, hvor det var muligt at foretage flere typer beregninger til forbedring af driftssikkerheden og formindskelse af tab i nettet.

Noget sådant fandtes allerede i Danmark, idet en elværksafdeling under Danske Elværkers Forening, kaldet DEFU, tilbød denne form for net beregninger, formidlet af bl.a. ingeniør Stilling-Petersen. Hos DEFU havde man specialister siddende, da man her havde computerkapacitet og dertil egnede programmer, som kunne klare vores beregningsbehov.

Imidlertid havde jeg senere en forestilling om selv at løse opgaven, da vi via en telefonlinje og et modem blev i stand til at foretage beregninger af Thy Højspændingsværks net på

56) Grusbelagt gårdparti. De hvide bygninger er rester fra det oprindelige Bedsted Elektricitetsværk bygget i 1908 af Peter Severin Johannesen. Bilen er driftsbestyrer, Torben Andersens firmavogn. Som det ses, så skulle børnene også være der, her har de gang i sandkassen. Den brede skorsten er i beskedenhed, "udstødningsrøret" fra dieselmaskinerne.

en computer som var placeret i Kgs. Lyngby på det, der dengang hed Danmarks Tekniske Højskole, DTH, hvor DEFU havde til huse.

Jeg fik min telefonlinje, hvorefter vi havde fået et enestående værktøj i huset, hvorpå der i årene fremover blev lavet masser af beregninger og derved sparede firmaet for forkerte investeringer i højspændingsnettet.

Som årene gik, kappedes telefonlinjen til DEFU, idet Pc'erne efterhånden var mulige at købe med alle de programmer, som kræves for så økonomisk som muligt at drive Thy Højspændingsværks distributionsnet.

Før der kunne regnes, var det nødvendigt at foretage en nøjagtig opmåling og datering af hele elnettet og derefter føde programmet med disse data. I dette arbejde var alle selskabets afdelinger mere eller mindre involveret.

Selv Hurup Elværks net kunne vi velvilligt regne på, idet man herfra havde fået oplyst deres nets data, og derudfra kunne de med en telefonopringning få taget "temperaturen" på deres net og koble det, som bedst passede der.

Struer Elværk har vi også hjulpet med beregninger på dets net. Det var da man her ude i oplandet skulle have tilkoblet et "sølle" par vindmøller. I løbet af en weekend blev alle Struer Elværks netdata overført til vores regneprogram. Om mandagen kunne jeg sende dem resultatet.

I skrivende stund findes der ikke en elforsyning i Danmark, som ikke selv er i stand til i eget regi at kunne foretage alle tænkelige typer tekniske og økonomiske beregninger og mulighederne udbygges løbende.

Jubilæum

Jubilæer har man vanen tro holdt gennem Thy Højspændingsværks eksistens. Der findes et foto fra 1940, hvor selskabet fejrede sit 25-års jubilæum med dertil hørende festmiddag afholdt på Bedsted Kro.

Halvtreds års jubilæet i 1965 kom man nemt om ved, idet begivenheden ikke blev fejret end-sige nævnt. Bestyrelse og ledelse tilkendegav ikke nogen form for virke i den anledning.

Man har fortalt mig, at linjearbejder Holger Pedersen, holdleder på Vogn 710, som også

den dag var ude i "marken", i dagens anledning gav en omgang øl til sine to kollegaer, hvilket de berettede om til fyraften. Det var så det 50-års jubilæum, betalt af Holger!

Rygtet fortæller, at bestyrelsen om aftenen, med damer skam, listede ud af byen for i passende lokaliteter at fejre jubilæet, men det ryg-te er sikkert det rene vrøvl!

Til Thy Højspændingsværks 75-års jubilæum var der kommet andre boller på suppen, idet den dengang siddende bestyrelse fandt det rimeligt at markere jubilæet.

Festen blev afholdt i direktør Kurt Thies-sens direktørperiode. Selvsagt uddelegerede han nogle af opgaverne til sine medarbejdere. Festmiddagen skulle afholdes i Bedsted Skoles store gymnastiksal for en masse indbudte gæster, elværksfolk fra nær og fjern, borgmestre, installatører, selvsagt selskabets ansatte, tidligere ansatte, ansattes efterladte og bestyrelse; alle med ledsager.¹

Man havde til anledningen besluttet at lade et jubilæumsskrift forfatte. I Bedsted havde vi dengang iblandt os en skattet ven af byen, lærer Uffe Larsen, Bedsted. Han var iværksætter, tovholder og skribent for mange spændende lokale kulturelle "Bedsted-tiltag", hvorfor det var naturligt at overlade ham opgaven med jubilæumsskriftet. (Fortjener nogen et synligt minde om sit fingeraftryk på Bedsted, så er det Uffe Larsen; han var en fantastisk dynamo, for nu at blive i fagsproget. Desværre har byens "kul-turelle" glemt Uffe Larsens indsats, synes jeg. Vi skulle have ladet os "hugge" en "Uffe", men skam også en "Bedstedhare").

Jeg blev tilknyttet Uffe Larsen, forstået på den måde, at jeg skulle være ham behjælpe-lig med at fremskaffe Værkets arkivmaterialer, som kunne være ham nyttig til løsning af opga-ven. Jeg havde gennem årene samlet masser af materiale fra Værkets 75 års virke i Bedsted, så der var rigeligt at øse af. Han brugte rig-tig megen tid herpå, og opgaven skulle selv-sagt løses i hans fritid. Det var inspirerende at arbejde sammen med en så omhyggelig og flittig mand. Resultatet blev historien om Thy Højspændingsværk; stærkt redigeret, ikke med Uffes gode vilje, idet kun en brøkdel af "hele hi-

¹ Alle indbudte gæster blev ved middagen fotograferet. Billederne kan ses på Arkiv Thys hjemmeside.

Den høje mastekonstruktion bærer strækningsafbryder nr. 1 Øland, med gården "Øland" i baggrunden. Frihåndstegningen er tegnet af kabelmesterassistent, Vagn Østergaard, Snedsted, i middagspausen d. 1-11-1961. Han blev senere afholdt lærer på Hadsten Håndværkerskole, hvor han underviste elektrikerlærlinge.

historien om Thy Højspændingsværk" er beskrevet i bogen, men det skulle jo have en ende!

Bogen blev trykt i flere hundrede eksemplarer og blev godt modtaget. Et af dem står endnu trofast i min reol.

Smittet af Uffe Larsens skrivelyst gik jeg efterfølgende og puslede med tanken om at skrive en sang til anledningen; blot kunne den ikke forfattes i den sædvanlige, årlige "sommerudflugts jargon". Den skulle på vers fortælle lidt om selskabets historie til et også fremmed publikum og indeholde bl.a. omtale af rigets daværende energiminister Bilgrav Nielsen og en af selskabets fædre, Ole Hedegaard m.fl. Om sangen var en succes vides ikke, men det var sangskjuleren. Min valgte frivillige "sangskjuler" var Thiessens teenagesøn Henrik udklædt som postbud. På lånt postcykel og i korrekt uniform

kørte han rundt blandt bordene og afleverede sangene. Henrik løste opgaven i flot stil; sangen kom til tiden! Henrik fik, fortjent, mere bifald end sangen, noterede jeg mig!

Jeg havde påtaget mig opgaven at udsmykke festlokalet, og det gøres ikke alene med en dusk blomster. Derfor allierede jeg mig med vores kreative "altnuligmand", tømrer Ove Hansen. Han ville lave to kopier af de flotte murede transformatorstationer, som bl.a. murermester Vester i sin tid byggede mange af.

Tegningerne til tårnene fandtes i jubilæumsåret på Thy Højspændingsværk, og ud fra disse skabte Ove et formidabelt resultat med et klemmt målestoksforhold tilpasset festlokalets dimensioner.

Hengemt på et loft hang tre flotte lamper, som tidligere havde udgjort loftsbelysningen af

maskinhallen. Vi mente, de var et godt supplement til udsmykningen.

Lamperne var antikke, men desværre manglede en af dem mælkeglasset, som afskærmede pæren. Vi kontaktede en kendt, københavnsk glasfabrik, som oplyste, at prisen for det første glas var 12.000 kr., men "kun" 700 kr. for de efterfølgende.

Selvjustits gjorde, at ordren ikke blev afgivet, men til gengæld tilbød fabrikken at købe den flotte og sjældne lampe.

Lampen blev ikke solgt, men de to intakte lamper indgik godt beundret i festlokalets udsmykning. År senere da selskabets tekniske afdeling blev renoveret, foreslog vi arkitekten,

Lars Raadal, at benytte de to intakte lamper som belysning i afdelingens aula, hvorefter de nok engang blev støvet af og bragt ned fra loftet.

I skrivende stund udsmykker lamperne stadigvæk dette lokale, blot er der nu sjældent nogen, der har brug for deres funktion.

Nævnes skal, at Ove fabrikerede et sandt mesterværk. Transformatorstationerne blev virkelig flotte og meget naturtro. Ove høstede megen ros for "tårnene", så meget, at en ELSAM, PR - chef, som havde hørt om mesterværkerne, senere rettede henvendelse til Thiessen for at få lov til at låne mesterværkerne til en udstilling, han skulle lave et eller andet sted i

Personalet i 1977. 1. Kabelmester, Knud Mygind Madsen, 2. Kabelmesterassistent, Poul Martin Kjær, 3. Montør, Mads Chr. Foldager, 4. Direktør, Kurt Thiessen, 5. Montør, Anders Pedersen, 6. Maskinmester, Niels Høgild, 7. Installationsassistent, Egon Nicolaisen, 8. Bogholder, Jens Kristian Jørgensen, 9. Installationsmester, Børge Simonsen, 10. Lagerforvalter, Herluf Gravesen, 11. Montør, Svend Hesselund, 12. Elektriker, Leon Sørensen, 13. Montør, Jens Daniel, 14. Kontomedhjælper, Aksel Nielsen, 15. Montør, Reinhard Breum, 16. Installationsassistent, Svend Christensen, 17. Kontordame, Anna Skaarup, 18. Montør, Henning Skaarup, 19. Møller Nørgaard, 20. Montør, Harry Mortensen, 21. Elektriker, Knud Erik Hundskjær, 22. Kontordame, Jytte Thomsen, 23. Maskinmester, Tage Rokkjær, 24. Montør, Mads Daniel, 25. Montør, Holger Pedersen, 26. Montør, Svend Hove, 27. Montør, Peder Sloth, 28. Montør, Richard Bang.

Elsam området, hvilket endte med, at Thy Højspændingsværk forærede Elsam Ove Hansens mesterværker.

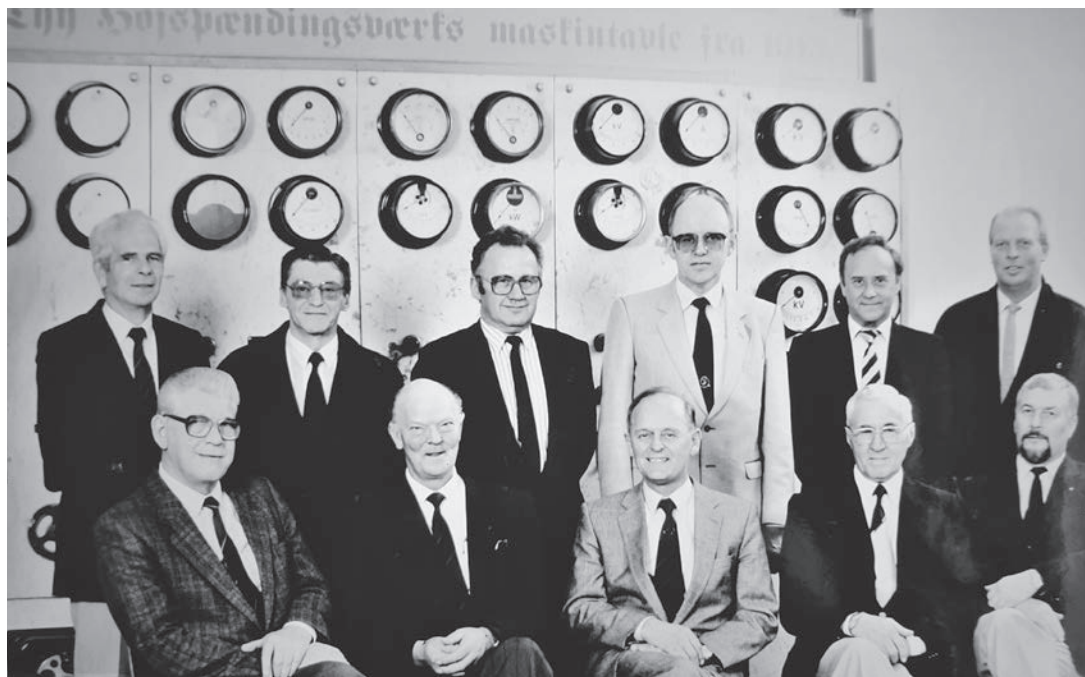
Heldigvis blev der taget en del billeder fra festen, som kan ses på Sydthy Egnshistorisk Arkiv i Hurup.

I forbindelse med jubilæet lavede Radio Thy en udsendelse, hvor medarbejderne Holger Pedersen, Hassing, Alfred Haarhøj, Bedsted, Tage Rokkjær, Bedsted, Richard Bang, Bedsted samt Børge Simonsen, Bedsted deltog. Hver især fortæller de om deres arbejdsliv på Thy Højspændingsværk. Ingen af de herrer lever længere, men de kan høres på arkivalier som findes på internettet.

kunne mønstre mænd, at den ville afholde en julefrokost. Lokaliteten var vores trange, daglige samlings-/frokoststue. Thora Daniel, Anna Johnsen og Susan stod for alt vedrørende det kulinariske, og Hunskjær og jeg for indkøb af øl og brændevin, alt sammen selvfølgelig for egen regning.

Det blev et gebommerligt gilde. Der blev sunget og fortalt slemme, slemme ting, men alle havde vi det skønt. Som det tit går, så slap øllet og brændevinen op, men det blev fikset da købmanden jo var inden for rækkevidde.

Et enkelt par, Mads Chr. Foldager og Alfred Haarhøj, fandt det rimeligt, at man også fik sig en svingom, hvilken de tog sig, endog uden

En af Thy Højspændingsværks mange bestyrelser (antagelig år. 1990 jubilæumsåret)

1. Bestyrelsesm. Jacob Møller Olesen, 2. Bestyrelsesm. Arne Stephansen, 3. Bestyrelsesm. Leo Dieckmann, 4. Bestyrelsesm. Erik Wendelboe, 5. Bestyrelsesm. Bernhard Tophus,
6. Bestyrelsesm. Hans Marrebæk, 7. Direktør, Kurt Thiessen, 8. Bestyrelsesm. Asger Nielsen,
9. Formand, Hans Chr. Lilleøre, 10. Bestyrelsesm. Ove Lykke, 11. Bestyrelsesm. Per Hansen.

I baggrunden en del af Thy Højspændingsværks maskintavle, som endnu kan ses på Fripleshjemmet

Udflugt og julefrokost...

var ganske ukendt festivitas blandt medarbejderne indtil ca. midt i 70'erne. På underfundig vis besluttede linjeafdelingen, som dengang kun

musik, som efterfølgende affødte, at Mads Christian højlydt roste Alfred for hans eminent behagelige måde at "føre" på!

Ingen af "cheferne" deltog i selve frokosten,

men da det så sortest ud mht. brændevinsbeholdningen, kom vores direktør Andersen forbi medbringende lidt!

Så gik der et helt år, og julefrokostmåneden nærmede sig, og en ny julefrokost blev sat i scene, men nu skulle vores damer så med. Denne gang skulle der danses og nu med damer.

I vores fritid byggede vi et telt inde i den gamle, tomme maskinhal, pyntet med kulørte lamper, opvarmet med en lånt el-korntørrer samt et lånt musikanlæg. Og så gik det løs; der blev danset bravt på maskinhallens endnu flotte rustfarvede flisegulv, som for øvrigt var meget velegnet til de lange glidende dansetrin, udtalte kendere.

Det hele sluttede med varm suppe og ønsket om, at julefrokost herefter skulle være en tilbagevendende begivenhed, og det blev den!

Jeg optog en smalfilm af en af julefrokosterne, heldigvis ikke den første med Mads Christian og Alfred!

Snart kom ønsket om en sommerudflugt. Den fik vi også, endog sammen med bestyrelsen og deres damer. Udflugten startede fra Værkets gård til et kaffested i nærheden, ikke mindst for at være hjemme igen, klar til en middag og en svingom, alt sammen arrangeret af direktionen.

Billeder fra disse fester, som kan ses på nettet, vidner om dejlige stunder, som kun gav korpsånden endnu et løft.

Til de fleste udflugter "bryggede" jeg en sang sammen, omhandlende set og sket i vi medarbejderes daglige "trummerum". Det er normalt svært at finde stof til den slags, men her var der masser af finurligheder at digte på. Sange har jeg gemt, thi et kig i dem bringer dejlige minder frem om en flok skattede mennesker fra en for længst svunden tid.

Henriksens lejlighed

Jeg har et par gange nævnt "Henriksens lejlighed", opkaldt efter en tidligere medarbejder, som havde forladt Thy Højspændingsværk, inden jeg blev ansat. Jeg har flygtigt kendt Henriksen og husker, at han haltede, og at han var forsynet med et pænt, veltrimmet overskæg. At

han haltede, skyldtes en skade, han pådrog sig efter en arbejdsulykke.

Under udførelse af en luftledningsopgave var Henriksen og en kollega, Senius Knudsen, begge kravlet op i toppen af en mast. Grundet råd knækkede masten under jordskellet med det til følge, at de to sammen med masten styrtede den lange vej ned. Henriksen slap med en livslang skade, medens kollegaen omkom ved ulykken.

Ukendt håndværkersjak under opførelse af administrationsbygningen i 1918.

Henriksen førte dagbog; et uddrag af denne er at finde i det tidligere omtalte Thy Højspændingsværks 75-års jubilæums skrift fra 1990.

Lejligheden er sikkert efterfølgende af praktiske grunde opkaldt efter Henriksen og beholdt navnet efter, at han forlod Thy Højspændingsværk.

Thy Højspændingsværks tidligere, temperamentsfulde lagerforvalter var i mange år Herluf Gravesen, farfar til den berømte, ligeså tem-

peramentsfulde internationale fodboldspillere, Thomas Gravesen. Herluf havde for år tilbage arbejdet på et montørhold sammen med Chr. Henriksen, om hvem han har fortalt denne lille historie til mig:

Under etablering af en stikledning i spidsen af en husgavl skulle Henriksen ind på stuehusloftet og op over rummet oven over et gavlværelse. I mørket er han uheldig med hånden at røre en rimelig frisk kattelort. Han bemærker ikke hændelsen men fortsætter det forestående arbejde i mørket over loftsværelset. På et tidspunkt under arbejdet kommer Henriksens "forkerte" hånd til at strejfe overskægget, hvorved der ubemærket afsættes en lille portion kattelort i skægget lige under hans næse.

Resten af dagen spurgte Henriksen nu og da kollegerne, om ikke også de kunne lugte kattelort! Herluf og de øvrige på holdet bedyrede, at det kunne de bestemt ikke, vel vidende de kunne se, hvad der fortsat gemte sig i Henriksens overskæg.

Tømrer, blandt meget andet, Ove Hansen.

Om Herluf fortaltes blandt meget andet til gengæld følgende:

I en middagsstund havde et montørhold bestående af tre linjefolk, heriblandt nygifte Herluf Gravesen gjort holdt ved en lokal købmandsforretning for at proviantere. På disken stod en pæn æske med tolv nydelige, lækre Toms chokoladetudser. Under overværelse af kollegerne bad Herluf købmanden pakke tudserne pænt ind, idet han bedyrede, det skulle være en gave til hans nygifte, elskede hustru Edith.

Herefter gemte Herluf gaven i sin taske for glad efter fyraften og hjemkomst at aflevere gaven til Edith. Spændt overværede Herluf, at Edith åbnede for gaven.

Skuffet blev hun, da hun så, at hovederne var bidt af alle tudserne!

Man forstår, at det voldte Herluf store kvaler at give sin nygifte hustru en vandtæt forklaring, men næste dags listige spørgsmål til ham fra kollegerne udelukkede enhver tvivl om, at han kendte ophavsmændene til de manglende hoveder!

Thy Højspændingsværks dåbsattest

Af en svigerdatter til Ole Hedegaard, "Nørhedegaard", Bedsted, mangeårig formand for "Værket", fik jeg for nogle år siden overdraget en gammel mørnet gul konvolut, som skulle vise sig at indeholde, hvad med rette kan kaldes Thy Højspændingsværkets dåbsattest.

Materialet afslørede, at konvolutten indeholdt de stemmesedler og den dertil hørende stemmeopgørelse over resultatet på afstemningen, som fandt sted i beslutningstagningen for etablering af et Thy Højspændingsværk i 1914.

Det så ud som om konvolutten havde ligget urørt siden afstemningen i 1914. Uden på den er noteret en beskrivelse af indholdet. Selve indholdet bestod af et antal stemmesedler påført stemmerens navn, hvoraf mange var kendte personer fra det kommende forsyningsområde. Ligeledes kan man på sedlen læse, om han stemte ja eller nej til forslaget.

Stemmesedlerne er ikke sædvanlige trykte, ensartede, sirlige stemmesedler, men tilfældigt afrevne papirslapper, sikkert skyndsomt fremskaffet af kroens køkkenpersonale.

Jeg fik en professionel bogtrykker til at opsætte de gulnede stemmesedlerne i glas og ramme og lod dette sjældne stykke historie op hænge i aulaen i den tekniske afdeling på Thy Højspændingsværk.

Tømrer, Ove Hansens beundrede transformatorstationer, brugt som dekoration ved Thy Højspændingsværks 75-års jubilæum, afviklet på Bedsted Skole.

Selskabets "stamherres" død:

Lørdag den 9. maj 1942 kunne man læse følgende i avisen.

"Ole Hedegaard pludselig død. (Thy Højspændingsværks første formand red.).

(Citat) Branddir. Ole Hedegaard, "Nørhedegaard", døde pludselig i går eftermiddag ved 4-tiden, 66 år gammel.

Ole Hedegaard, der i nogen tid havde været

svagelig, var gået ud på marken for at se til nogle kreaturer. Da det varede meget længe, inden han kom tilbage, blev hans hustru urolig, og en mand, der blev sendt ud for at se efter ham, fandt ham liggende livløs. Den tilkaldte læge konstaterede, at døden var indtrådt som følge af et hjerteslag.

Ole Hedegaard nød stor anseelse her i amtet og i særdeleshed i Sydthy, hvor han navnlig var blevet kendt gennem sin omfattende offentlige virksomhed. Hans interesser var fordelt over mange områder, og når han først havde påtaget sig en opgave, kunne man være sikker på, at den blev varetaget med indsigt og klogskab – altid præget af hans retsindige og retlinede tankemåde.

Ole Hedegaard var født på "Nørhedegaard" i Visby sogn og overtog i en ung alder gården. Det varede ikke mange år, før han kom frem i forgrunden på sin egn. Han var fra sine unge år levende interesseret i den maskintekniske udvikling inden for landbruget og så de fordele, der kunne være forbundet med den størst mulige udnyttelse af maskinkraften, og i mange år var han en foregangsmand, når det gjaldt om at tage nye maskiner i anvendelse i det praktiske landbrug.

Han var således en af de første Thyboere der anskaffede en malkemaskine, og længe før man tænkte på et Højspændingsværk i Sydthy, havde "Nørhedegaard" sit eget elektricitetsværk, der blev drevet af en vindmølle. Det var derfor ikke nogen tilfældighed, at det blev Ole Hedegaard, der kom i spidsen for arbejdet med oprettelse af et Højspændingsværk i Bedsted. Han var i mange år formand for Højspændingsværket og varetog formandsposten indtil i 1938, kun afbrudt af nogle få år, hvor han efter sin første hustrus død helt trak sig tilbage fra offentlig virksomhed. Under Ole Hedegaards dygtige og besindige ledelse har Højspændingsværket haft en rolig og sikker økonomisk udvikling, og hans ønske om at forlade formandsposten blev modtaget med beklagelse. På mange områder har Ole Hedegaard gjort en indsats i årenes løb. Han har i en lang årække været medlem af repræsentantskabet for Thisted Amts Landbygningers Brandkasse

Denne vogn var den første, der blev monteret med hydraulisk boregrej og løftekran.

og har i de senere år været branddirektør, et hverv, der nu, efter at han havde bortforpagtet "Nørhedegaard", optog største del af hans tid.

Ole Hedegaards store retsindighed, hans åbne og ærlige færd prægede hele hans offentlige virksomhed, og den store indflydelse, han nåede på mange områder, stod i forbindelse hermed. Ole Hedegaard havde sine meningers mod og kendte ikke til at gå ad krogveje.

I de senere år har Ole Hedegaard været hjertesvag, og dette har måske været medvirkende årsag til, at han så forholdsvis tidligt trak sig tilbage fra det meste af sin offentlige virksomhed. Han havde bygget en lille hyggelig ejendom i nærheden af "Nørhedegaard" og passede her sit landbrug, samtidig med at han varetog hvervet som branddirektør.

Afdøde efterlader sig hustru af andet ægteskab og fem børn, tre sønner og en datter af første ægteskab.

Den ene søn er forpagter af "Nørhedegaard", og to andre sønner er gårdejere i Østjylland. Det var netop i går 27 årsdagen for Ole Hedegaards første hustrus død."

Den 31. marts 1920 skrev en af de lokale aviser:

"Samarbejdet mellem Thy Højspændingsværk og Nordthys Strømforsyning bragt i stand.

Som forleden omtalt blev der indledt forhandlinger mellem interessentskabet Thisted Elektricitetsværk, Nordthy Strømforsyning og Thy Højspændingsværk om det ofte drøftede samarbejde med de to Værker. Disse forhandlinger er nu ført til et resultat, om hvilket der meddeles os følgende:

Udvalgene fra Thy Højspændingsværk og Nordthy Strømforsyning er blevet enige om igennem en fælles ledning fra Tilsted til Sundby (red. til "forsoningstårnet") at forsyne deres respektive andelshavere med elektricitet; ligeledes er der opnået enighed mellem I/S Thisted Elektricitetsværk og Thy Højspændingsværk om at sammenbygge ledningsnettene til gensidig støtte for de to elektricitetsværker. Denne ordning skal dog først godkendes af bestyrelserne."

Det blev den, og den har fungeret som så-

dan helt op til skrivende stund. Sammenbygningen af de to elnet var foretaget øst for Sjørring, hvor den har fungeret som reserveforsyning imellem selskaberne og hovedsagelig kun brugt under revisionsarbejder.

Til stor nytte for thistedboerne var forbindelsen, da Nordthy Strømforsyning havde det uheld, at dets Torp 60 kV station d. 18. februar 1986 totalhavarede. I den situation var det muligt for Thy Højspændingsværk at forsyne en god bid af Thisted og opland til hjælp for de arme Thisted-el folk.

Dræbt i transformatorårnet (Forsonings-tårnet)

"Johs. Kjeldsen, Sundby, forulykket i formiddags.

Cykelhandler, Johs. Kjeldsen, Sundby, er i formiddags kommen ulykkeligt af dage, idet han er blevet dræbt i transformatorårnet i Sundby.

Kjeldsen har i 23 år passet transformatoranlægget, hvor strømmen mellem Højspændingsværkerne i Thisted, Bedsted og Nykøbing

foregår, og som ligger tæt ved Sundby skole. Fru lærer Vestergaard havde ved 9-tiden set Kjeldsen gå ind i tårnet, og lidt senere bemærkede hun et glimt fra tårnet. Da Kjeldsen ikke kom til syne, lod fru Vestergaard sin husassistent, som skulle et ærinde hen til en nabo, se ind efter Kjeldsen, og den unge pige fandt Kjeldsen liggende livløs på gulvet. Hun tilkaldte gdr., Jens Kvejborg, men denne turde ikke røre ved Kjeldsen, før han ved at ringe til Højspændingsværket i Bedsted havde fået strømmen afbrudt, og dette varede en halv times tid.

Fra Thisted var politi, læge og ambulance tilkaldt, og der blev taget fat på oplivningsforsøg, som fortsattes på Thisted Sygehus. Ingen ved, hvordan ulykken er sket. Kjeldsen skulle afbryde en forbindelse i tårnet, hvilket han også havde fået gjort. Han havde et noget svagt hjerte, og det kan tænkes, at han har fået et ildebebindende og ved at gribe for sig har fået fat på de strømførende ledninger. Han var forbrændt på begge hænder.

Kjeldsen var først i tresserne. Han var søn

Udsmykning af Thy Højspændingsværk bygninger i anledning af 25-års jubilæet

af gdr., Jens Kjeldsen, Gærup, og var opfødt ved landbruget. Han havde imidlertid lyst til at arbejde med cykler og anden mekanik, og for ca. 35 år siden nedsatte han sig i Sundby. Han havde aldrig stået i lære, men var desuagtet en særdeles dygtig fagmand og oparbejdede en anselig forretning. Han var tillige en flink og behagelig mand og var meget affholdt. Han efterlader sig hustru, men ingen børn.

En lignende ulykke indtraf den 15. august 1937, da montør, Anton Jensen, Nordthy Strømforsyning dræbtes i transformatorårnet ved Thisted Sygehus".

"Forsoningstårnets død og genoplivning"

På et tidspunkt midt i 60'erne opløstes TAE., idet morsingboerne og Thy Højspændingsværk valgte at lade sig forsyne fra I/S Vestkraft, Esbjerg og dermed efterfølgende ophøre med egen produktion af elektricitet. Selskaberne i Thisted valgte at modtage energien fra I/S Nordkraft, Ålborg. Efterfølgende opløstes "forsoningstårnets" centrale funktion for de tre selskaber, som udgjorde TAE.

Tårnet vågnede dog, som ovenfor nævnt, op af sin tornerosesøvn tirsdag den 18. februar 1986.

Ved 20- tiden led Thisted Elektricitetsværks 60 kV station Torp ved Thisted totalhavari. Følgen heraf var fatal for selskabet, idet et større område af Thisted by og området syd for var uden elforsyning. Heldigvis var man i løbet af de tidlige morgentimer i stand til at etablere en nødforsyning fra Thy Højspændingsværks nærliggende højspændingsnet, som igen vækkede det gamle koblingstårn.

Nordthy Strømforsyning, som havde forsyningspligten, fik ikke kun hjælp fra Thy Højspændingsværk; også andre forsyningselskaber tilbød og leverede god assistance for at klare forsyningsbehovet.

Hændelsen fik megen lokal avisomtale også i form af billeder. Et enkelt billede viste for sidste gang "Forsoningstårnet", som efterfølgende blev nedrevet.

Store ting skete inden for elforsyningen i Nordjylland, ikke kun hvad angår TAE, men drabelige slag på højere niveau blev udkæmpet.

I forbindelse med nedlæggelse af grundstenen til Vendsysselværket indmurede man et dokument, i hvis tekst fra slaget ved Sankt Jørgensbjerg i Han Herred 1441 indgår: "ene da stod de vendelboer, de ville ikke fly".

Under de elektriske stridigheder i Nordjylland blev citatet meget benyttet både i presse og i elværkskredse, men da det kom til nedlæggelsen af grundstenen, undlod man dog første del af verset, som lyder: "Først så løb de morsingboer, og så de forrædere fra Thy".

Lagerforvalter, Mogens Bonde

Vindmøller

Halvfjerdsernes oliekrise, kulfyrede kraftværker, nej til atomkraft m.m. gødede kimen til udbredelse af vindmøller i Danmark, hvoraf Thy blev den egn, der først måtte lægge natur til "snurreriet".

Den første mølletilslutning jeg beskæftigede mig med, var tilslutning af en 22 kW mølle, som blev opstillet på Boddum i 1976. Efterfølgende

skulle 250 til 300 møller blive opstillet, hvoraf den største i 2000 kunne producere 500 til 750 kW til nettet.

Politisk pres pålagde den danske regering at fremme udbygningen af alternativ energi baseret på de energikilder, som var til rådighed, hvoraf vindressourcen blev den alt dominerende. Parret med lokale, "lukrative" tilslutnings- og afregningsregler udløstes i de efterfølgende år et sandt stormløb på udnyttelse af selskabets el net til distribution af den producerede energi.

Gennem de allerførste år af vindmølleeventyret var opgaverne venstrehandsarbejde, idet ansøgningerne indløb i et sådant tempo, at der også var tid til at være "el mand", men i takt med bragende gode afregningspriser blev tilslutningsiveren skruet op til et sådant niveau, at jeg de næste tolv år næsten udelukkende beskæftigede mig med tilslutning af alternative energikilder.

Thy havde ressourcen, vinden, hvorfor det blev her vindmøllerne planløst, hulter til bulter, dukkede op. Flere års manglende kommunal planlægning gjorde, at man ikke kunne forudsige, hvor næste mølle ville blive opført, hvilket affødte hovedrystende dyre forstærkningsopgaver, som en planlægning i nogle tilfælde kunne have afværget, men ingen lyttede, når man gjorde opmærksom på situationen.

I en periode var der så stort et "run" på ønsket om at få møller tilsluttet, at det var nødvendigt at behandle ansøgninger, selvfølgelig efter modtagelsesdato, men sluttelig også efter tidspunktet på døgnet for modtagelsen! Forklaringen herpå er, at to møller opstillet med få hundrede meters afstand i nogle tilfælde kunne udløse den situation, at han, som først havde tilmeldt sin mølle, kunne komme næsten gratis på nettet, medens sidst ankomne ansøger nemt kunne komme til at betale fra 30.000 kr. til 400.000 kr. til forstærkning af nettet. Det var derfor ikke kun pæne samtaler, der blev i telefonen med "forurettede", betændte vindmøllefolk. Det udløste nu og da, en klage til diverse bestyrelsesmedlemmer, som efterfølgende bragte klagen op under et bestyrelsesmøde. Ofte blev der draget tvivl om, hvad der var blevet sagt i disse telefonsamtaler, hvorfor jeg "

dølgsmål" indkøbte en båndoptager og aldeles ulovligt optog disse betændte samtaler.

Det siger sig selv, at man på det grundlag ikke fik mange livslange "vindmøllevenner", når en sag stillede sig sådan. Adskillige år senere kørte min kone og jeg i et privat ærinde gennem det vindmøllebetændte omkring Gettrup og fik den "oplevelse", at en tidligere "møllebekendt" gav fingeren! Ak, ja!

Det var uhyre vigtigt hele tiden at være på forkant med Energistyrelsens love og bekendtgørelser, som i perioder næsten kom i byger. Det faktum gav mange forviklinger, idet man ofte var i den situation, at det var uvist hvilken bekendtgørelse, der skulle benyttes. Det var forvirrende for selskabets medarbejdere, men så sandelig også for kommende vindmølleejere. Det inviterede til ballade!

Nogle gange var "vindmølleloven" formuleret i et sprog, som himmelråbende inviterede til misfortolkning, og som nu og da krævede jurahjerner fra DEF². Her sad der en stab af specialister, som medlemskredsen kunne trække på. Ikke altid var det muligt, her og nu, at få lige det svar, som skulle bruges for at færdiggøre en vindmølletilslutning. Nu og da skyldtes det træghed blandt Energistyrelsens skarpe hjerner. Man forstod ikke fra central side vigtigheden i at sørge for udstedelse af fortolkningsklare love og bekendtgørelser, som omgående fungerede over for elforsyningerne og de kommende vindmølleejere. Vi manglede ofte "det rette værktøj".

Det førte til vanvittige situationer, som resulterede i klager fra vindmølleejere, som henvendte sig direkte til medlemmer af selskabets bestyrelse, hvis sammensætning, hvad vindmøller angik, for enkeltes vedkommende efterhånden var blevet til en religiøs vækkelse.

Normalt deltog jeg ikke i bestyrelsesmøderne, men da min viden om teknikken og lovgivningen om anlæggene efterhånden ekspanderede, deltog jeg efter ønske fra direktør Thiessen i en årrække. Det var ikke småting, man som funktionær måtte lægger skulder til i det forum. Jeg har således et "dokumenteret trusselbrev" fra et bestyrelsesmedlem, hvis egen vindmøllesag løb løbsk, og som for øvrigt

*Mange børn færdedes på Værket, her er to af Værkets engang fastboende "tøser".
Fra venstre: Lone Andersen og Lis Høgild.*

landede som en klagesag helt inde i Energistyrelsen!

I perioden opererede vi på i fagsproget med tilslutning af to typer møller, privatejede- enkeltmands- og fællesejede møller. Efterfølgende blev "snurrigt" indført en ny type mølle, nemlig den "bestyrelsesmedlemsejede vindmølle", navngivet af forfatteren.

Det forsmåede bestyrelsesmedlem, som forfattede klagebrevet, fandt senere også - dokumenteret - ud af, at han og hans vindmøllekonsulenter havde taget så gruelig fejl i deres postulater om misfortolkning af gældende regler. Bestyrelsen fandt imidlertid ikke nogen grund til at sige undskyld til selskabets medarbejdere for den fatale fejlsvurdering af sagen.

Jeg var nødvendigvis godt "klædt på" til at udrede knudrede vindmølleansøgninger, så de lovligt kunne modtage det tilskud, som politisk var bundet i halen af møllerne samt sikre, at de blev tilsluttet efter gældende danske tekniske regler.

Tidligt i forløbet af vindmølleeventyret blev

jeg pålagt deltagelse i et teknisk udvalg, bestående af repræsentanter fra elværkerne og vindmølleindustrien. Opgaven var i fællesskab med andre udvalgte at udarbejde en landsdækkende teknisk rapport (DEFU-KR 77)³. Rapportens absolutte tovholdere var DEFU - ingeniørerne J. Naver og Kurt Kølbæk Jensen m.fl., alle kendte og respekterede i landets elværksskredse.

Rapporteringen blev i løbet af nogle måneder afsluttet og indgik efterfølgende i ethvert dansk elværks driftsafdeling som det tekniske værktøj, der kunne benyttes, når en vindmølle skulle tilsluttes det offentlige distributionsnet. Opgaven gav mig en værdifuld ballast, som jeg røgtede og efterfølgende kritisk fulgte i de 2-300 vindmølesager, som gik over mit skrivebord, parret med den øvrige forretningsgang, som selskabets administrations-, linje- og installationsafdeling var en stor del af.

Det var nu ikke alene blandt Værkets personale, "vindmølleperioden" gav bøvl, ballade og mistillid. Gamle avisreferater fra denne periodes

nogle gange mastodont- generalforsamlinger, vidner postulatet om "klippede ledninger" til en øm vindmølleforkæmpers privatbolig og et par injuriersager. Den ene injuriersag, et postulat om lukrativ sikring af millionrabatter for selskabets storforbrugere, fandt bestyrelsen æreskrænkende. Også denne sag endte i retten, men med "fuld hornmusik" til bestyrelsens fordel og kun med halv skade at betale.

Et sart bestyrelsesmedlem anlagde lokalretssag mod en forbruger, der så at sige konstant var i haserne på bestyrelsen. Den tabte bestyrelsesmedlemmet, hvorefter vores mand tyede til landsretten; der tabte han også.

Jeg må indrømme, at jeg i den anledning gav en fyraftens-øl, thi endelig blev han belært om, "at han skulle kunne tåle", som dommeren udtrykte det i dommen!

Endog landets Energistyreelse var selskabet på kant med, idet man absolut ikke ønskede at tillade samme lokalforbruger aktindsigt i diverse absolut sobre vindmølle-tilslutningssager, men godt og grundigt blev selskabet banket på

plads og måtte give "fuld hornmusik" til klageren; han fik med Energistyrelsens fulde opbakning sin aktindsigt.

Selv mistede jeg respekten for min forbrugervalgte arbejdsgivers øverste myndighed, hvis værdinormer desværre ikke længere kunne følges; ligegyldigheden spredte sig for - et ellers fra tidernes morgen velrenommeret - Thy Højspændingsværk, som efterhånden nok havde fået en anelse "dårlig ånde".

Et lille sidste tilbagekig

Næsten som dengang jeg som 12-årig i 1951 hang på den store port ind til "Værkets" maskinhal, for at kigge på dieselmaskinerne, så hænger jeg her som 78-årig i 2017 på gitterlågen ved 150 kV-station Bedsted for at få et indblik i, "hvad der nu sker" her i forbindelse med kabellægningen af de primære 150 kV højspændingsledningers kabellægning gennem Thy. Men der kommer helt sikkert ingen "maskinmester Buus" og inviterer mig indenfor gitterlågen, for at snuse til eventyret!

Udflugt med Egnshistorisk Forening

Af Jenny Kobberø, Bedsted

Søndag den 19. juni havde bestyrelsen for Egnshistorisk Forening for Sydthy, tilrettelagt af Gitte og Rita, for første gang i to år inviteret på en udflugt, som i år skulle gå syd for Limfjorden.

Første stop og formiddagskaffe var på en dejlig rasteplads ved Vemb. Herefter gik turen videre mod Ringkøbing. Undervejs fortalte Ingelise Eriksen om sin barndomsby, Ringkøbing, hvor man nu har sløjfet j'et til den aktuelle stavemåde Ringkøbing. Byen er i dag - med ca. 10.000 indbyggere - vokset til et stort og driftigt bysamfund, hvor ikke mindst turisme er en væsentlig indtægtskilde. Vi blev sat af på havnen, hvorefter vi på egen hånd kunne gå på opdagelse efter de seværdigheder, som blev nævnt i bussen, fx de gamle gader, hvor husene er fredede, og hvor Prins Henriks bronzefigur, Frk. Ringkøbing, står flot på torvet. Endvidere var kirken et besøg værd. Det er den ældste bygning i byen fra 1400-tallet. Der blev virkelig strakt hals for at se, at tårnet bliver tykkere jo højere op, man ser. I selve kirken er altertavlen og døbefonten værd at beundre. Altertavlen er en moderne udgave af Opstandelsen, malet i 1995 af Arne Haugen Sørensen, og døbefonten, skabt af glas på glaskunstneren Per Hebsgårds værksted i København, må

også karakteriseres som moderne og bemærkelsesværdig. Sidstnævnte findes der vist ikke to af i Danmark! Der hørtes i hvert fald delte meninger om den.

Byens næstældste hus er Hotel Ringkøbing, hvor frokosten skulle indtages. Bygningen blev opført ca. år 1600 og rummede indtil 1833 byens og omegnens største købmandsgård. Siden har den været hotel og gæstgiveri.

Godt mætte fortsatte vi mod Thorsminde med Strandingsmuseet St. George som mål. Selvsagt indeholder museet genstande, som er hentet op fra bl.a. HSM St. George, og her blev deltagerne delt i to hold med hver sin guide. Det blev en levende og lærerig rundvisning af et par meget vidende frivillige. Der var vist flere, der kommer igen, for museet har gjort stedet meget illustrativt og spændende. Nævneværdigt blandt alt andet er det 12 meter lange og 7 tons tunge ror, som tilhørende skibet St. Georg blev tabt ved Lolland og senest bragt til museet i Thorsminde.

Således også godt mætte af kulturelle indtryk gik turen tilbage til Thy med et kort ophold, hvor man fik skyllet halsen. Uggi Larsen ledsagede den gode fællessang i bussen.

Vi glæder os allerede til næste års tur.

*Fra lokal vognmand til landsdækkende
vejgodstransport-virksomhed*

N. C. Christensen og Sønner A/S

Af Jens F. Munksgaard, Boddum

N. C. Christensen blev født i Kobberø 19. juni 1910. Forældrene havde i alt 10 børn. N. C. Christensen kunne ikke se sig selv som landmand og fisker, som hans far havde været det. Han købte en vognmandsforretning i marts 1933 af Jens Sørensen. I en beskeden annonce i Thylands Avis 1. marts 1933 "anbefaler han sig til gamle og nye kunder". Han opgiver adressen Adbølgaard i Vestervig mellem Ashøje og Vestervig kirke tlf. 174.

"At anbefale sig" lyder gammeldags, men det er altså sådan, man for 89 år siden henvender sig til gamle og nye kunder for at stille sig venligt til rådighed som vognmand.

N. C. Christensen var 23 år. Han havde købt en lastbil. Han var klar til at tage fat med almindelig vognmandskørsel herunder kreaturkørsel. I 1938 køber han endnu en lastbil samt fragtmandskørsel på ruten Hurup-Thisted og en vognmandsforretning af Tycho Hoelgaard, og anbefaler sig igen til gamle og nye kunder i en beskeden annonce.

I dag bærer vognmandsforretningen stadig

hans navn: N. C. Christensen med tilføjelsen og Sønner A/S. Over førerhuset står der i dag altid HURUP THY, og det kender enhver thybo – også pga. reklamerne for Bakkedal i Thy gennem de seneste år.

N. C. Christensen giftede sig i 1938 med Lydia Roursgaard. Firmaet N. Chr. Christensen, Fragt og Vognmandsforretning, Hurup Thy var virkelig grundlagt.

Oddesundbroen stod færdig i 1938, og så var der fri adgang sydover. Derfor kørte N. Chr. Christensen en masse brændsel hjem til Thy fra Blåhøj, Karstoft, Hoager, Tim og Kaas. Derudover passede han fragtruten mellem Thisted og

Sydthy, hvor der blev fragtet mange kolonialvarer, byggematerialer til husbyggeri, materialer til veje samt kreaturer og grise.

Den senere svigerdatter Lisbeth Christensen har samlet et omfattende materiale om firmaet, dets regnskaber og ikke mindst fragtlister, som gennem mange år blev nedskrevet i kladdehæfter. Her er udskrift fra kladdehæfterne i 1947 og 1948.

Jeg har købt
Jens Sørensens Vognmandsforretning og anbefaler mig til gamle og nye Kunder.
Niels Chr. Christensen,
Adbølgaard. Telf. 174 Hurup.

Torsdag den 4. december 1947

Kørt 66 hl cinders og kul 14 sk briketter fra Kirk til Poulsen, og leveret i byen 36. kr.
Kørt 1 spritdunk fra Brugsforeningen 0,30 kr.
Kørt 1 spritdunk fra Jørgensen 0,30 kr.
Kørt 700 kg briketter fra Thisted til Jørgensen, leveret til Tomasen og fru Kristiansen 9,10 lr.
Kørt 1 bdt. Plovgoods til P. Damsgaard, Ettrup 0,50 kr.
Kørt 2 kasser fedt fra Mads Pedersen til Johs. Klausen 1,50 kr.
Kørt 465 kg fra Hoki til Poulsen
Kørt 1 bdt. Støbegods fra Hedegaard og Helligsø til Jernstøberiet 1,00 kr.
Kørt 1 bdt. Jernvarer fra Kristiansen til R. Andersen 0,50 kr.
Kørt 1 bdt. Børstearer fra M. Enke til Mehl 0,65 kr.
Kørt 1 pk papir fra Bornerup til Hjalmar Jensen 0,50 kr.
Kørt 358 kg fra Hans Jensen til Niels Jensen
Kørt 15 kg fra Kolonialimport til R. Hedegaard
Kørt 4 kolli børstearer fra Pedersen til Jørgensen 1,25 kr.
Kørt gas fra Thisted til P. A. Andersen 2,70 kr.
Kørt 1 lgd rør, 1 pk fra Homan til Kr. Sørensen, Refsbøl 1,00 kr.
Kørt 1 ks, 1 pk fra C. Søndergaard til købmand Møller, Koldby 2,00 kr.
Kørt 1 dunk sprit til Jørgensen 0,60 kr.

Uddrag af tre sommermåneder 1948

15/6 kørt en del høryttere fra Th. Pedersen til Skyum kr. 3,50
17/6 1500 mursten fra Næssund til Holger (bror) kr. 13,50
21/6 3 m sand fra Ydby, 3 m tjæregrus fra Agger til Holger kr. 45,00
800 vendelblok fra Næssund til Holger kr. 20,00
15 ps. Cement fra Brugsforening B til Holger kr. 4,00
1/7 1 tønde sprit til Poulsen, Visbyaa kr. 1,70
100 kg. Sukker, 1 pk. Fra Zako til Mehl kr. 1,75
3/7 1. pk fra Thisted Kostefabrik til Poulsen kr. 0,50
10/7 1 beholder fra Homan til Johannes Klausen kr. 1,00
15/7 sæbe fra Thøgersen til stationen kr. 7,00
2000 alen lægter fra V. Vandet til P. Kristensen, Ettrup kr. 40,00
19/7 8 store, 7 kalve for Laurits Søndergaard til Holstebro kr. 115,00
23/7 kørt selvbinder til Sønderhaa, 1 selvbinder fra Hørdum til Johannes Klausen
24/7 4 ks. øl og sodavand fra Overgaards til Thisted Lastbilcentral kr. 3,00
3/8 15 bøtter marmelade fra Dampskibspakhuset til Overgaard kr. 5,00
11/8 kørt 3 m kampesten fra Jens Stensgaard til kommunen
12/8 kørt 3 1/2 m kampesten til murer Graugaard
21/8 lørdag, 8.650 kg. brunkul fra Nr. Vium til Østerled
3.570 kg. briketter fra N. P. Nielsen til P. Østergaard, Ettrup 17,50 kr.
23/8 9.430 kg. tørv fra Blaaehøj til Poulsen
31/8 10 cl. jernvarer fra Homan til karetmager Henriksen

Sammen med 22 andre vognmænd etableres i 1941 Thisted Fragtcentral i et foderstofpakhus på havnen. Herfra kunne vognmændene betjene hver deres fragtrute. Privatfoto.

Op gennem 1950-erne var vognmandens aktiviteter med to biler koncentreret om fragtruten Thisted-Hurup samt stykgods, dyr, brændsel, foder, sand, grus og mursten. Enkelte særlige emner springer i øjnene: Et brev fra Kaagaard til Toldkontoret kr. 0,65. En motorcykel fra Motorkompagniet til Symaskinehuset kr. 4,00. 8.000 mursten til Missionshuset (1952). Et klaver fra P. Odgaard til Thisted Musikhus for sagf. Jacobsen. 1954: 2.000 kg koksafharpning fra Struer til Cirkus Miehe og Vogelbein kr. 20,00 samt et læs gødning fra Cirkus Miehe til gartner Madsen kr. 15,00

En statusrapport fra 31/12 1956 viser en balance mellem aktiver og passiver på kr. 86.062 heraf biler og anhængere kr. 43.026 i aktiver. En særlig oplevelse var det, når der skulle fragtes bomuldsfrøkager, som brugtes til dyrefoder. Bomuldsfrøkager blev leveret i sække med 200 kg. De ankom med skib ud for trælasthan-

delen ved Visby Å, hvor der var så lavvandet, at sækkene skulle omlades til hestevogn ude i vandet. Hestene trak vognen i land, og så skul-

Gunnar, Lydia, Niels Christian Christensen og Ove ved 25-års jubilæet i 1953. Privatfoto.

le der omlades til lastbiler, som kørte på fast grund. Det var hårdt, men endnu værre blev det, når sækkene skulle bæres på loftet ude hos bonden. Op ad hønsestigen til gårdens loft med 200 kg på ryggen!

Nye biler

Året efter firmaets 25-års jubilæum blev der i 1959 købt en ny Bedford lastbil med førerhus, lad og hæk for kr. 32.000. Forhandleren tog en brugt Austin lastvogn i bytte for kr. 5.000.

I 1968 kostede en liter dieselloleie kr. 0,36
I regnskabsåret 1969 er der betalt for dieselloleie kr. 13.970,89 og vedligeholdelse af biler kr. 14.687,68

I 1966 indkøbes en lastbil Steyr til kr. 45.500.

I 1969 indkøbes igen en Bedford med førerhus, lad & hæk, 2-speed bagaksler, tryklufsbremser, påhængskonsol samt Højbjerg 3-vejs

Ove ved Bedford foran byggepladsen ved Gettrup Alderdomshjem 1958. Privatfoto.

I 1960 kostede en liter dieselloleie kr. 0,32
I regnskabsåret 1961 er der betalt for dieselloleie kr. 6.407,37, vedligeholdelse kr. 6.527, 17 og motorafgift kr. 8.490

1966 kostede en liter dieselloleie kr. 0,31
I regnskabsåret 1966 er der betalt for dieselloleie kr. 12.490,57 og vedligeholdelse kr. 13.432,19

tippelad, hertil tryklufsbremser og tippemaskine i alt kr. 39.460 Samtidig gives der kr. 7.000 for en brugt Bedford i bytte.

Gunnar får kørekort i 1966 til lastbil forvogn. I 1969 får han også kørekort til anhænger, mens han er soldat

I 1967 købes en ny MAN lastbil til kr. 71.500

September og oktober 1967 ses OCEKA for første gang i fragtlisterne – endda med ret store beløb, i alt kr. 12.034.

Senere blev kolonialimportøren OCEKA stor kunde hos N.C. Christensen og fik reklamer på lastbilernes sider. Der blev fra starten af samarbejdet kørt tonsvis af sukker fra DANSUK-

KERs afdeling i Bjerregrav nord for Randers til Aalborg.

Af lister og kvitteringer fremgår det, at der jævnligt ydes kørselshjælp til Niels Christians bror Frederik, som har en lokal vognmandsforretning. Det er desuden tydeligt, at forretningen stadig har sit lokale præg med kunder som Doverodde Købmandshandel, Holstebro Eksportmarked, Kommunen, Thisted og Sydthy Kosangas.

Sydthy, grus og mursten, grise og kreaturer, og de hjalp hinanden. Jeg mener, at de havde en Bedford med tip, en Steyer og en MAN. Når vi skulle køre en tur, lånte han faderens bil. Det var en Vauxhall Velox, årgang 1952, reg. nr. SE 22145, som han havde købt i 1963 for kr. 6.750,00 hos P. A. Andersen A/S i Hurup. Den havde sofasæde foran og ratgear. Der var bare det med ratgearet, at det somme tider gik i uorden, men det kunne han heldigvis selv

Uddrag af fragtlister april 1967

Aalborg-tur kr. 209,85

Kørt kreaturer til Kolding og Holstebro kr. 470,00

Kørt 3.500 mursten fra Næssund til Holstebro for Teglværket kr. 122,50

Kørt 4 1/2 m vejgrus til Risgaards hus

Kørt 5 m sand til Risgaards hus for Gustav kr. 60,00

Kørt 4 m mørtel til Slagteriet kr. 28,00

Kørt 2.000 mursten til Slagteriet for Gustav kr. 30,00

Kørt 7.000 kg kridt fra Hjardahl til Laurits Skaarup for Frederik

Kørt 2.000 mursten fra Ydby til Slagteriet for Gustav

Uddrag af fragtlister sommer 1967

27/6 17.995 kg foder fra Esbjerg til Grovwareforeningen for Chr. Mikkelsen

30/6 Kørt kreaturer til Dyrskuets kr. 160,00

17/7 Kørt 8.150 kg. formbrændsel fra Blaahøj til Grovwarefor. Lev. 3.140 kg i sække kr. 194,00

19/7 10 ks. cola fra Thisted Bryghus til P.W. Thomsen kr. 6,00

22/7 12 sk. kaffe fra P.V. Thomsen til Thisted kr. 10,00

11/8 Kørt 10.000 mursten fra Næssund til Juelsminde kr. 350,00

579 Kørt 20.866 kg. korn fra Viegården til Grovwareforeningen kr. 208, 66

Der køres Aalborg-tur hver dag, og der køres kreaturer til Holstebro hver uge for Laurits Søndergaard.

Lisbeth Christensen fortæller:

Da jeg mødte Gunnar (født 22-08-1948) til dans i Vildsund, var han ansat som chauffør i faderens vognmandsforretning, N. C. Christensen, Ny Refsvej 25, Hurup, hvor også broderen Ove (født 13-01-1940) var chauffør. De havde hver en lastbil, hvor de kørte alt forskelligt: Købmandsvarer, fragtrute Aalborg –

ordne. Jeg arbejdede som tegner hos landinspektør Poul Boe i Thisted, og når jeg havde ferie derfra, tog jeg somme tider med på tur. Det var mest til Aalborg, hvor vi læssede købmandsvarer hos OCEKA engroslager, Porsvej 6, Skalborg. Sommetider havde bilen dagen før kørt med grise eller kreaturer, så der blev lige drysset et pund kaffebønner i bunden til at tage de værste lugtgener. Det hjalp virkelig meget. Der var ingen læssebagsmæk, så alt var løse pakker på EUR-paller, og resten blev stablet ovenpå lige til loftet. Der var begyndt at

komme rullebokse, men det var kun til dem, der havde en perron. Vi kom hos mange små købmænd, som dengang var overalt. Jeg har været med til at levere varer ind ad et vindue eller op ad trappen til butikken. Et sted ned ad en sliske til kælderens.

I 1969 skulle Gunnar så ind som soldat og var blevet udtaget til Jægersprislejren på Sjælland. Der blev så hyret en fremmed chauffør som afløser, da indkaldelsen varede i 14 måneder dengang. Han havde søgt om overflyttelse til Jylland, men det blev ikke imødekommet. Efter rekrutturen blev han overflyttet til Roskilde.

Jeg mener, at det var i sensommeren, at Ove var en del syg, så deres mor Lydia ringede en dag til obersten, for at Gunnar kunne få lidt orlov, da de ikke selv kunne klare det. Han fik så ekstra 14 dages orlov, og det var meget usædvanligt dengang.

Jeg glemmer heller aldrig, at jeg juleaften, den 24-12-1969 var med Gunnar i Thisted. Det var en dag, de havde god tid, og de havde handlet med bilforhandler Jørgen Jørgensen om en ny Mercedes lastbil, helt sikkert til en favorabel pris, og vi skulle komme til frokost i forbindelse med afhentning af denne nye bil, som blev betalt med det samme. Han skulle så have en brugt Steyer i bytte, den havde de aldrig været så glade for.

Ove og Gunnar var kommet med i forretningen sammen med faderen den 01-01-1970. Firmaet kom nu til at hedde "N.C. Christensen & Sønner". De kørte dog med det samme, som de plejede. Gunnar var færdig som soldat til påske, den 29-03-1970, og kunne så igen køre i firmaet.

De fik hver en ugeløn på kr. 550,00, men når de overmattede ude, blev forplejningen betalt af firmaet. Dengang kostede en gang bikse mad kr. 8,50 og en vand kr. 2,30 på Skalborg Kro. Gunnar kørte tit en todages tur dengang for OCEKA i Aalborg. Den første dag havde han måske en tur med købmandsvarer til Århus, og kørte så tilbage til Aalborg. Der var ingen sovekabiner i lastbilerne dengang, så de havde en drømmeseng og et vattæppe til at stå i et lokale ved siden af lageret. Der var også

ture til Skagen, hvor det var meget populært at spise en gang dagens ret hos Stiholt i Sæby på tilbagevejen til Aalborg. Dagen efter læsede man så et læs til Midt- eller Vestjylland, så han gerne var hjemme til aften.

Afregning i 1968 til OCEKA var en pris på kr. 35,00 pr. ton. Diesel kostede kr. 0.36 pr. liter.

I 1943 køber Lydia og Niels Christensen huset på Ny Refsvej nr. 25. Lydia er hjemme for at passe barn og telefon. Kunderne kunne aflevere eller hente pakker i hjemmet. Lydia skulle også sørge for kost og logi til chauffører. Privatfoto.

Det sidste læs brændsel blev kørt i 1967. Ved indgangen til 1970-erne skabtes grundlaget for stabilisering og udvidelse.

Stabilisering betød at holde fast i at anbefale sig til kunderne – altså tilbyde at stille sig venligt til rådighed som vognmand. I dag går virksomhedsledere på kursus for at vælge "værdier", som skal kendetegne deres firmaer.

For 89 år siden indrykkede man en annonce i avisen på 3x6 centimeter, hvor man "anbefalede sig".

Vognmanden stillede sig venligt til rådighed for at betjene kunder af alle slags, bønder, købmænd, private, forretningsdrivende, teglværker, grusgrave, kommune og kreaturhandlere. Vognmanden gjorde alt for at tilfredsstille kundens ønske om levering til rette tid på rette sted. Det krævede fysiske kræfter ud over al måde. Der blev kørt sommer og vinter, og det var med biler, som på ingen måde kan måle sig med nutidens biler.

En kultur og en livsholdning i et samfund,

hvor der ikke var råd til at miste tillid og troværdighed.

Den stabilitet skulle vise sig at fortsætte fremad fra 1970, hvor sønnerne blev medejere.

Herefter kom udvidelsen.

Først var der en fragtrute mellem Thisted og Sydthy. Så blev det til kreaturkørsel til Holstebro og grisekørsel til Struer. Dernæst kom den daglige rute til Aalborg. Firmaets grænser blev flyttet. Engrosfirmaet OCEKA i Aalborg skulle have varer kørt ind til fordelingslageret. Feks. store mængder sukker fra Bjerregrav. Så blev der kørsel til Århus og siden endnu længere væk.

Men stadig blev kunderne i Thy betjent venligt og præcist. Lydia passer stadig telefon hjemme på Ny Refsvej 25, hvor der er bygget to garager. Bilerne bliver ofte vasket ved Oves og Gunnars boliger.

Alt gennemsyres af at stille sig venligt til rådighed.

Kundernes ønsker skal gennemføres. Godset skal leveres til aftalt tid og sted.

Nu er hele familien med i vognmandsforretningen.

Ved firmaets 40-års jubilæum i marts 1973 indkøbtes en fabriksny MAN med normalt understyr samt tiplad og 7 stk. dæk for kr. 161.000 inkl. moms.

Der dukker bilag op for passage af Storebælt, kr. 547 for en lastbil mellem Halsskov og Knudshoved. Der køres til Aabenraa, Odense, Skjoldborg, Grenå og Horsens. Diesellole koster i 1974 kr. 0.80. Samme år er der et bilag fra en pølsevogn i Ulfborg for køb af pølser med brød for kr. 10,30 og fra Sjørens Rast ved Vejle på køb af kaffe m/brød for kr. 19,50. Det var ved Sjørens Rast nord for Vejle, at chaufførerne kunne hente besked fra kontoret derhjemme, hvis der var noget, som skulle hentes på vejen hjemad. Fra midten af 1970'erne flytter en chauffør til Støvring. Så kan han betjene OCEKA uden at skulle køre til Thy hver dag. Han havde ganske enkelt lastbilen med sig hjem. Niels Christian Christensen skal have lovet kreaturopkøber Laurits Søndergaard, at firmaet nok skulle køre for ham med kreaturer til Holstebro. Så den

trafik fortsatte. Der ansættes endnu en chauffør, og langsomt udvides virkeområdet, så også Middelfart og Strib bliver betjent.

I 1976 (som altid lige op til jul) købes og betales en fabriksny MAN for kr. 136.332,50

1977 køres der til Albertslund for OCEKA, ligesom der distribueres købmandsvarer på Sjælland og på Fyn. Der kommer kølekapacitet i en ny bil, så der kan køres med frugt. Nye biler bliver nu med sovebriks til chaufførerne, så de kan overnatte.

Farbror, vognmand Frederik Christensen, lægger op, og N. C. Christensen overtager hans ene bil. En anden farbror, Johannes Christensen kommer med over som chauffør sammen med en anden. Færgeudgifter for kr. 109.636,78 fortæller om ekspansionen. Der køres nu også husholdningsartikler for Borup Kemi, ligesom kørsel med margarine fra Dragsbæk er en stor beskæftigelse.

Lisbeth Christensen fortæller om 1979:

Hver dag køres der fortsat meget for købmandskæden OCEKA til Aalborg, Middelfart og Albertslund. Det er både varer til købmændene i Nord-, Øst- og Midtjylland i en lige linje fra Aarhus over til Ringkøbing. Der hentes varer fra fabrikker og lagre. Det er bl.a. blomstermuld, spagnum, kartofler, mel, vin, frugt og grønt, frostvarer, sukker og franske kartofler fra både Sjælland, Fyn og Jylland.

Der køres også mere fra Dragsbæk Margarinefabrik, Thisted (påbegyndt i 1978). Det er hver tirsdag til Fyn og Sjælland.

Fragtruten Aalborg-Sydthy, rute 19, køres hver dag. Tit bliver de mindre pakker stående til næste dag, da det bliver for sent at aflevere dem. Niels Christian Christensen kører så ud med dem. Jeg selv har mange gange kørt ud med dem. Det kunne være en pose med Tupperware til private forhandlere, der var ler til en keramiker, der boede i Toldhuset i Kobbervå, til Tambohuse Kro nogle kasser vin, som skulle afleveres omme bagved, hvor der var en tank med rindende vand til de ål, som kroen var berømt for. Og så alt det andet derimellem som jeg kunne løfte, og som kunne være i bilens bagagerum.

Der bliver købt mobiltelefon. Den er i en taske og kan flyttes til den bil, der mest behøver den. Man ringer op til Post- og Telegrafvæsenet, hvor centralen er bemandet døgnet rundt, og beder om det nummer, man ønsker. Telefonen kostede kr. 12.205,35. Om vinteren er det gerne grise-bilen, der har den med, da det er små veje, der i glat føre eller megen sne medfører en risiko for at skride udenfor eller ned i grøften. Grisene kunne ikke tåle at ligge der ret længe. Der blev ringet til Falck i Hurup, og efterhånden lærte de at stå standby, når det var dårligt vejr. De kendte jo os. Der er efterhånden blevet ansat flere chauffører, og jeg mener, at vi havde fem eller seks lastbiler med diverse anhängere. Der skulle jo afløsere på, når en havde været af sted i minimum to dage og somme tider flere dage. Der bliver aftalt priser med DSB, så bilen kan sejle med Storebæltsforbindelse eller Århus-Kalundborg færgeren og bare aflevere en rekvisition i stedet for kontant betaling. Der bliver så sendt en månedsregning til os.

Niels Christian Christensens fætter, Johan Dybdahl, har et værksted og tankanlæg i Flovlev lige ved hovedvejen, så det bliver aftalt med ham, at chaufførerne kan køre derind og få lavet småreparationer, (pærer, skift af dæk, smøring m.v.). Diesel købt hos ham kostede kr. 1,27 pr. liter, inkl. 7 øres olieafgift og inkl. moms. Var der flere ting, der skulle laves, har jeg mange gange hentet Gunnar derude og kørt ham retur, når bilen var færdig.

Der køres også diverse varer til Thy Korn, Bedsted, Trælasten i Hurup og Doverodde Købmandsgård.

Der køres slagterisvin til Struer-Hurup Andels-Svineslagteri og kreaturer til Holstebro Eksportmarked.

I 1980 er der ansat fem chauffører foruden de tre ejere. De tre ægtefæller og Oves søn Niels Chr. er også på lønningslisten. Lydia passer telefon ofte hjulpet af Grethe og Lisbeth, som desuden kører ud med småparker og henter chauffører fra værkstedet. Der købes en ny MAN for kr. 426.400,00 ekskl. moms. Der er nu køjesenge i førerhuset, og som noget nyt er der monteret en rød spoiler

på førerhusets tag med ordene HURUP THY skrevet med hvidt.

I 1980 begynder firmaet at køre genbrugsflasker for Nordfyns Flaske-central.

Niels Christian Christensen fylder 70 år, hvilket fejres med en stor fest i Heltborg Forsamlingshus sammen med familie, venner og alle chauffører med deres damer.

Det er også i 1980, at de første regninger er skrevet på skrivemaskine.

Niels Christian Christensen dør den 5. juni 1981.

Bogholderiet flyttes til Lisbeth og Gunnars hjem på Vibevej, hvor de laver kontor i et hjørne af stuen. Virksomheden voksede.

Det var mændene, der købte og kørte bilerne, men det var kvinderne derhjemme, der lagde stemme til, når de tog telefonen og sagde: "Vognmand Christensen".

Flere og flere kunder, længere og længere væk blev betjent med den samme indstilling om, at vognmanden stillede sig venligt til rådhed for at betjene kunder af alle slags og at levere godset til rette tid på rette sted.

Om årene 1981 til 1982 skriver Lisbeth Christensen bl.a.:

Efter Niels Christian Christensens død i 1981 flyttedes bogholderiet fra Refsvej 25 til Vibevej 15, hvor jeg fik indrettet et hjørne i stuen til kontor, så jeg kunne arbejde og være der, når pigene kom hjem fra skole. Jeg fortsatte med arbejdet de næste 28 år. Jeg husker nogle vanskelige vintre, når der skulle samles grise ude på landet en tidlig morgen. En periode, hvor Ove var ekstra meget plaget af sin astma, kunne han ikke tåle at komme i staldene på grund af støv. Det var ikke nemt at få en mand til at hjælpe en halv dag, og sådan en onsdag aften blev alle tre piger så lagt til at sove i Grethe og Oves stue, og så tog jeg med Gunnar ud at samle svin i Gettrup og Kobberød. Dengang var det små landbrug med 1-3 svin pr. sted, og vi skulle selv hente dem i båsene, hvor de var markerede med farve. Vi havde et nummerjern, vi skulle mærke dem med, og Gunnar havde en el-støder til at hjælpe med at

få dem ud. Jeg havde gerne et bræt, som jeg så skulle genne dem i den rigtige retning med. Sådan en tidlig morgen, når vi tændte lyset i stalden, så vi tit rotterne fare omkring os.

Engang løb der en direkte mod mit bræt, som jeg stod med. Vi skulle passe på ikke at komme til skade, da der i disse stalde var masser af søm og brædder og ting og sager mange steder.

Den vinter 1981 til 1982 var der frostgrader ned til -30 grader. Vi havde ingen omladehal, og holdt gerne på parkeringspladsen nede ved hallen, hvor der var masser af plads. Vi havde da seks lastbiler.

En dag, da Gunnar skulle have startet en af bilerne, var bremserne frosset. Det var gerne et dagligt problem i frosttider, og det var selvfølgelig ekstra svært, når det frøs så hårdt. Denne dag blev jeg så sat til at koge vand, og derefter køre ned på pladsen med det flere gange frem og tilbage, så det kunne blive hældt på.

De brugte også at dyppe en klud eller noget tvist i diesel, lægge det på en skovl, og så sætte en tændstik til; men der skulle passes meget på.

Det var efter denne vinter, at det blev bestemt, at man ville finde en byggegrund og få bygget en omladehal.

Nye tider

Der kræves officiel tilladelse til vognmandskørsel i Danmark, og der skal søges tilladelse til kørsel i Norge, Sverige, Finland og Tyskland. Priserne stiger på alt. Færgefart, dieselolie, vedligeholdelse, anskaffelse af biler og anhængere. Omsætningen stiger, og der kræves mere plads til omladning af gods.

Privatfoto.

Det besluttes derfor at bygge 338 m², og der købes en grund på 5.120 m² ved Karensminde lige ved hovedvejen. Omladehallen med to garager kan tages i brug 6. november 1982 Bredgade 9 i Hurup, hvor også kontoret kommer til at ligge.

Privatfoto.

Thisted Dagblad skriver:

Månen retur godt og vel med lastvogne hvert år

Uddrag af artikel 30. oktober 1982.

I anledning af byggeriet skriver Thisted Dagblad bl.a. om, at de to brødre Ove og Gunnar næsten er født til at køre lastbil. I 1970 gik de i kompagniskab med deres far. Nu er omsætningen steget, og der køres hvert år ca. en million kilometer på danske landeveje. Så når der er 384.000 km til månen.....

En del af forklaringen på de mange kilometer ligger i aftaler med en række faste kunder over hele Danmark. Firmaet har i en årrække kørt for et større landsdækkende engrosfirma i kolonialbranchen og fordele fra et hovedlager i Middelfart til Jyllands nordlige halvdel. Vognmændene distribuerer til hele landet tonsvis af margarine fra en lokal fabrik, hvortil kommer en række andre transportopgaver for store virksomheder på egnen. Et vogntog er udelukkende reserveret transport af genbrugsflasker fra samlecentraler rundt om i landet. Brødrene Christensens gunstige likviditet er velkendt. De overholder helst faderens princip om ikke at investere i en ny vogn, uden at pengene kan lægges på bordet.

I 1987 får Ove og Gunnar "Sydthy-slipset"

Thisted dagblad fortæller den 24. marts 1987:

"Sydthy-slipset" til vognmandsbrødre.

I mange år var MAN det foretrukne mærke for N.C. Christensens lastbiler. I 1982 brugtes 300.000 liter diesellole, og der var 5 millioner kr. i årsomsætning. Indtil for 40 år siden kunne man vist godt sige, at mændene i firmaet havde hånden på rattet, men konerne havde styr på tingene! Privatfoto.

Ved Sydthy Erhvervsforenings generalforsamling overrakte advokat Kr. Visby "Sydthy-slipset" til Gunnar og Ove Christensen for at have gjort Sydthy Kommune kendt på en positiv

Sydthy-slipset til vognmandsbrødrene. Med tilladelse af Nordjyske Siftstidende.

I 1990 er der 16 biler og 15 anhængere.

Ved 75-års jubilæet i 2008 er der ca. 60 ansatte, 4 elever, 26 lastbiler og 9.000 m² lager.

I dag er der 43 vogntog i alt – heraf 33 sættevogne og 10 forvogne med anhænger. Godt 30 er hjemmehørende i Hurup, de sidste er hjemmehørende i Hedensted.

For 40 år siden kørtes 1.000.000 km. I dag køres ca. 5.500.000 km med den samlede bilpark.

I dag er der 65 ansatte i virksomheden, som har følgende ejere: Niels Christian og Per Christensen, Hans Jørgen Vestergaard og Frits Worm.

En liter diesel koster i dag kr. 17,10. En sættevogn kører godt 3 km pr. liter

Årsomsætningen for N. C. Christensen A/S HURUP THY er 90 millioner kr.

måde. Kr. Visby forklarede, at præcision, god tilrettelæggelse og god kundeservice har været kendetegnende for virksomheden.

De to vognmandskoner Lisbeth og Grethe Christensen fik hver en anerkendelse for deres medvirkende indsats i forretningen, nemlig en gave fremstillet af Ella Graugaard.

Firmaets soliditet og vækst gennem de første 50 år dannede grundlag for fortsat vækst og forvandling fra lokal lastbilkørsel til et landsdækkende vejgodstransport-firma.

I dag – landsdækkende vejgodstransport-firma

I dag er det to sønnesønner og en ægtefælle, som repræsenterer familien. Niels Christian og Per Christensen er sønner af Ove og Grethe, Mie er gift med Niels Christian; hun tager sig af forefaldende arbejde i virksomheden.

Lagerhallerne er nu 10.000 m² store og rummer lagervarer fra firmaer på Sjælland og Aarhus. En stor del er pakkeri af varer, som ligger i "lagerhotel" i Hurup eller i Hedensted, hvor der er købt lagerplads i 2017. Begge steder kan der pakkes paller med varer til købmænd i hele landet. Det kan være konserver, rengøringsartikler, plastgranulat fra et firma i Hillerød. Der er emballage, reoler, plastikbægre til Bakkedal. Vaffer til mejerigården, mælkeprodukter, ispapir og meget andet. Den lokale lastbil-vognmandsforretning er blevet en landsdækkende vejgodstransport-virksomhed.

En lastbil – en moderne arbejdsplads

Hver chauffør har som udgangspunkt "sin egen bil", som han selv sætter sit præg på. Der er

pinligt rent i førerhuset, hvor der er sovekabine bag forsæderne. Der er pænt foldede gardiner, som kan trækkes for, når der overnattes på lange ture ud i landet. Førersædet virker som et flysæde, og er indrettet så alt er stødabsorberende. Det kan indstilles, så det passer præcist til vognens egen chauffør eller til hans afløser. Naturligvis er førerhuset røgfrit. Der er klimaanlæg, mikrobølgeovn, kaffemaskine, fjernsyn og mobiltelefon.

Bilens motor yder 500 hestekræfter. Der er servostyring, fartpilot, advarselssystem, hvis bilen er ved at køre ud over vejkanten, ligesom

Foto: Jens F. Munksgaard.

Kåre Johannesen har været chauffør hos N. C. Christensen i 16 år og arbejdet 11 år på lageret. De fleste uger har Kåre en overnatning i bilen, når han er langt væk fra Thy. Kåres bil kendes på, at der står Johannesen oppe ved spoileren med det kendte logo HURUP THY. Foto: Tage H. Andersen.

der er et bremsesystem, så hjulene ikke kan blokeres.

Før i tiden var det almindeligt med en forvogn med anhænger. I dag er de fleste biler sættevogne, som består af en trækker og en trailer, der tilsammen typisk vejer 24 tons og er 16,5 meter lang. Sættevognen kan laste op til 30 tons gods.

En ny sættevogn koster i dag 1.250.000. En forvogn med anhænger koster ca. kr. 2.000.000.

Det kan være nødvendigt at køre med forvognen alene til kunder inde i bymidten, hvor der ikke er plads til en sættevogn. Så efterlades anhængerene udenfor byen på en plads.

Chaufføren vasker normalt selv sin bil efter endt tur på en eller to dage.

Gennem de mange år har der været forskellige reklamer på bilerne. Engang var det OCEKA, så blev det Dragsbæk. I dag er det REMA 1000 eller de kendte reklamer for Bakkedal, som er flotte billeder fra Thy.

Som i alt andet i vort moderne samfund er der regler, som skal overholdes. Køre- og hviletidsbestemmelserne sætter faste rammer om

chaufføremes arbejdstider. Der må køres op til 9 timer i tre dage og op til 10 timer i to dage pr. uge. Efter 4 1/2 timers kørsel skal chaufførerne hvile i 3/4 time.

Niels Chr. Christensen får ærestitlen "Årets Thybo" i 2016

Ved Thy Erhvervsforums nytårskur i januar 2017 overrakte sparekassedirektør Ole Beith

Niels Chr. Christensen får overrakt statuetten Thisted Pigen som Årets Thybo. Foto: P. Mørk.

bronzestatuetten af Thisted Pigen til direktør Niels Christian Christensen som anerkendelse af, at han repræsenterer en virksomhed, der kæmper for, at man godt kan drive vognmands-virksomhed et godt stykke fra motorvejen med danske chauffører samt for stædigt at fastholde at være fra Hurup Thy og dermed øger kendskabet til egnen.

En tirsdag hos N. C. Christensen & Sønner. HURUP THY

Allerede mandag ved chaufførerne, hvad der skal køres med tirsdag. Men dagen før bilerne kører ud med margarine fra Dragsbæk, er det hentet, for at kunne forlade Hurup allerede kl. fire om morgenen. Der køres omkring 800 tons margarine ud til bagerier og købmænd hver uge. Kontoret er bemannet fra kl. 7 til kl. 19. Her læses indkomne ordrer på skærmene, og disponeringen til onsdagens leverancer begynder. Der skal laves køreruter, lasteplaner fra lagerhallen til bilerne, og der meldes tilbage til kunderne. Samtidig føres bogholderi, og der faktureres. Der arbejder tolv personer på kontoret og på lageret. De største kunder er REMA 1000 og Dragsbæk.

Der køres i hele landet - undtagen Bornholm

Niels Christian Christensen er tredje generation. Han ser fremad og forventer, at der snart kommer noget ud af de diskussioner, som føres om Power-to-X og grøn diesel. Han tror ikke på, at hans biler kan køre på el i nær fremtid, ligesom gas ikke er en mulighed for tiden, men "bæredygtighed" har enhver erhvervsleders opmærksomhed, når blikket rettes imod fremtiden.

Foto: Tage H. Andersen.

- med 43 vogntog, 46 chauffører, 4 elever og 12 øvrige ansatte.

Det er lastbilerne, vi ser på vejene, og det er manden bag rattet, der løfter en finger eller to

Lastbilerne fra HURUP THY kendes for reklamerne for Bakkedal margarine. Privatfoto.

På lageret suser folk rundt med gaffeltrucks (her er det medejer Per Christensen) for at flytte varer fra lagerhallerne til ladet af biler, som er klar til at køre ud i landet med havregryn, kartoffelchips, læskekaffe, køkkenruller og meget andet. Foto: Tage H. Andersen.

som hilsen, men derhjemme sidder der nu fem til syv mand ved skærmene og styrer bilerne rundt i hele landet, så der kommer vin og chips til købmanden, blomstermuld til planteskolen og byggematerialer til byggemarkedet.

*Så er der køkkenruller til REMA 1000 i Hurup.
Foto: Jens F. Munksgaard.*

Det anbefales.....

Det kan fortsat anbefales at lade vejgodstransport ekspedere af N. C. Christensen & Sønner A/S HURUP THY, for dér udvises ligesom for 89 år siden samvittighedsfuldhed, ved at gods og varer skal ud som lovet i rette tid til rette sted. Også om der skal gøres noget ekstraordinært, som da den administrerende direktør tog et nap med en søndag i sommerferien. Sådan som hans far, farbror og farfar gjorde det for en generation og to siden.

Tak til Lisbeth Christensen for adgang til hendes omfattende materiale om firmaets første 58 års historie.

Tak til chauffør Kåre Johannesen for køretur og samtale om hverdagen i førerhuset.

Tak til adm. direktør Niels Christian Christensen for gode samtaler, samt til kontorets personale for hjælp og imødekommenhed.

Tak til Kristine Frøkjær for tegning.

Tak til fotograferne: Tage Andersen og Peter Mørch.

Jens F. Munksgaard, Boddum, august 2022.

Rejsen til Thy

Historien om en udgravning

Tilrettelagt og skrevet af Tage Holdgaard Andersen

Knap halvanden kilometer nordvest for Visby ligger en ejendom, der hedder Nørhedegård.

Ca. 300 meter ØNØ for gården er en sydøstvendt bakkeskråning at finde.

Her var den daværende gårdejer, Thorning Riis, under markarbejdet i efteråret 1963 stødt på en bemærkelsesværdig mængde sten og skår af lerkar, "Her gemmer sig et eller andet", må tanken have været, for Riis kontaktede Thisted Museum og gav meddelelse om stedet og fundene.

beretning om Rosenstand og hans entourage, et følge, der vil få liv og ansigt i den fortløbende skildring.

I en 14 sider lang journal over den samlede udgravning, affattet 1966 af A. Willemoes Nielsen (AWN) fra Nationalmuseet, står følgende at læse på side 1:

"Denne undersøgelse fandt sted i forsommeren 1964, og det var meningen, at den skulle fortsætte efter seminariets sommerferie. Resultatet af undersøgelsen blev imidlertid, at den vi-

Udsigt fra det gamle udgravningsfelt til andre tiders historie.

Museet anmodede herefter seminarieadjunkt, Stig Rosenstand fra Nørre Nissum Seminarium, om at foretage en forundersøgelse på stedet; en opgave, der blev afviklet i den anden uge af juni 1964.

Til denne undersøgelse bidrog en lille flok arkæologisk interesserede lærerstuderende, og hermed indlejrer der sig i denne historie en

dere undersøgelse overgik til Nationalmuseets 1. afdeling under inspektør Vebæks (VB – red.) ledelse. Adj. Rosenstand og seminariets elever skulle deltage i undersøgelsen i ca. 8 dage. Hovedopgaven for denne tid skulle være: afrensning af det tidligere opgravede område med observation for udvidelse til samlet studieobjekt for sem. eleverne."

Så vidt den foreløbige skabelon for disse undersøgelser:

Men hvad oplevede seminarie-eleverne selv?

En af dem, Hans Anton Thomsen, beretter i Nissum Årbog 2021 om denne tid i 1964, og selvom mange år er løbet på, glimrer dette bidrag med samme friskhed som en vandring gennem en sommermorgens slubrende græs. En fryd, der forlenedes disse unge mennesker i junidage, de aldrig glemmer.

Thomsen skriver i "EN ERINDRING FRA UDGRAVNINGEN I THY 1964" følgende:

"Det var historie – geografi – holdet, der drog på udgravningstogt til Thy, da geo – eksamen var overstået. En fin uge på en mark i Thy, ikke mindst fordi de fleste endnu oksede med eksamen hjemme på seminariet.

Vi ankom til en bondegård og blev modtaget på gårdspladsen af bonden selv og budt indenfor på kaffe. Jeg husker første indtryk allerede i forstuen. Her stod en læsepult med Saxo Grammaticus opslået og på væggen ovenover et stort portræt af Grundtvig. Det var første signal.

Inde ved bordet fortalte bonden, at på et bestemt sted i marken stødte ploven på nogle store dybtliggende sten.

Der måtte vi gerne grave for nærmere undersøgelse. Men! -hvis vi stødte på en gravlægning, så skulle vi stoppe og dække til igen. For på hans jord skulle der være gravfred. Det var andet signal.

Så turde han slippe os løs på sin mark. Og allerede den første dag nåede vi at afdække flere kvadratmeter stenbrolægning, som vi efter et par dage kunne erkende som en vej eller gade, der strakte sig i retning nord-syd – så vidt jeg husker.

Dernæst valgte vi at afdække et areal på vejens østside, hvor der snart dukkede et lerstampet gulv op med stolpehuller, bålplads og masser af potteskår. Og nu begyndte vi virkelig at mærke opdagergenet røre på sig. Men så var ugen gået, og vi var absolut en god oplevelse rigere. Vi gav så jernalderbygden videre til næste års historiehold."

Således skabte Thomsen med få præcise

iagttagelser og et lydhørt øre et smukt billede af en oplyst bonde, af et levende menneske med veneration for fortidens levn.

Udsigt mod øst. Udgravningsfeltet i forgrunden er nu dækket af jord og afgrøder.

Endnu en deltager i denne udgravning var den lærerstuderende, Maren Andersen.

Hendes bidrag i Nissum Årbog 2021 har titlen, "ARKÆOLOGISK OPLEVELSE 1964". En informativ beretning, der tilmed lader en fane af fortælleglæde sive gennem hele artiklen. Til benefice for læseren!

Hun skriver:

"Under efterårspløjning 1963 med en ny traktor, der pløjede dybere end den, der tidligere havde pløjet markerne på "Nørhedegård" i Visby i Thy, stødte man på sten og fasttrampet lergulv på en bakke øst for gården.

Thorning Riis, der ejede gården, var meget historisk interesseret, og henvendte sig til Thisted Museum, for at høre, om de kunne finde ud af, hvad det var. Thisted Museum havde på det tidspunkt ingen arkæologer ansat, og henvendte sig til Nationalmuseet, der dog svarede tilbage, at det havde de ikke lige tid til at gøre noget ved.

Min far, som på det tidspunkt var i bestyrelsen for museet i Thisted, foreslog så, at man lod seminariet i Nørre Nissum lave en udgravning. Adjunkt Stig Rosenstand, der tidligere havde stået for en udgravning i Gudum, mente det var en god ide, og da linjeholdet i historie

ville have afsluttet alle eksaminer først i juni, kunne vi have godt af at prøve at "arbejde i marken". Det var vi selvsagt ret begejstrede for. Det ville måske blive den eneste chance for at få fingrene i jorden, vi ville få i vores karriere som historielærere i folkeskolen.

brændt træ i dem. Kun ildstedet havde brandspor, og det er jo ret naturligt. Ellen og jeg gik i gang med børste og pensel i det, vi mente, kunne være indgangen – og der lå det fineste stenlag i "sildebensmønster" - ovale kantstillede sten – så vi kunne levende forestille os, at man

Høj himmel over Limfjorden.

En tidlig junimorgen drog vi så afsted mod Visby – med små graveredskaber, børster, pensler og solidt udendørstøj; jeg kan ikke længere huske, hvor mange vi var, men mener, at vi kunne være i to biler. Stig Rosenstand var selvfølgelig lederen – og så var Rudolf Møller (lærer på Nørre Nisum Seminarium – Red.) også med vistnok på samme vilkår som vi elever.

Vi kom til Nørhedegård til morgenkaffe og en snak – så blev vi vist ud til findestedet – og så gik vi i gang.

"Drengene" tog de første spadestik, og landede direkte på lergulvet – så kom skovlene i brug, og lidt efter lidt blev der afdækket ildsted, mere lergulv, stolpehuller og stenbrolægning. Derefter kom så pillearbejdet. Vi fandt en del lerkarskår i et hjørne – og korn (rug så vidt jeg husker), som vi gættede på kunne være meget gammelt. Stolpehullerne var også spændende, men så vidt jeg husker, var der ikke spor af

skulle have tørret fødderne af der, inden man gik ind. Der er jo lerjord på de marker, og det kunne klistre ret meget til fødderne, når det var fugtigt i vejret.

Vi fandt også omridset af ydervæggene – så nåede vi desværre ikke længere.

Det var et skønt sted at arbejde, med en fantastisk udsigt mod nord, øst og syd så det har sikkert også været et skønt sted at bo – også i jernalderen. Jeg tror vi alle nød de 3-4 dage, vi fik på stedet."

Det arkæologiske præludium var ovre, og dimittenderne fra 1964 var allerede på vej væk i alle retninger...til job og lærergerning. Nye linjefagsstuderende i historie fra Nørre Nisum Seminarium kom imidlertid til og deltog – nu under Nationalmuseets ledelse - i feltarbejdet i august 1964.

Som et kuriosum kan nævnes, at seminariets "august-elever" har besøgt Bedsted Isenkram v/H. C. Facius d. 26/8 og købt fire teskeer.

Den sildebensmønstrede "stenmåtte", omtalt i teksten side 82.

Hvor vidt disse skulle bruges til kaffen eller det arkæologiske pillearbejde, melder historien ikke om.

Derudover har eleverne fra 20/8 til 26/8 fem gange spist på Bedsted Kro v/ Sv. Aa. Johannesen; til kuvertpriser fra kr. 5,50 til kr. 6,50.

Andre tider, andre priser!

Nuvel!

Udgravningerne kan kronologisk deles i fire faser: Rosenstands undersøgelse i juni, Nationalmuseets forundersøgelse i august og ditto udgravninger i oktober og november.

Herom og meget andet skriver AWN i sin journal, s. 2: "Pladsen blev i tiden 19. - 26. august afgravet til nederste niv. for markredskabernes berøring. Foruden et varierende antal sem. elever deltog 2 arbejdsmænd fra Vestervigudgravningen, fru Ann Kryger Olsen og A. Willemoes Nielsen, sidste som daglig leder. 26. - 31. aug. fortsattes med de to arbejdsmænd og AWN. I dette tidsrum blev et net af prøvehuller á 1 kvadratmeter gennemført. Forundersøgelsen blev derefter midlertidigt standset, mens en højundersøgelse i Nørhå blev færdiggjort sideløbende med arbejdet på Vestervigpladsen.

Ved undersøgelsens genoptagelse 19. okt. deltog 2-4 arb. mænd fra Vestervigudgravningen, Jørn Bie som tegner og assistent og undertegnede som daglig leder. Undersøgelsen sluttede 24. novbr.

Vejret var i udgravningens første periode sommerligt og – bortset fra en enkelt dag med storm – ideelt. Der var i denne periode intet skur på pladsen til opbevaring af udgravningsgrej, fund o. l. eller til ophold for udgravningsmandskabet. En kort tid fandtes et mindre telt (Vebæks).

Fra 19. oktober flyttedes VBs skur fra Nørhå – udgravningen til pladsen. Samtidig blev en gasovn indsat i skuret. Vejret var i den sidste periode særdeles drilagtigt, storm eller stærk blæst og regn hørte til hverdagen, - i sidste del af tiden tillige nattefrost og dagtemp. 0-3 grader. Dage med 50% spildt arbejdstid var ikke usædvanligt.

Første del af forundersøgelsen gennemførtes med størst muligt hensyn til sem. Elevernes pædagogiske udbytte. Derefter var hovedopgaven at fastlægge pladsens udstrækning, alder, kvalitet m.v."

Den omfattende journal byder herudover på en detaljeret redegørelse for fund af allehånde typer fra jernalderen. Den viser også – i den tekstlige udfoldelse – at der ikke kun var tale om ét hus ved Nørhedegård. Der har tværtom været en mindre boplads på stedet.

Vi vender nu tilbage til Stig Rosenstand, dengang en ung adjunkt, som med sin smittende arkæologiske interesse fik en flok lærerstuderende med på rejsen til Thy.

Dannelse af børn og unge tilvejebringes ikke kun ved det boglige arbejde, ej heller blot ved den mangeartede undervisning; den skabes også i det menneskelige samvær, ved det levende ord, ved at forbinde teori og praksis og sluttelig gennem lærerens engagement og viden.

De fleste af os vil kunne genkalde en lærer, der brændte for sit fag og tændte en ild.

Rosenstand var en sådan lærer, og for så vidt var han allerede i 1964 en moderne én af slagsen, én, der bragte sine elever ud af komfortzonen, væk fra bøgerne og ud til det, der på terrængående nydansk kan kaldes en hands-on-erfaring; i dette tilfælde en opdagelse af levn fra en virkelighed, der var engang, og som nu – i blottet stand – viste resterne af et levet liv anno da-zu-mal.

Rosenstand samlede sine noter og optegnelser og derudover sine erfaringer og iagttagelser fra feltarbejdet til en artikel om udgravningen ved Nørhedegård. Denne artikel blev publiceret i Historisk Årbog for Thisted Amt 1965, s. 78-82.

I en digitaliseret verden, væsensforskellig fra den, der eksisterede for 60 år siden, kan man nemt forsvinde i en luftig socialitet, der savner krop og nærvær. Men den analoge sunde fornuft består, hvilket bragte Henrik Eriksen på den glimrende ide: Hvorfor bringer Egnshistorisk Forening for Sydthy ikke de mennesker, som rent faktisk arbejdede ved Visby i den tidlige udgravningsfase, sammen?

Som tænkt, så gjort!

Den 24. april satte vi Stig Rosenstand og hans hustru, Ella Rosenstand stævne.

Midt formiddag var det, på Bedsted Friplesjehjem. Her bor den nu 92-årige mand.

Til stede var også parrets tre sønner, en svigerdatter og et barnebarn. Derudover var Maren Andersen og Sven Sandfeld mødt op, begge dimittender fra Nørre Nisum Seminarium 1964. De to havde haft Stig Rosenstand som lærer i linjefaget historie og deltaget i udgravningerne i juni 1964.

På forhånd var det aftalt, at vi alle kørte ud til lokaliteten ved Visby.

Ankommet hertil steg vi ud af biler og minibus, og skønt dansk aprilvejr er en troløs elsker, velsignedes vi ikke desto mindre af solskin....og blæst! - Hvad var Thy uden?

Blæst og godt humør.

Fra Venstre: Maren Andersen, Svend Sandfeld, Jenny Kobblerø og Henrik Eriksen.

Blæst og godt humør. Fra venstre Ella Rosenstand og Maren Andersen.

Snart drog Sandfeld og Eriksen ud på marken.

Fik vi nu det hele med i 1964?

Men forinden havde Maren Andersen og Svend Sandfeld konfereret for at stedfæste det gamle udgravningsfelt.

Dér er det!

Dog var det nok en god ide at snakke med den gamle udgravningsleder, Stig Rosenstand.

Rosenstand og hans tidligere elev, Maren Andersen, i samtale.

Alt imens dette pågik, var Nørhedegaards nuværende ejer, Thorning Hedegaard Dissing, dukket op, og snart kunne et gruppebillede af den blandede flok blive til virkelighed.

Fyldt op af lys og blæst og af det betagende syn af gravhøje og Limfjorden mod øst, var noget andet blevet tomt, nemlig vore maver! Smørrebrød ventede, sulten blev stillet, og snakken gik. Vi blev alle en god dag rigere.

Man skulle tro, at alt var afhandlet med Nationalmuseets rapport og Rosenstands artikel i 1965. - Fakta i slipstrømmen af et arkæologisk arbejde. Men nye oplysninger dukkede op; information, der muliggjorde denne historie i historien.

Hvorfra kom alt dette?

Henrik Eriksen var -som gammel nissumit - kort før jul 2021 kommet under vejrs med en Thy - relateret artikel i Nissumske Årbøger. En god ven havde tippet ham, og herfra udviklede tingene sig, som udfoldet her i artiklen.

En antydning af materialets herkomst er allerede givet i de indledende kapitler af denne artikel. - Thomsen og Maren Andersens beretninger!

Og hermed dukker Nissum Årbog 2021 op igen. Nærmere bestemt taler vi om siderne, 36-

Forrest Stig og Ella Rosenstand. Bagved fra venstre Jenny Kobberø, Thoming Hedegaard Dissing, Svend Sandfeld, Henrik Eriksen, Maren Andersen, sønnerne Niels Jørgen, Jens Ejnar og Knud Erik Rosenstand; endelig Sara og Johan.

42, og en artikel, skrevet af Hans Anton Thomsen, Maren Andersen (Balle), Maibritt Damsgaard Mortensen og Rasmus Rasmussen.

Artiklen hedder, "Udgravning i Thy", med undertitlen, "Et møde mellem linjefagsundervisningen i historie i 1964 og 2021".

Hovedforfatteren – som repræsentant for linjefagsholdet i historie 2021 – var Maibritt Damsgaard Mortensen.

Hun skriver:

"Skuffen"

Under oprydningen i Akropolis (den ældste bygning på Nørre Nisum Seminarium – Red. i forbindelse med etableringen af Musikken og kulturens hus fandt vi en skuffe med arkæologiske fund fra oldtiden. Skuffen indeholdt potteskår, sirlige håndtegnede rids og maskinskrevne registreringer fra en udgravning i Visby i Thy. 4.a og 4.b fra linjeholdet i historie i 1964

havde deltaget i udgravningen. Tænk engang, at læreruddannelsen gav mulighed for at deltage i en arkæologisk udgravning i 1964.

Og tænk, hvis linjeholdet anno 2021 kunne møde de lærerstuderende, der havde været med til at fylde skuffen.

En forespørgsel til Tage Øe, som sidder i elevforeningens bestyrelse, gav straks resultat – da han dimitterede i 1964. Tage Øe deltog ikke selv i udgravningen, da han måtte springe soldat i de sommerdage udgravningen foregik. Men en forespørgsel på linjeholdet i historie fra 1964 frembragte to fine erindringer fra udgravningen.

Fire nissumitter, Maren Andersen, Lis Jakobsen, Tage Øe og Svend Sandfeld som alle dimitterede med linjefag i historie i 1964 ville også meget gerne komme og berette om udgravningen i Visby, historieundervisningen på

seminariet i tresserne og deres virke i historiefaget."

Maibritt skriver videre om dette møde mellem de gamle og de unge:

"Ind i klassen træder Maren, Lis, Tage og Svend. Alle pensionerede lærere, som dimitterede fra Nørre Nisum i 1964 fra samme historiehold. De har holdt kontakten til hinanden, man mærker, at de kender hinanden og der er en godmodig tone imellem dem. Vi sidder spændt og venter, vi har forberedt spørgsmål. I dag er emnet oldtiden og lærerliv, med særlig fokus på historiefaget.

Men så begyndte de at fortælle, og jeg mener fortælle. For sikke historier vi fik..."

Dette møde, som det er skildret af Maibritt Damsgaard Mortensen, var et fysisk møde mellem generationer, der blev forbundet via det levende ord.

Men hvad er det?

Det levende ord er dér, hvor jegets selvforømmelse etablerer et helle; hvor fortæller og lytter bliver ét, og hvor tid og rum ophæves.

Man kan kalde det en fortryllelse, men det er også et åndsfænomen.

Ånd kan ikke måles, det kan ikke vejes, og det kan ikke bestemmes, rent fysisk.

Men alle ved - med sig selv - når ånd er til stede.

Det vibrerer allerede i ordene, åndsnærværende og åndsfællesskab.

Den lille flok på Nørre Nisum Seminarium var denne dag i 2021 ikke kun til stede. Den var også et uprætentiøst åndsfællesskab af den slags, der inspirerer og løfter dagen!

*Fra venstre Tage Øe, Sven Sandfeld, Maren Andersen og Lis Jakobsen.
Foto: Karen Elise Dahl Krogh.*

Teglværkstur i Sydthy

Af Helge Thinggaard

Onsdag den 24. august havde Museum Thy og Egnshistorisk Forening for Sydthy indbudt til kulturhistorisk aftentur. Den startede i strålende dansk højsommervejrr på P-pladsen ved Heltborg Museum, hvor museumsleder Jytte Nielsen introducerede og gav en kort historisk rids over områdets mange teglværker. Et af de første var Vestervig Teglværk. Det var beliggende nord for Thinghuset og tilknyttet Teglgaarden, hvor den legendariske Peder Teglbrænder residerede.

del af det 19. århundrede blev afsat i betydelige mængder. Det var tiden, hvor landets afvanding var i sin vorden. Til lerets brænding blev der først anvendt tørv og senere kul leveret med skibe. Til formålet blev der anlagt en skibsbro med trolleyspor. Teglværket var en overgang ejet af brugsuddeler Salmon Sørensen, Hurup.

Brugsens import af foderstoffer og gødning var tidligere sket over anlægsbroen i Doverodde, men uddeleren fandt det mere økonomisk at anvende skibsbroen ved teglværket - for så

Vestervig Teglværk i 1894.

Turens næste destination var Næssund Teglværk. Fra starten i 1852 hed det oprindeligt Heltborg Teglværk. Årsagen er sandsynligvis, at leret blev taget fra et stort område i nærheden af Heltborg Kirke. Ud over mursten blev der også fremstillet drænrør, som i den sidste

kunne teglværksarbejderne i påkommende tilfælde hjælpe til ved løsninger! I dag anvendes bygningerne til andet formål. I en periode træpiller, for nuværende træpaller.

Karavanen fortsatte odysseen med Helligsø Teglværk som endemål. HC, fabrikschef Hans

Salmon Sørensen.

Christian Hansen, bød velkommen og fortalte om familiedynastiet i tre generationer. Hans farfar, morsingboen Hans Christian Hansen, kom

til Thy midt i trediverne, hvor han i adskillige år havde et betydeligt samarbejde med Jacob Hestbech, Ydby Teglværk. Hans Christian Hansens søn, Per Hansen, overtog virksomheden 1987, hvor den "nuværende" HC 1995 blev medejer og 2008 adm. direktør.

HC fortalte om de ind imellem hårde år i branchen og beklagede den nødvendige lukning af Ydby Teglværk.

HC guidede de ca. 60 deltagere igennem virksomheden, mens han med vanlig entusiasme fortalte om driften, produktionen og sortimentet, hvoraf murstenen COLD HAWAII, som han personlig har udviklet, er den helt store succes. Alle blev vist overbeviste om, at chefen har fingrene nede i substansen. Han ikke bare ved, men følger også med i den daglige procedure og kerer sig om den bedst mulige kvalitet.

Helligsø Teglværk A/S er en af ejerne i triumviratet Salgsselskabet Egersund Tegl.

Selskabet blev 2019 fusioneret med Wienerberger A/S, som er en dansk del af verdens største teglproducent, østrigske Wienerberger AG.

Hans Christian Hansen har siden fusionen som fabrikschef fremdeles ledet virksomheden, som beskæftiger 28 m/k.

Næssund

HC Hansen v. Helligsø Teglværk.

Tørreovne.

Blåler og rødler.

Specialform til mursten.

Overlæggere.

Herredsfogedens fortrædeligheder

Valentin Beyers senere år

Af Bjarne Madsen, Hørdum

Da Valentin Hermansen Beyer i december 1703 fik kongelig bestalling som herredsfoged i Hassing-Refs herreder, indledte han en ny tilværelse. Han havde forud tjent sig op i graderne som forvalter og ridefoged på østjyske godser og plejede her gerne omgang med den lokale overklasse.¹⁾

Med enevældens indførelse i 1660 og deraf stigende tendens til centralisering begyndte man fra centralt hold at udnævne embedsmænd - herunder herredsfogeder -, der ikke længere var af lokal oprindelse. Havde man de rette forbindelser, kunne man med held søge embede hvor som helst i kongeriget. Spørgsmålet var, om en fremmed person, der blev lokalbefolkningen påduttet, kunne begå sig og blive accepteret. Hidtil havde lokalområdet selv stillet med og fået valgt en ny herredsfoged - en af deres egne.

Som herredsfoged repræsenterede han den udøvende magt med ret til voldsudøvelse, og som dommer personificerede han samtidig den dømmende magt på herredstinget - den laveste retsinstans. I forhold til den brede almuebefolkning i Thy, der hovedsagelig bestod af fæstebønder og deres tyende, havde han selvsagt ingen problemer med at hævde sin autoritet. Derimod var det ingen given sag, at de bedre stillede selvejerbønder, hvoraf der efterhånden var en del, bare fandt sig i vilkårligheder. Det samme gjaldt lokale ridefogeder og forvaltere, der var ved at tjene sig op i systemet. Hertil kom de problemer, der kunne opstå i forholdet til de lokale godsejere som for eksempel Peder Nielsen Moldrup på Vestervig Kloster og Klingenberg på Tandrup og Ørum. Men de havde birkeret og altså egen jurisdiktion i deres område og over deres fæstebønder. Her kunne herredsfogeden ikke blande sig. Det kunne han heller ikke, når det gjaldt administra-

tionen af kronens ryttergods i Thy, før det blev bortsolgt i 1716. De latente problemer brød for herredsfogeden ud i lys lue, når der var tale om forhold, hvor han havde personlige interesser på spil, eller når han havde deltaget i tidens udbredte forbrug af det allestedsnærværende hjemmebrændte snaps.²⁾

Kort efter sin ansættelse i Thy opdyrkede Beyer en nebengeschæft som ejendomshandler.³⁾ Ved en hurtig handel tjente han 223 rigsdaler, hvilket svarede til værdien af en almindelig gård. Det gav ham mulighed for at købe de to enligt liggende gårde, Nørhedegaard og Sønderhedegaard, i Visby sogn på i alt 13 tdr. hartkorn. I skødet på de to gårde skriver sælgeren Envold Nielsen Bierregaard til Kiølbygaard den 31. oktober 1704, at "mens derfor allerede at have annammet og opbaaret fuld betaling efter min vilje og fornøjelse, saa jeg takker Valentin Beyer for nøjagtig betaling," osv.⁴⁾ Nu kunne han bosætte sig i Nørhedegaard nogenlunde tæt på tingstedet i Grurup samtidig med, at han fæstede Sønderhedegaard ud til en fæster.

Længe før Beyers ansættelse i Thy havde der været bestræbelser på at skabe bedre forhold for den lokale retsudøvelse. Siden vikingetiden havde der været tradition for, at tingmøder skulle foregå ved en kæmpehøj under åben himmel, så den lokale befolkning havde mulighed for at overvære retshandlingen. Men ved sammenlægningen af Hassing og Refs herreder i 1686 og enevældens stigende papirvælde blev retsmøderne under åben himmel en stadig mere tvivlsom affære. Der blev derfor fremsat ønske om at kunne afholde retsmøder under mere rimelige forhold. Det blev besluttet at bygge et beskedent tinghus ved Lynghøj nordøst for Ettrup, dvs. tæt på Gammelbygaard, ejet af daværende herredsfoged Willads Povel-sen. Huset skulle opføres som et tidstypisk,

lerklinet bindingsværkshus med stråtag, 10 fag langt og opdelt i to rum men uden opvarmning. Betalingen for herligheden blev fordelt på herredernes jordejende indvånere med to skilling pr. tønde hartkorn. Huset var simpelt bygget, og hvad ikke vejr og vind formåede at ødelægge, blev afhjulpnet af tyvagtige folk, der havde frit spil over for det ensomt beliggende hus. Man havde bevidst placeret huset på et øde sted fjernt fra kroer og andre fristelser.

Få år efter, den 26. april 1694, fremstillede sig for retten tvende synsmænd, der med oprakte fingre og med ed bevidnede, at tinghuset var brøstfældigt og skulle repareres med vinduer, tag, mønningstørv og ler, m.m., hvilket de anslog til 16 rigsdaler. Og ved syn i april 1700 "befandtes tinghuset ganske brøstfældigt" i begge ender og søndre side, hvoraf tømmeret næsten var rådnet, væggene nedregnet og en del af "skarnsfolk med Gewalt nedstødt", mønningen ganske afblæst, og der manglede fem vinduer.

Typisk for enevældens administration gik der dog både år og dag før en lemfældig reparation blev iværksat, og snart blev huset igen ubrugeligt, så indtil videre måtte retten holdes i et hus i Gammelby.

Det blev senere besluttet at bygge et nyt tinghus, stadig et stråtækt bindingsværkshus uden opvarmning og opsyn på heden nordvest for Grurup kirke ved højen Tinghøj. Det nye hus led imidlertid samme kranke skæbne som det forrige på grund af vejrliget og tyveri. Således skriver herredsskriver Jacob Ohnesorg torsdag den 24. december 1705: "Og formedelst und vejrlig og tinghusets aabenhed blev i dag holdt ting i Nørhedegaard, strax lige ved tinget". Ligeledes nogle uger senere den 18. febr. 1706: "Og holdt i dag ting i Nørhedegaard, formedelst uvejrligheds skyld, ej kunne holde i tinghuset."

Det var jo altid bekvemt for herredsfogeden og -skriveren at bo i nærheden af tingstedet, hvor man mødtes hver torsdag. Således boede Jacob Ohnesorg i Hassing indtil sin død i 1720, hvorefter Valentin Beyer solgte sin gård Damsgaard i Grurup til sin svigersøn og nye herredsskriver: Laurits Pedersen Hombler – ja, hvad gør man ikke for sin familie.

Som herredsfoged kunne man komme til at stå med et habilitetsproblem, hvis man selv var impliceret i en sag. Så måtte man trække sig fra dommersædet og overlade det til en sætterdommer eller til en dommer fra et andet justitsområde. Det skete f.eks. den 18. marts 1706, hvor birkedommeren fra Vestervig birk sad i dommers sted, da nogle sager mellem Valentin Beyer på den ene side og Oluf Korsgaard i Grurup og Jens Black Kampmann i Gammelbygaard skulle for retten. Nu blev det så samtidig en retsdag, hvor Beyer var komplet indisponibel efter drikkeriet aftenen før i Gisselbech.⁵⁾

Da sagen endelig kom for retten, var påstanden, at Black havde fremsat nogle "plumpe ord" mod herredsfogeden og for øvrigt vist foragt for retten.

Ved appellen til landsretten i Viborg kunne denne imidlertid ikke i sin kendelse sige, at Beyers påstand var bevist. Også udfaldet af den langstrakte retstvist efter slagsmålet i Gisselbech mellem Beyer og Eyler Madsen i Brændgaard gik herredsfogeden imod, idet Beyer idømtes en bøde på 20 rigsdaler at betale til "questes directeur" i København.

Når man læser i datidens tingbøger, får man indtryk af, at en del af lokalsamfundets dominerende personer – heriblandt herredsfogeden – nemt kom på kant af hinanden. Der kan være flere forklaringer herpå. Det skyldtes til dels det udprægede mandsdominerede samfund, hvor manden indiskutabelt var leder af husstanden i forhold til familie og tyende og havde revselsesret. Kvinder blev ikke opfattet som selvstændige personer i juridisk forstand, men skulle have en mandsperson som væрге.

Når en mand mødte en anden i nabolaget i landsbyen, i kirken, i et festligt drikkelag eller til et tingmøde, kunne man nemt komme op at toppes. Ofte var der stridigheder i landsbyfællesskabet angående markskel, høst- og såtidspunkt m.m. Disse småting blev klaret på landsbystævnet. Hvis en mand fik problemer med personer uden for landsbyen, var vejen til en stævning for retten meget kort. Det lå i tiden, at man ikke tillod ærekrænkende ytringer, og at man fysisk overfaldt andre. Misligholdelse

af økonomiske aftaler f.eks. ved tilbagebetaling af gæld kom også for retten. Feks. stævne Beyer assessor Moldrup for et verbalt overfald foregået på et tingmøde den 26. november 1716. Tilsvarende blev Poul Andersen Hougaard i Gudnæs af Beyer anklaget for ikke at have tilbagebetalt 20 rigsdaler i rede penge den 25. juni 1717.

Valentin Beyer ejede Nørhedegaard og Søn-

derhedegaard indtil den 4. marts 1710, hvor han solgte de to gårde til Peder Mortensen Selle til Ulstrup.

Nu måtte Beyer så se sig om efter en ny bolig. Som ejendomshandler skulle man passe på ikke at blive taget ved næsen. Men det skete for ham i forbindelse med købet af et landbrug, som han i 1710 havde erhvervet sig. Det drejede sig om en mindre ødegård i Grurup sogn

Udsnit af Grurup sogn og by.

og by ved navn Damsgaard på 2 tønder 2 skæppe 0 fjerdingkar og 2 album, skylder årlig i landgilde et pund smør.⁶⁾ Ødegården ejedes af enkefrue Adriane Diettrichen de Lahey på det lille nabogods Abildgaard. Damsgaard lå dengang, før det langt senere blev flyttet op på bakken mod sydøst, nede i lavningen over for Korsgaard ved vejen ud til Grurup Vestergaard – deraf navnet Damsgaard. Stedet havde en tid været "en øde bolig, som (fæsteren) Peder Andersen for armod quittede og frakom." Sælgeren, fru de Lahey, meddelte i skødet til Beyer, "at der var tale om et frit og frelst jordegods uden hæftelser," og takkede Beyer for "nøjagtig og god betaling".

På ødegården, hvor der ingen brugelige bygninger var, lod herredsfogden et par år senere "sætte en stor bygning: 3 nye huse: ny rolling, lade og fæhus, som haver kostet mig store penge."

Beyer opdagede imidlertid i 1716, at ejendommen før handlen i 1710 af fru de Lahey var blevet pantsat til hendes svoger Bertel Bjørnsen, dvs. gården var alligevel ikke et frit og frelst jordegods uden hæftelser. Det krævede Beyer erstatning for. Derfor foranstaltede Beyer, at der blev foretaget en vurdering af gården og nedskrevet en synsrapport.

Synet blev foretaget den 30. juli 1716, og de fire synsmænd var: Laurids Ormsen i Koldby, Niels Jensen i Harring, Niels Christensen Rafn i Villerslev og Peder Christensen i Skyum. Af rapporten fremgår, at de fire synsmænd skulle "syne, besigtige og taxere en gård i Grurup, som kongl. Majestæts herredsfoged hr. Valentil Beyer påbor, og de befantes samme gård af ny opbyggt for 2 ½ år siden, og befantes da samme gårds bygninger af følgende beskaffenhed:

1: Rollingshuset: 16 fag med gavle i øst og vest, døre med hængsler, lukkelse og fuldt behør, som det sig bør. Vinduer med beslag og stænger i den ene stue. En skorsten i køkkenet, en ditto skorsten oven over bageovnen – ind til loftet med en kølle. Er taxeret hver fag 20 rdl. Såsom det er nylig opsat af nyt tømmer og tag for 2 ½ år siden, er i penge 320 rdl.

2: Laden, som består af 12 fag med dobbelt ladeport foruden en ladedør, samt en fæstald i

nørre ende til ni store høvder, ligeledes af ny opbyggt, à fag af ladehuset 10 rdl er 120 rdl, for stalden 10 rdl.

3: Et hus vesten i gården, 12 fag med (heste) stald, tørvehus porthus og huggehus, som og er af nyt opbyggt, næste år efter forrige, med port og 5 døre, 2 halve porte for vognhuset. 6 rdl 4 mk er: 80 rdl.

Og som samme gård er sat synden og vesten, som forrige udgave have standen, er ved samme gård indhegnet og af ny opdiget 2 store haver og 1 kålhav. Kålhaven består af 44 skafte, 1 svinehave 83 skafte, en kalvehave norden ejendommen 137 skafte: summa 262 skafte, tilhobe 26 rdl.

Summa penge in alles: 556 rdl.

Og videre er os fuldt vitterligt, at da herredsfogeden kom til bemelte ødegård, da var der ikke den tid på stedet én sten på anden, men nu som herredsfogeden har gjort denne store bekostning på disse bygninger samt lagt stenbro både i gården og uden om gården, hvilket vi således har synet og besigtiget og taxeret det retteste vi kunne skønne, alt foreskrevet i Guds sandhed, - så sandt hjælpe os Gud og hans hellige ord, og videre skal tilstå på tinget, datum ut supra: Lars Ormsen, Niels Jensen, Niels Christensen Rafn og Peder Christensen Rafn."

Både Adriane de Lahey og hendes svoger boede nu i København. På grund af den manglende oplysning på skødet måtte Beyer, der nu omtaler sig selv som "en gammel mand", rejse en lang vej til København, for at sælgeren i mindelighed kunne skaffe ham samme gård ubehæftet og fri for pantsætning, før han rejste fra København igen. "Hvis ikke, nødes jeg til at søge den med rette til doms erlangelse" - altså at gå rettens vej.

Allerede få dage senere lød svaret: at fru de Lahey og hendes søn ville yde skadesløs erstatning til Beyer og udgifter til bygninger m.m.

De undgik dog ingen retssag - Beyer vil være på den sikre side. Ved domsafsigelsen den 22. oktober 1716 måtte Bertel Bjørnsen opgive sit pant i Damsgaard, og Beyer tilkendtes skøderettighederne. Fru de Lahey måtte betale omkostningerne til den "vidtløftige" pro-

ces samt herredsfogedens rejse til København, sat til 30 rigsdaler.⁷⁾

På denne tid havde Beyer råderet over en større gård i Grurup by på 6-5-3-2 tdr. hartkorn, der var tillagt herredsfogeden i embeds medfør.⁸⁾

Ved bortsalget af ryttergodset i sommeren 1716 købte Beyer yderligere den øde gård matrikel nr. 2 på 3-2-1-2 tdr. hartkorn i Grurup by, som han tilsyneladende selv benyttede.⁹⁾

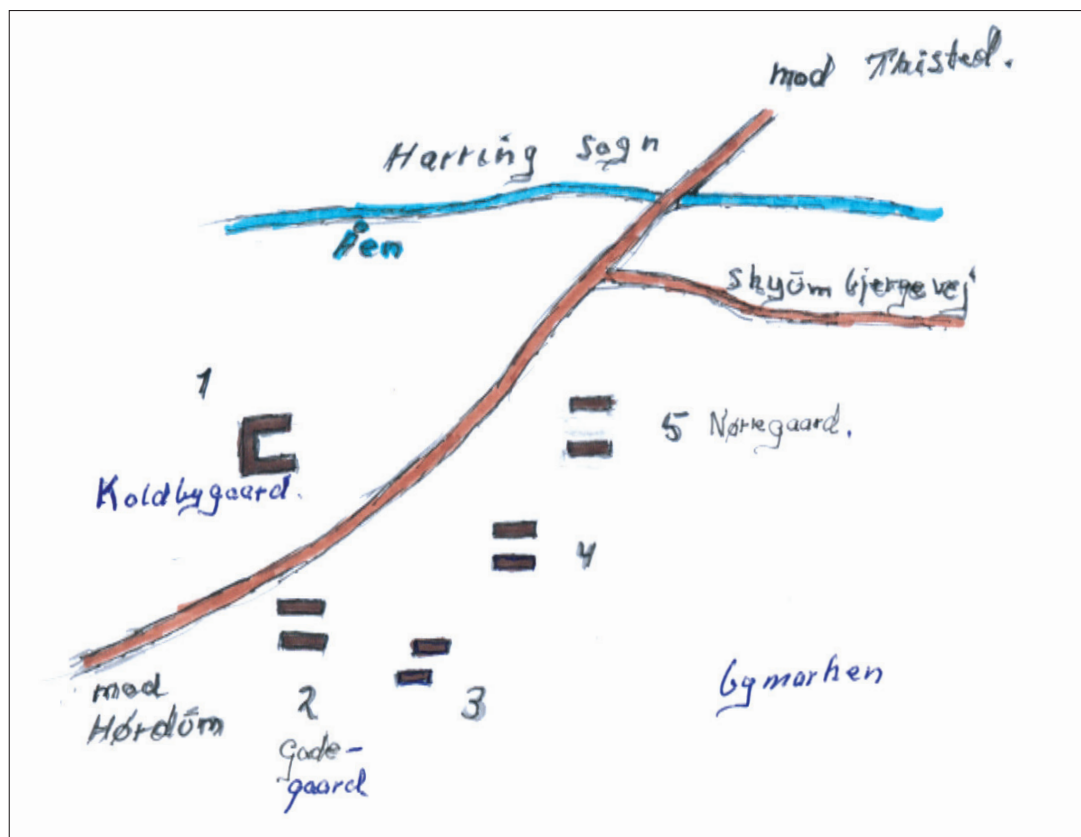
Fra omkring 1714 til 1720 boede familien Beyer i det nyopbyggede Damsgaard i Grurup. Men Beyer solgte den 27. november 1720 gården til sin svigersøn, herredsskriver Humble. Planen var nu at flytte familien fra Grurup til Koldby. Han købte den 10. december 1720 Koldbygaard med et hartkorn på 6-1-0-0 af Olle Krabbe til Bierregaard.

Koldbygaard var den største gård i det lille ejerlaug Koldby, hvis jorde ligger nordligst i

Hørdum sogn. Her i dyrkningsfællesskabets tid var landsbyens jorde omgivet af Øster Hørdum bys jorde, Tøttrup by, Skyum sogn og nord for åen af Harring sogn.

Landsbyen Koldby bestod omkring 1700 af 5 gårde og et husmandssted med jord. Bebyggelsen lå oprindelig samlet med fire gårde øst for og Koldbygaard vest for hovedvejen til Thisted. Efter byens udskiftning omkring år 1800 blev to af gårdene flyttet ud på deres respektive jordlodder – heriblandt Koldbygaard.

Det var nu Beyers plan at flytte med familien til Koldby. Der var imidlertid ét problem. Det var jo en fæster, der boede på Koldbygaard, og ham kunne man ikke bare lige smide på porten. Denne fæster, Laurids Ormsen, var faktisk en af herredsfogedens gamle bekendte. Han havde som ovenfor nævnt været én af de fire synsmænd, der i sommeren 1716 havde synet Beyers nybyggede Damsgaard i Grurup.

Koldby i 1700-tallet. Før udflytning af gård nr. 1 og 3.

Proprietar: Efternavn:	m. N ^o :	Jens Hønsøe Sogn og Bygde.	Hjort mat. hast Lønn
			Aggestonol og Eng Skid
			Hjort mat. hast Lønn
Peder Harboe i Villerslev.	{	Koldbye.	
	{	1. Jens Peder Harboe.	61.
Ulstrup	{	2. Jens Jensen.	51.
	{	3. Niels Olsen.	561.
Trup	{	4. Laurits Lauritsen.	2512.
Fæderboe	{	5. Jens Nielsens Kiergaard.	5111.
Trup	{	6. Peder Lauritsen.	112.

Revideret matrikel, Koldby by omkring 1725. Koldbygaard, matr.n:1 på 6 tønder og 1 skæppe hart-korn. Ejet af Peder Harboe i Villerslev og fæstet af sønnen Jens Pedersen Harboe.

Beyer satte imidlertid fæsteren i Koldby ud, fik gården vurderet for avl, besætning og løsøre og flyttede i vinteren 1721 med familie ind på Koldbygaard.

Det var fremover meningen, at sønnen Nicolaj, der da var 21 år, skulle bo på gården, hvorimod Beyer havde planer om på "en krog" på gårdens mark at bygge et hus til sig selv her "i hans alderdom og svagelighed" og til hans hustru og børn.

Men Laurids Ormsen kæmpede imidlertid for sin sag, og ved landsretten i Viborg fik han medhold. I kendelsen hed det, at Beyer ikke var tilladt at udsætte den hidtidige fæster uden lov og dom. Derfor måtte man her om sommeren endnu engang lade gården vurdere, og det gjaldt løsøre, besætning og avl på marken, hvorefter gården skulle være ryddelig til fæstebonden Laurids Ormsen.

Herredsfogeden beklagede sig over, hvad der var overgået ham her på sine ældre dage. Han var nu en ældre herre på over 60 år og ofte syg og sengeliggende og opgav derfor at føre sagen for højesteret. Han måtte nu flytte til en gård - Nørsgaard - i Villerslev, som han havde erhvervet sig. Det skete den 21. januar 1722.

Den 8. oktober 1722 var sidste gang, Valentin Beyer sad som dommer på herredstinget. Han døde i Nørsgaard 18 dage efter den 26. oktober 1722 – 63 år gammel. For landsretten i Viborg

blev der i januar 1723 læst "proclama om salig herredsfoged Valentin Beyers dødsfald". Den 15. februar 1723 blev der holdt auktion efter Beyer i Nørsgaard, og den 13. september 1723 blev der holdt offentlig auktion i Koldbygaard efter Valentin Beyer "over en del boskab og jordegods på enkens og arvingernes vegne". Her købte Peder Jensen Harboe i Villerslev Koldbygaard for 43 rigsdaler og 3 mark pr. tønde hartkorn, i alt 266 rigsdaler – faktisk en beskeden pris, når vi sammenligner det med de 556 rdl., som bare bygningerne på den langt mindre Damsgaard var vurderet til.

Herefter fik Niels Vinter fra Villerslev kongelig bestalling som herredsfoged i Hassing-Refs herreder.

Noter:

- ¹⁾ Om Valentin Beyers baggrund se Sydthy Årbog 1994 s. 27-31.
- ²⁾ Se min art. "Slagsmålet i Gisselbech" i Sydthy Årbog 2015 s. 38-49.
- ³⁾ Ibidem s. 38f.
- ⁴⁾ Viborg Landstings Skøde- og Panteprotokol.
- ⁵⁾ Sydthy Årbog 2015 s. 38-49.
- ⁶⁾ Her i betydningen 1 lispund = 8 kg.
- ⁷⁾ Hassing-Refs herreders Tingbogen div. datoer.
- ⁸⁾ Revideret matrikel, Grurup sogn og by.
- ⁹⁾ Kronens Skøder III s. 558: 21/9 1716.

Fire Thyboer kæntrede i uvejr på Krik Fjord og de to druknede

Et 75 års minde - stod der i Thisted Amts Tidende den 25. juli 1968

På Krik Fjord skete for 75 år siden – den 22. juli 1893 – en alvorlig ulykke, som kostede to familiefædre livet. Fire mænd fra Thy, der var beskæftiget ved høfdearbejde på Harboøre, ville en lørdag aften sejle hjem for at tilbringe søndagen hos familierne. Det var Villads Pedersen fra Aalum ved Agger, Jens Andersen, Krik, Anders Nielsen, Vesterby og Søren Sørensen, Villerup.

De tog afsted i en sejlboat med Villads Pedersen som fører. Det var uroligt vejr med temmelig hård blæst og voldsomme regnbyger, og da båden ved 21-tiden var nået omtrent til Krik, ville man kovende, men i den oprørte sø kæntrede båden. Alle fire mand faldt i vandet, men det lykkedes dem at komme tilbage til den kæntrede båd og holde sig fast ved den. Lidt efter måtte dog Anders Nielsen og Søren Sørensen på grund af udmattelse slippe deres tag, de blev skyllet bort og gik straks ned.

De to andre havde reddet sig op på bådens

køl, men deres råb om hjælp kunne i den stærke blæst ikke høres ind til Krik. Råbene blev dog hørt af to fiskere, Chr. Andersen og Hans Isaksen, der boede i Randrup Bakker ved østsiden af fjorden. De fik hurtigt en båd i vandet, og det lykkedes dem ved store anstrengelser at bjærge de to mænd, der var meget forkomne, efter at de i en times tid havde redet på bådens køl.

Den forulykkede Søren Sørensen fra Villerup var 39 år og efterlod sig hustru og syv børn; Anders Nielsen fra Vesterby var lidt yngre og efterlod sig hustru og otte børn.

(Bemærkning fra red.): Søren Sørensen og Anders Nielsen blev begge begravet den 31. juli fra Vestervig kirke. I kirkebogen står der ved Anders Nielsen, at han var 46 år og "drukuede ved hjemfærden fra Røn, da båden kæntrede i en storm". Ved Søren Sørensen står, at han var 39 år og "drukuede ved samme lejlighed, fandtes begge 8 dage efter i Krik Vig".

Stormskade fra Krik.

Fra museets arbejdsmark 2022

Af Jytte Nielsen, Museum Thy

Ufredstider

Ikke langt herfra hersker krig og ufred. Ukraine og Rusland kæmper begge for at vinde, og imens lider tusindvis, ja millioner af mennesker. Mange må flygte og nogle må endda dø for fredens skyld. Ingen havde vel forstillet sig, at vi skulle komme i en sådan situation igen i Europa. Men vi står lige midt i konsekvenserne af krigen – energipriserne stiger eksplosivt og inflationen ligeså. Kun få danskere kan huske, da der sidst var krig i Danmark, 2. Verdenskrig fra 1940 – 45. Man skal være op imod 90 år gammel for at have klar fornemmelse af handlinger og stemninger fra dengang. Kristian Bjerre er et af de sidste vidner fra dengang.

Han blev født i 1928 i Ræhr ved Hanstholm og oplevede der på nærmeste hold den tyske besættelsesmagt. Han så både de mange danske arbejdere, som hver dag blev fragtet til Hanstholm for at arbejde på de store befæstningsanlæg, og han mødte den tyske besættelsesmagt i de tyske soldater, som færdedes blandt befolkningen. Som 16-årig lavede han sig et våben, idet han brugte dele fra et dansk våben og en tysk signalpistol. Våbenet gemte han bl.a. i et bistade. Han tænkte, at tyskerne aldrig ville søge efter noget der. Kristian Bjerre bor i dag på Boddum og har i årenes løb fortalt om våbnet, men aldrig vist det frem. I 2020 afleverede han det til Museum Thy/Bunkermuseum Hanstholm, hvor det nu indgår i samlingen. Hans datter Birgit Bjerre, som er billedkunstner og bosiddende i Odder, havde under Coronaen gode samtaler med sin far om netop krigen og hans oplevelser. Dette inspirerede hende til at lave en udstilling, som netop fokuserer på krigens mange facetter. Udstillingen åbnede i maj måned i år på Bunkermuseet og har titlen "Kære fjende/Lieber Feind". Omdrejningspunktet i udstillingen er forholdet mellem mennesker i en krig: Kan man titulere fjenden som kære? Birgit Bjerre har foruden udstillingen også udarbejdet en bog, som i ord og bil-

leder beskriver hendes kunstneriske proces og uddyber historien. Bl.a. har Birgit Bjerre udstillet en pude, hvorpå hun har broderet et udsagn, som hendes bedstefar ofte gentog under krigen. Han sagde om de unge tyske soldater: "Hvordan kan jeg hade dem, det kunne have været en af mine drenge". Udstillingen kan ses til udgangen af 2023 og er en særdeles aktuell kommentar til den aktuelle krig – ja, til enhver krig i verden.

Det blæser op til storm

Det er ikke usædvanligt, at det blæser op til storm i Agger. Det lille fiskerleje på randen mod havet har igennem århundreder været udsat for storme og stormfloder, som i 1825, hvor Vesterhavet slog hul i Agger Tange og forårsagede en miljøkatastrofe. Så galt gik det dog ikke i 1950 i Agger. "Det blæser op til storm" er titlen på en film, som Felix Film lod optage i Agger det år. Felix Film var en del af Indre Mission og brugte bl.a. film i formidlingen rundt om i søndagsskoler i missionshuse landet over. Kort fortalt handler filmen om to drenge, som "låner" en jolle og driver til havs, mens faderen er på havet for at fiske. Hjemme er moderen fortvivlet, og alle gode kræfter sættes ind i eftersøgningen. Selvfølgelig bliver der også bedt til Gud, og den lokale præst går i forbøn i kirken. Drengene bliver reddet og alle er taknemmelige. Filmen gør brug af lokale folk i rollerne, og der er prægtige scener fra det gamle fiskerleje. Filmen varer godt 20 minutter, og denne sommer har man kunnet gense filmen i Fiskerhuset i Agger. Men det stod ikke skrevet, at det var en mulighed, for alle troede, at filmen ikke længere eksisterede. Gennem Hans Erik Nørsgaard i Agger lykkedes det at spore en kopi af filmen til Ivan Olsen, Gøteborg i Sverige. Hans far spiller fiskeskipper og far til drengene. Filmen kom til Thy, blev digitaliseret og fik underlægningsmusik – det er oprindelig en stumfilm - og så kunne der indbydes til premiere i De

Gensyn med Aggerfilmen i De Sorte Huse.

Sorte Huse i Agger en junidag i år. Af filmens skuespillere er kun en nulevende, nemlig Gert Christensen, Agger, som i filmen spiller den mindste dreng – dengang 8 år gammel. Hans Erik Nørsgaard har i Jul i Thy 2022 skrevet en længere artikel om filmen og dens genkomst til Agger. På Museum Thy er vi både begejstrede og taknemmelige over, at et stykke kulturarv blev genfundet og sikret for eftertiden. Mange søgeord kan sættes på filmen: Fiskerleje, landskab, befolkning, byggeskik, påklædning, tro, levebrød, kønsroller, traditionen, strandvagt, fiskeri... altså et portræt af Agger 1950.

Maleren Poul Ekelund – og Thy

Sommerens særudstilling på Heltborg Museum var med værker af maleren Poul Ekelund, som i en årrække havde bopæl i Vangså. Han kom til Vangså i 1961. På det tidspunkt havde han akkurat forladt Gøteborg, hvor han havde

været professor på Valands Konstskole. Når han søgte til Jyllands Vestkyst var det bl.a. for bedre at kunne få koncentration til at udvikle sig kunstnerisk. Ekelund er vel mest kendt for sine landskabsmalerier med motiv fra Vendsyssel, hvor han tog permanent ophold efter de 10 år i Thy. I Thyperioden kom nye motiver til, bl.a. kuttere på stranden og hummere på serveringsfade! Flere gange fik den daværende Thisted Kommune tilbudt af købe kunstværker af Ekelund, dog uden succes. I dag ejer Vendsyssel Kunstmuseum en større samling værker af Ekelund, og udstillingen på Heltborg Museum var da også en del af et større udstillings- og formidlingsprojekt med Ekelund. Bl.a. blev der til udstillingen udgivet en større monografi om kunstneren. Det er tydeligt i hans værker, at motiverne her i Thy har udfordret ham og resulteret i smukke, harmoniske og stemningsmættede værker, hvor havet og landet er de

Maleren Poul Ekelund på landingspladsen i Nr. Vorupør. Foto: Kirsten Kyhl.

to store spillere. Museum Thy fik fra kunstsamler John Ørum Jensens bo testamenteret flere værker af Ekelund. Så Ekelund er trods de kommunale afvisninger om køb i 1970'erne repræsenteret i museets samling af værker af Thy kunstnere.

Nyt Thisted Museum – første spadestik

Den 16. maj blev en festdag i Museum Thys historie, for det var dagen, hvor det første spadestik til et nyt Thisted Museum blev officielt taget. Planerne om museet har jo, som også omtalt i dette skrift tidligere, været undervejs nogle år. Men denne dag kunne borgmester Niels Jørgen Petersen, fondsdirektør Christina Wiberg-Lyng, arkitekt Morten Nymann og bestyrelsesformand Poul Hvass Hansen i ord og handling sende alle de bedste ønsker i museets retning. I skrivende stund er bygningerne i

Jernbanegade i Thisted befolket af håndværkere, som alle knokler for projektet og en åbningsdag – forhåbentlig – omkring 1. juli 2023. Men tiderne er usikre: priserne stiger, der er mangel på materialer og måske begrænses strømmen hen over vinteren. Vi håber og tror, at det lykkes at blive færdig til planlagt tid. På udstillingsfronten skrives der tekster, som oversættes, der tegnes, animeres, indkøbes grej og beregnes lyd og sikkerhed, så også her er der fuld tryk på enkeltdele til det store puslespil om Thy, som udstillingerne gerne skulle resultere i.

Indflytning på det nye magasin

Ved årsskiftet kunne museet tage de nye magasinlokaler i Thisted i brug. Magasinet er beliggende i industrikvarteret, og her har Thisted Kommune og Museum Thy i fællesskab

Bestyrelsesformand Poul Hvass Hansen tager 1. spadestik 16. maj 2022 til det nye Thisted Museum.

gennem de sidste par år skabt et tidssvarende magasin, som opfylder alle krav til klimastyring og sikkerhed. Det er en udsøgt fornøjelse at

Fra ophængning på det nye magasin.

Der skiftes vinduer på det nye Thisted Museum, Jernbanegade i Thisted.

vandre rundt i de store haller, som ganske langsomt er på vej til at blive fyldt op med genstande fra det gamle magasin i Vang. Genstandene skal kompaktmagasineres, hvilket vil sige, at reolerne kører på skinner, og der faktisk er en meget høj udnyttelse af pladsen. Processen

med flytning er i gang. Før genstandene køres til Thisted, bliver de tjekket og fotograferet i Vang, hvorefter de fryses ned til minus 32 grader, så al utøj aflives. Derefter kan de køres til Thisted og placeres på rette plads. Foreløbig er tekstiler, legetøj, malerier og arkæologi næsten flyttet, og derefter kommer turen til de mange andre genstandsgrupper. Måske er vi færdige om et års tid? I alt skal der flyttes godt 130.000 genstande.

Stjernestunder

På Museum Thy synes vi, at der i årets løb er mange stjernestunder. Altså formidlingsaktiviteter eller arrangementer, som man "bliver høj af" og går beriget hjem! Sådant en stjernestund var aftenen den 1. maj på Heltborg Museum. Her fremførte skuespiller Elsebeth Dyekjær Kruse stykket "Elisabeth – Et livsstykke". Stykket tog udgangspunkt i Elisabeths dagbøger og formidlede et tidsbillede af livet i slutningen af 1800-tallet med særlig fokus på kvindens stilling i samfundet. Jeg vil tro, at alle i Sydthy kender Elisabeths dagbøger fra ugentlige uddrag i Thylands Avis gennem en årrække. Elisabeth Lings boede på Skårhøjvang i Heltborg og skrev dagbog hele livet – mere end 40 bøger. Forfatteren og slægtingen Jens Kristian Lings har gjort en umådelig stor indsats for at renskrive dagbøgerne – nummer 10 er netop kommet til salg – og formidle dem gennem ugeavisen og trykte bøger. Den aften blev Elisabeth levende for tilskuerne.

En anden stjernestund var den 19. juni, hvor museet kunne markere at dets første leder kunne være fyldt 150 år. P. L. Hald var i mere end 50 år leder af Museet for Thy og Vester Hanherred, som det dengang hed. Han var skolelærer og særdeles fremsynet. Takket være ham har Museum Thy i dag en særdeles flot oldsagssamling, samt mange andre klenodier fra tidligere slægter i Thy. Dagen blev markeret sammen med Historisk Samfund og Halds barnebarn Jens Erik Hald på Vestre Kirkegård i Thisted, hvor en buket med roser fra museets have, blev sat ved hans grav.

Den tredje stjernestund, som her skal nævnes, fandt sted på det årlige Kulturmøde i Ny-

købing den 26. august. I år havde museerne omkring Limfjorden taget initiativ til "Historiehaven". Her blev der gennem tre dage fortalt historier fra museerne – af museernes egne medarbejdere. Og der er mange dygtige historiefortællere på museerne. Fra Museum Thy fortalte Charlotte Boje Andersen om "Metal-detektiverne" og Michael Riber Jørgensen om "Smagen af Thy". Besøg "Historiehaven" næste år på Kulturmødet i august – det kan varmt anbefales.

*Skuespiller Elsebeth Dyekjær Kruse
dramatiserer Elisabeths dagbog på Heltborg
Museum.*

Ud i Thy

I årets løb arrangerer museet mange vandringer og ture ud i Thy. En historie bliver aldrig bedre end, når den fortælles på stedet for "hændelsen". Hvert år arrangeres Fortidsmindedage, kirkegårdsvandringer, sommervandringer i Thisted, I Olsen Bandens fodspor, bunker-vandringer, cykelture og meget andet. Nogle arrangeres i samarbejde med andre aktører

Fra fejringen af P.L. Halds 150 års dag på Vestre Kirkegård i Thisted.

Historiehaven på Kulturmødet på Mors.

– Museets Venner og Egnshistorisk Forening i Sydthy – som turen rundt til teglværker i Sydthy i august måned. Museet vil hermed gerne takke for de gode samarbejder, der finder sted løbende og altid med det formål at opleve nyt i vores egn og dele oplevelser med andre.

En ny vinter står for døren – vi håber den bliver mild og bringer freden tilbage. Vi må ufortrødent arbejde videre og dokumentere livets gang i stort og småt, så generationerne efter os kan drage læring af fortiden, ligesom vi også gør. Vi håber på et godt nyt 2023 og vil alle på Museum Thy glæde os til nye samarbejder og gensyn med dem vi kender. Tak for i år.

Pigeroer sidst i 60'erne

Af Britta Nielsen, Vestervig

Engang sidst i tresserne havde jeg en veninde, der spurgte mig, om jeg ikke havde lyst til at komme med ned i roklubben, for man havde det bare hyggeligt dernede. Jeg spekulerede lidt, for jeg var samtidig i gang med at tage en kontoruddannelse, og dengang tog man skoleuddannelsen om aftenen. Så jeg ventede med at blive ROER, til jeg var færdig med skolen.

Jeg har en søster, som havde roet før mig, men hun var flyttet fra området.

En skøn forårsaften cyklede så min veninde og jeg ned i klubben. Jeg havde taget skiftetøj med, for man kunne jo risikere at blive våd i denne sport. Vi stillede cyklerne ved roklubben, Krik Strandvej, og gik ind ad døren under de flotte, krydsede årer på gavlen.

Når man åbnede døren i gavlen, kunne man se direkte ud ad den anden ende, hvis da porten var åben. Her i underetagen stod alle både, som på det tidspunkt bestod af ca. 4 stk. bl.a. den nyindkøbte "LIMFJORDEN", som man passede meget på, da den var meget dyr og faktisk kun anvendtes til kaproning. Så kunne man træne i en af de andre.

Hvis man gik til venstre lige indenfor indgangsdøren, var der et WC (stod der på døren), men foruden toiletet, var der også fin bruser. Det vil sige, rummet var ca. 0,50 x 1,00 m, og der var kun koldt vand.

Nå, men vi gik op ad trappen til højre for at komme op i "opholdsstuen". Jeg var nok lidt genert, så jeg skyndte mig at finde ud af, hvor omklædningsrummene var, og forsvandt ind ad en dør med et stort D på. Lige ved siden af var der en anden dør med et stort H på. Jeg blev lidt forbavset, da jeg var kommet ind i omklædningsrummet, for det var EET RUM, bare med to døre. Nå pyt, det var også lige meget.

Jeg fik skiftet til træningsdragt, så nu var jeg parat til at indtage det store ocean.

Poul P. bestemte, hvem der skulle ud at ro med hinanden. Vi fik fundet årer og fik båret båden ned i vandet, hold fast hvor var den

tung!!! Der var ikke noget med vogne, man kunne trille den ned med.

Nu skulle man så kun have fundet ud af, hvordan man sætter sig i sådan en skude. Ikke noget med at træde i bunden, for så kunne man nemt risikere at stå med foden på fjordens bund. Nej, der var en helt bestemt måde at entre båden på. Det lykkedes.

Så var der lige åren. Sådan en tændstik kunne man vel nemt få bakset på plads. Men nej – så nemt skulle det ikke være. Jeg fik fat i åren, som lå på broen, men jeg kunne godt se, at hvis jeg svingede den fremad, ville jeg ramme både styrmanden + to medroere. Hvis jeg svingede den bagud, ville jeg godt nok kun ramme én medroer, og det var jo heller ikke optimalt. Nej – nej op i lodret, så kunne man sætte åren i gafflen, vel at mærke, hvis man skulle ro i den side, hvor der var vand. Den anden side lå jo op ad broen, så de måtte pænt vente, til man var kommet lidt ud på fjorden.

Vi kom godt ud på vandet; nu var det så bare fremad, dvs. baglæns, syntes jeg i lang tid, for man sidder jo med ryggen i roretning. Åren helt tilbage – ned i vandet – åren gennem vandet - op igen - åren helt tilbage - ned i vandet o. s. v. Det gik jo godt, men så skulle vi så til at prøve at følges ad; det lykkedes også efterhånden. Men så var det, vi blev bedt om at skive åren, for den virkede jo faktisk som sejl i den forkerte retning. Det var faktisk mere vanskeligt, end jeg havde regnet med. For det første syntes jeg, åren var meget uhåndterlig i forvejen, og når man så skulle vende den 90 grader på kommando, kunne det ske, man kom lidt for sent eller lidt for tidligt. Så var det, man FANGEDE UGLER, hvor man næsten ikke kan få åren op af vandet. Nå, jeg lærte det efterhånden. Det er egentlig mærkeligt, at hvis der var "svaner" på fjorden (skumtoppe på bølgerne), gik man ikke ud, men "uglerne" var der altid, uanset om det var stille vejr, eller det blæste en stiv pelikan.

Første aften var kun en kort tur, og vi sejlede ind igen. Kun for at finde ud af, at der stod en pige på broen, som også lige skulle ud på fjorden. Så kun en af os skulle forlade skuden. De andre 3 måtte ro en tur sammen med hende. Denne aften var det mig, der slap for en tur mere, så jeg gik op i "opholdsstuen", hvor alle de andre sad og hyggede sig. Nogle havde været på vandet, og andre ventede på, at der kom en båd ind, så det blev hans/hendes tur.

Opholdsstuen bestod af hele 1. sal, bortset fra omklædningsrummet. Der var et ubehandlet trægulv, der var vinduer i siderne med lasede gardiner, og loftet gik helt op i kip med synlige bjælker og lægter. Jeg gik hen til de andre og fandt hurtigt ud af, at det her var noget, jeg kunne lide.

En stor familie

På den tid var det mest kaproningen, vi dyrkede. Vi var som regel så mange, at vi kunne fylde en 30 personers bus. Det var absolut ikke roere alle sammen, men lige så mange "BUMLERE", som i øvrigt var guld værd, når der skulle heppes på vore mandskaber. Når man sad i en båd og hev og sled i åren, fik man uanede kræfter, når man fra bredden kunne høre det taktfaste "Vestervig - Vestervig - Vestervig..." indtil man var over målstregen.

Kaproningsbådene, vi havde med, lå oven på bussen. Det var en vanskelig proces at få de tunge inriggere så langt op. Det lykkedes som regel uden skrammer, men Poul P. var desværre så uheldig at falde ned fra taget engang; jeg tror, det var i Viborg. Han må have slået en baglæns saltomortale, for han landede heldigvis på fødderne, men knuste sin ankel ved det.

Han blev i ambulance kørt til Viborg sygehus, hvor de lappede ham nødtørftigt sammen igen, for herren ville i hvert fald med os alle i bussen hjem. Så han blev pakket ned mellem sæderne på en bære, og så gik det hjemad.

Vi ville også helst vente på ham, for vi følte os næsten amputeret, hvis han ikke var der.

Han var og er der altid for roerne. Han kan huske de forskellige løb, og hvordan vi så ud i hovederne. Han vidste såmænd også hvorfor.

Han passer på os, når vi er ude. Af og til får

vi en løftet pegefinger. "For øven øver alting, stråler mors sol". Farverigt, festligt og fornøjeligt.

POUL P. har indtil videre været ung med 3 generationer.

Når man siger Vestervig Roklub, siger man samtidig POUL P.

Hvis man en enkelt gang ikke kunne fylde en bus til kaproning, lånte vi en af Emanuels lastbiler. Så kunne man jo godt tro, at bådene skulle ind på ladet, nej – nej, de skulle oven på lastbilen, og så læssede man ellers diverse lænestole, sofa og sofabord ind bag i lastbilen, hvor vi roere kunne sidde godt og behageligt hele vejen.

Det var vist ikke helt lovligt, heller ikke på den tid. Jeg har ladet mig fortælle, om engang man skulle til Løgstør, blev man stoppet af politiet i Thisted. De bad roerne om at tage toget. Noget slukørede blev der pareret ordre. Dvs. det aftaltes med Knud Nyby, som kørte lastbilen, at han lige skulle vente på mandskabet i Fjerrikslev.

Tre gange har vi været i Norge og ro kaproning. Første gang kørte vi i lastbil. Vi sejlede for øvrigt hjem den nat, færgeren Skagerak gik ned. Alle blev heldigvis reddet. Vi var ikke med Skagerak, men sejlede med Stella Marina, fra Skagen.

En af de største oplevelser, jeg havde til kaproninger, var da vi på Haderslev Dam vandt ikke mindre end 2 DM-medaljer. Vi var selvfølgelig i bus derned, 8 roere og mindst 3 gange

så mange bumlere og så LUDVIG selvfølgelig. En stor gul lykkebamse.

Vi turde næsten ikke tro, at det kunne lykkes igen, da klubben allerede havde vundet 2 DM-medaljer før. Vi rejste hjemmefra dagen før, medbringende telte, oppakning og proviant. Provianten bestod altid af kartofler og millionbøf. Så det var der ikke så meget at spekulere over. Det var en af de ture, hvor der var flere BUMLERE end roere med. Der var ingen DM for damer i inriggerbåde.

Jeg ved ikke, om man kan forestille sig humøret hele vejen hjemad.

Vi nåede først til Vestervig kl. 2.30, og her tog klubbens formand og kone, Poul og Sigrid Larsen imod hele banden med smørrebrød. Jeg glemmer det aldrig.

Sammenholdet blev ikke mindre efter sådan en oplevelse.

Vi roede 4 aftener i ugen og måske søndag formiddag, så af og til skulle der jo ske lidt ekstra. En påske malede vi lige "opholdsstuens" spænder og bjælker VÅRGRØNNE. Det friskede virkelig op, men vi havde tørret hænderne af for maling i de gamle gardiner, så det var nødvendigt at sy nye, hvor der blev anvendt ubleget lagenstof.

Pionérånden længe leve!!!!

Når vi skulle have styrket vores kondi, løb vi "HEN TE Æ STRÅNDGORD OG TEBÅG LJEN" (hen til Strandgården og tilbage igen). Vi styrkede også benmusklerne engang imellem ved at hoppe op og ned af en skammel, vi havde i klubben.

Om vinteren kunne vi jo selvfølgelig ikke undvære hinanden, så vi fandt ud af, at vi piger også kunne spille indefodbold til stor moro for ikke mindst dommeren. Jeg kom engang til at sparke en af modspillerne. Det grinede dommeren så meget af, at han ikke var i stand til at blæse i fløjten. En anden gang brækkede Elsebeth sin storetå, og Sonja beskadigede sit knæ, da hun vikledes ind i målnettet. Så fakta er: Vi var bedre til at ro.

Det skete jo også der var et par, der slog pjalterne sammen, blev gift, og fik børn.

Til bryllupper dannedes der espalier med årer uden for kirken. Det gjorde man dengang, og det gør man stadigvæk.

Det med børn var jo heller ikke noget problem, for når far og mor er ude at ro, er der altid andre der, kan passe poderne.

Igen det der med ÉN STOR FAMILIE.

Børnene blev jo næsten flasket op med ro-sporten, så mange af dem slog sig så også på denne sportsgren.

Vi var bl.a. ved Bagsværd Sø med ungdomsroere i 1990 - 60 personer - med Hans Marrebæk i spidsen. Han var i en årrække formand for klubben. Vi medbragte telte, oppakning og proviant og kom hjem, hvor ALLE roerne havde vundet medaljer. BUMLERNE var med, så der var ingen ved Bagsværd Sø, der var i tvivl, når Vestervigroerne var på vandet. Så lød det: VESTERVIG - VESTERVIG - VESTERVIG...

I det hele taget må jeg sige, jeg synes, det er en fin sport.

Det er en sport, som ikke er særligt belastende for kroppen. Man kommer yderst sjældent til skade, og selv om man taber en kaproning, kan man ikke sådan lige komme til at slå ud efter en af modstanderne i frustration; man er allerede kølet af, når man kommer i land.

Jeg håber jeg i min 3. alder kan komme til at ro lidt motionsroning, for lige i øjeblikket bliver det til for lidt. Mit arbejde tager for meget af min fritid.

Een gang roer - altid roer.

Hilsen fra en "pige" midt i halvtresserne

Poul P. døde i 2014 efter et langt liv ikke mindst som roer, men også landmand/gårdejer i slægtsgården Vester Røjkjær.

Artiklen blev skrevet til bogen "THY I BEVÆGELSE", som i 2004 blev udgivet af Museet for Thy og Vester Hanherred.

Egnshistorisk Forening for Sydthy

Af Henrik Eriksen

Danmark har været hårdt ramt af corona-krisen. Restriktionerne er væk, og heldigvis er vi mange, der "hungrer" efter fællesskabet i foreningslivet og efter kulturelle oplevelser. Der er igen kommet "damp" på foreningskedlerne – også i vores forening. Hotel Thinggaard i Hurup var mødestedet, da vi den 24. november 2021 langt om længe kunne afholde vores generalforsamling. Ca. 70 medlemmer var mødt frem. Et flot fremmøde, der viser stor opbakning til vores forening. Forsamlingen valgte Leo Bjørnskov, Kobberv, til dirigent.

Under beretningen kunne formanden bl.a. fortælle, at vores Facebook-gruppe under navnet "Vi er også fra Sydthy", som nu har eksisteret

i over 5 år, er en aktiv gruppe, hvor der kommer adskillige små lokalhistoriske indlæg. De forskellige indlæg bliver kommenteret flittigt. Gruppen tæller over 1300 medlemmer, og nye kommer til næsten hver uge. Foreningen bruger desuden siden til at omtale arrangementer i vores regi. Ligeledes blev det i beretningen fortalt, at medlemstallet var et pænt stykke over 500, men uheldigvis for nedadgående, selv om bestyrelsen ved forskellige arrangementer forsøger at tegne medlemmer. Nye kommer til, men desværre falder der også nogle fra. Formanden omtalte også det store arbejde, som redaktionsudvalget har med at indsamle og færdiggøre artikler til Sydthy Årbog. Foreningens arrangementer bliver trofast bakket op af

Leret bearbejdes.

medlemmerne. Vi kunne efter sommerferien gennemføre 2 arrangementer – begge med pæn tilslutning.

Kassereren aflagde regnskabet. Årets resultat viste et overskud på kr. 23.671,24. På valg var Ruth Thinggaard, Vestervig, Gitte Jensen, Agger og Rita Christensen, Bedsted. De blev alle genvalgt. Som 1. suppleant blev Dorrit Yde Sørensen, Vestervig, valgt. Lisbeth Jensen, Næssund, blev genvalgt som revisor. Efter generalforsamlingen underholdt Leo Bjørnskov med sange og viser. Aftenen sluttede med kaffe samt en præsentation af "Sydthy Årbog 2021" ved Tage Holdgaard Andersen, Vestervig. På det efterfølgende bestyrelsesmøde konstituerede bestyrelsen sig. Henrik Eriksen blev valgt til formand, Britta Nielsen til næstformand og Rita Christensen til sekretær. Øvrige medlemmer af bestyrelsen: Ruth Thinggaard og Gitte Nielsen. Knud-Ole Henriksen, Bedsted (uden for bestyrelse) blev genvalgt til kasserer.

At foreningen har trofaste og aktive medlemmer, har vi også set her i sommeren 2022. Udflugten i år gik til Ringkøbing og strandingsmuseet Sct. George, Thorsminde. Begge steder fik vi en grundig orientering om henholdsvis Ringkøbings historie samt baggrunden for specialmuseet for strandinger på den jyske vestkyst. 34 deltagere havde en dejlig, indholdsrig

dag langs den jyske vestkyst. Onsdag den 24. august var over 60 personer samlet til en "Teglværksaften" i Sydthy. Arrangementet foregik i et samarbejde med Museum Thy. Jytte Nielsen, Museum Thy, fortalte om tidligere teglværker i området. Vi besøgte det nedlagte teglværk i Næssund og hørte om historien bag teglværket. Derefter kørte vi videre til Helligsø Teglværk, hvor Hans Christian Hansen fortalte om teglværkets historie og tog os med på en rundvisning på det moderne teglværk. Det blev en virkelig dejlig aften, hvor vi både fik en historisk viden om teglværker i området samt en grundig orientering om teglværksindustrien anno 2022.

Foreningen vil igen næste år byde på lokalhistoriske arrangementer. Vi håber på jeres fortsatte opbakning.

Jeg vil slutte dette indlæg med vers 3 i sangen "En sang til Thy" skrevet af Else Bisgaard:

*Hvor har du hjemme? Hvor er dit ophav?
Hvem fødte dit land, dit væsens grund?
Hvem greb dig varsomt og bar dig opad
mod himmelgry i en lys morgenstund?
Du fandt dit jeg i dit landskabs arme,
blev formet, rusket og voksed' til
i kamp og leg – i en hjemstavns varme,
i modvinds kulde, i kærlighed mild.*

Sådan får du kontakt til Egnshistorisk Forening for Sydthy

Drejer det sig om medlemsskab, spørgsmål og/eller forslag til foreningsarbejdet med mere: Kontakt da et bestyrelsesmedlem eller en kontaktperson.

Bestyrelsen:

Henrik Eriksen (formand), Rishøjvej 16,
7755 Bedsted. Tlf. 97 94 58 40/52 17 85 26
henrikeriksen1953@gmail.com

Britta Nielsen, Ingeborgs Alle 18,
7770 Vestervig. Tlf. 20 33 06 95
brittabjarne365@adslmail.dk.

Gitte Jensen, Vesterhavsvej 44, Agger,
7770 Vestervig. Tlf. 23 67 88 56
aggergitte@gmail.com

Rita S. Christensen, Gyvelvænget 2,
7755 Bedsted. Tlf. 20 36 11 88
ritachristensen2@gmail.com

Ruth Thinggaard, Klostergade 34
7770 Vestervig. Tlf. 97 94 12 42
rwt@live.dk

Kasserer (ej medlem af bestyrelsen)
Knud Ole Henriksen, Skolegade 36,
7755 Bedsted. Tlf. 97 94 56 16
til@knudole.dk

Sogne-kontaktpersoner:

Agger: Jens Andersen, Blåbærvej 10,
Agger, 7770 Vestervig. Tlf. 97 94 26 29

Bedsted: Leif Krogsgaard, Morup Møllevej 11,
7755 Bedsted. Tlf. 21 44 47 11

Jenny Kobberø, Syrenvej 3,
7755 Bedsted. Tlf. 51 31 64 35

Boddum: Erik Gravgaard, Fugløvej 1,
Boddum, 7760 Hurup. Tlf. 43 54 54 16

Gettrup: Evald Lousdal, Vestervej 32,
7760 Hurup. Tlf. 97 95 62 12

Grurup: Bodil Lund Larsen, Visbyvej 23,
7755 Bedsted. Tlf. 97 94 56 75

Hassing: Peter Østergaard, Åbrovej 9,
Hassing, 7755 Bedsted. Tlf. 97 94 61 21

Helligsø: Evald Lousdal, Vestervej 32,
7760 Hurup. Tlf. 97 95 62 12

Heltborg: Jerry Madsen, Krogen 2, Heltborg
7760 Hurup. Tlf. 97 95 33 13

Hurup: Svend Kristensen, Svanevej 12,
7760 Hurup. Tlf. 97 95 24 12
Kristian H. Kristensen, Thyrasvej 43,
7760 Hurup. Tlf. 97 95 61 87

Hørdum: Jens Handrup, Tøttrupvej 5,
Koldby, 7752 Snedsted. Tlf. 30 50 69 92

Koldby: Jens Handrup, Tøttrupvej 5,
Koldby, 7752 Snedsted. Tlf. 30 50 69 92

Lodbjerg: Betty Jensen, Rønheden 6,
7755 Bedsted. Tlf. 97 94 82 02

Skyum: Ghita Noermark, Skyumvej 140,
7755 Bedsted. Tlf. 51 74 93 11

Snedsted: Dorrit Sørensen, Ingersvej 22,
7770 Vestervig. Tlf. 27 73 65 11

Svankjær: Vera Møller, Storkjærvej 2,
Svankjær, 7755 Bedsted. Tlf. 97 94 81 63

Sønderhå,
Nørhå og

Hørsted: Dorrit Sørensen, Ingersvej 22,
7770 Vestervig. Tlf. 27 73 65 11

Thisted: Ulla og Jens Jørgen Borggaard,
Hundborgvej 26a,
7700 Thisted. Tlf. 23 41 77 55

Vestervig: Uggi Larsen, Ydbyvej 30,
7770 Vestervig. Tlf. 40 53 12 99

Ruth Thinggaard, Klostergade 34,
7770 Vestervig. Tlf. 97 94 12 42

Tage Holdgaard Andersen, Klostergade 38C,
7770 Vestervig. Tlf. 24 43 28 30

Villerslev: Ghita Noermark, Skyumvej 140,
7755 Bedsted. Tlf. 51 74 93 11

Visby: Henrik Eriksen, Rishøjvej 16,
7755 Bedsted. Tlf. 97 94 58 40/52 17 85 26

Ydby: Jytte Sunesen, Brendgårdsvej 67,
Ydby, 7760 Hurup. Tlf. 97 95 64 05

Ørum: Vera Møller, Storkjærvej 2,
Svankjær, 7755 Bedsted. Tlf. 97 94 81 63

*Årbogen tilsendes alle medlemmer:
Kontingent for 2022: Kr. 150,00*